

ALEXANDR SERGEJEVIČ PUŠKIN

EVŽEN ONĚGIN

OBSAH

HLAVA PRVNÍ

HLAVA DRUHÁ

HLAVA TŘETÍ

HLAVA ČTVRTÁ

HLAVA PÁTÁ

HLAVA ŠESTÁ

HLAVA SEDMÁ

HLAVA OSMÁ

DODATKY

PUTOVÁNÍ ONĚGINOVO

ONĚGINOVO ALBUM

VYNECHANÉ SLOKY

*Pétri de vanité il avait encore plus
de cette espèce d'orgueil qui fait
avouer avec la même indifférence les
bonnes comme les mauvaises actions,
suite d'un sentiment de supériorité,
peut-être imaginaire.*

— TIRÉ D'UNE LETTRE PARTICULIÈRE

*Proniknut ješitností měl ještě víc
toho druhu pýchy, která nutí
přiznávat se stejnou lhostejností
jak dobré, tak i zlé činy,
což je způsobeno citem nadřazenosti,
možná jen domnělé.*

— ZE SOUKROMÉHO DOPISU

*Svět hrdý nezatouživ bavit,
přátelství uctívaje jen,
jak tebe, druhu, nepozdravit
darem, jenž tebe důstojen
by byl, hodnější duše krásné,
tvé duše, vroucí svatým snem,
poezie živé i jasné,
v níž prostotu vždy tušil jsem.
Prozatím ale teplou rukou
ber tento soubor pestrých hlav,
polosměšných a položalných,
prostonárodních, ideálních,
psaných jen, jak bych rukou máv,
zrozených ze snu, z bezesnosti,*

*jak opadlý, nezralý chtěl věk,
postřehů chladné rozumnosti
a hořkých srdce poznámek.*

HLAVA PRVNÍ

I kvapí s životem, i s city pospíchá.

— KN. VJAZEMSKIJ

I

„Můj strýc byl mužem cti a v době,
kdy opravdu se roznemoh,
všem lidem vnukal úctu k sobě,
což bylo nejlepší, co moh.
Kde lepší vzor se vidět udá?
Můj Bože, jaká to však nuda,
s nemocným sedět noc i den
a na krok nedostat se ven!
Jaká to přetvářka v mém věku,
baviti položivého,
podušky rovnat pod něho
a chmurně nad přípravou léků
vzdychat a přitom myslit zas:
Kdy konečně tě vezme d'as?“

II

Tak rozjímal hoch lehké krve,
když dostavník prach za ním zdvih,
po vůli Dia stav se prve
dědicem všech svých příbuzných.
Vy, milí druzi Ludmily mé,
dovolte, ať se seznámíme
s mým románovým hrdinou,
než první chvíle pominou:
Oněgin to, můj dobrý známý,

na březích Něvy zrozený,
i ty kde tkvíš snad kořeny,
kde kmit ses, čtenáři, snad s námi!
I já tam totiž brouzдал dřív.
Však sever na mne zlý má vliv.

III

Svou službu jeho otec kdesi
táh čestně, až se zadlužil.
A dával rok co rok tři plesy,
až posléz na mizině byl.
Evžen, ten vždycky dobře se měl.
Pod křídly *madame* nejdřív jemněl,
monsieur ji potom zastoupil.
Hoch uličník, však milý byl.
Monsieur l'Abbé byl třasořitka,
jen žertem k učení ho ved
a kárných pravd mu okoušet,
by neznudil ho, dával zřídka
a zlehka jen, jak by se bál.
A v Letní sad s ním chodíval.

IV

Když potom bujarého mládí
čas Evženovi nadešel,
čas nadějí, jenž k stesku svádí,
Francouze vyhnali, i šel.
Můj Oněgin je na svobodě;
jak dandy z Londýna si chodě,
vždy v módních šatech, načesán,
vpad do společnosti jak pán.
To ovládal již, a ne špatně,
franštinu, bezvadně jí psal,
mazurku lehce tancoval

a ukláněl se elegantně.
Svět usoudil — co více chtít? —
že moudrý, milý musí být.

V

Učili jsme se ledabyly,
stačili málo poznati:
tak lze nám bez přílišné píle
svým vzděláním se blýskati.
Oněgin — soudili tak mnozí,
jichž přísných kritik svět se hrozí,
hoch vzdělaný byl, pedant však.
Měl onen talent, šťastný tak,
nenuceně se v rozhovoru
dotýkat zlehka věcí všech,
jindy však s moudrou tváří střeh
si mlčení své v těžkém sporu.
A nenadálý epigram
mu vynes mnohý úsměv dam.

VI

Teď latina je z módy právě.
Oněgin, abych nelhal snad,
ji ovládal však dosti hravě,
moh Juvenala citovat,
znal mnohé motto dokonale
a končil lístky slůvkem *vale*;
ba, třeba při tom škobrtal,
dva verše z Aeneidy znal.
Na data z historie slavná
a jejich letopočtů prach
nedržel v nejmenším náš brach.
Leč zato anekdoty zdávna

od Romula po naše dni
mu pevně tkvěly v paměti.

VII

Vysokých vášní nesdíleje
pro zvuků cenu osudnou,
nemohl jambus od trocheje
rozeznat přes námahu mou.
Kam s Homérem a Theokritem!
To raděj ekonomem Smithem
se zabýval, sám ekonom.
A odbornicky hloubal v tom,
čím sílí říše, čím se množí,
proč beze zlata obstará
si země vše, když postará
se v pravý čas o prosté zboží.
Žel, tohle otec nechápal
a půdu zastavoval dál.

VIII

Nuž, není kdy na tomto místě
vše vykládat, co Evžen znal.
V čem geniální byl však jistě,
co líp všech nauk prozkoumal,
co od mlada ho trýznívalo
a plnost muk i snů mu dalo,
čím v nečinnosti den co den
se zabýval, zas oživen,
to věda něžně vášně byla,
kdys Ovidiem slavená,
pro niž ta duše ztracená
v mhách Moldávie zakončila
život, jenž bouře byl a ples,
sníc o svém Římě v dálce kdes.

IX

— — —

X

Jak záhy uměl pěstovati
přetvářku, tajit naděje,
žárliti, vnukat sny i bráti,
v stesk na odiv se ztrácejí,
jak uměl hrdost s poslušností
střídati, zájem s lhostejností!
Jak únavu hrál mlčením,
slov zápalných žhnul uměním!
Jak nedbale psal vroucí řádky!
Jak jedním dechem maje rád
se v něže uměl rozplývat!
Jak jeho zrak byl bystrý, sladký,
tu plachý, smělý a pak zas
s ochotnou slzou v přítmi řas!

XI

Jak novým dovedl se zdáti
a žertem zmásti čistý cit,
hrou na zoufalství polekati
a lichotnou lstí pobavit,
ze slabé chvíle kořistiti,
rozumem, vášní vítěziti
nad zdráhavostí čistých let,
bezděčnou přízeň vyzvědět,
vzbuditi vyznání, se ozvat,
a sotva dívčí srdce splet,
včas lásku zastihnout a hned
se na tajnou dát schůzku pozvat

a dívce prostřed tišiny
milostné dávat hodiny!

XII

Jak záhy na srdce už líčit
koketek uměl vášnivých!
Když se mu zamlulo zničit
naděje konkurentů svých,
jak jizlivý vždy míval nápad,
jak do sítě je doved lapat!
Však s blaženými manžely
zacházel jako s přáteli:
Jej hýčkal chytře manžel statný,
Faublasův učeň snaživý,
i stařík nedůvěřivý,
ba, paroháč též majestátný,
jenž spokojen sám se sebou
i s obědem a s ženou svou.

XIII–XIV

— — —

XV

Ba, často ještě do postele
mu přicházejí listy v dům.
Co chtít? Hned tři pozvánky vřelé
zvou k společenským večerům.
Tam bude bál. Tam dětský svátek.
Nu, Evžen neupadne v zmatek,
kam nejdříve. Tot' lhostejno:
vše vyjde posléz na stejno.
Prozatím, v jitřní toaletě,
na hlavě lesklý bolivar,
Oněgin jede na bulvár

a těká po hlučném tom světě,
až hodinky ho k posledu
budíčkem vyzvou k obědu.

XVI

Je tma, když do saní si sedl.
„Hej, rychleji!“ Trysk mu odpoví.
Hle, jíním do stříbrna zbledl
mu nový límec bobrový.
K Talonu zajel. Vidí v duchu,
že K [averin] tam dlí už v suchu.
Jen vstoupil, zátka vyletí
hned z láhve vzácné viněty
a před ním rostbíf zkrvavený,
lanýže, přepych mladosti —
kdo líp než Francouz pohostí? —
štrasburský piroh oblíbený
a lineburský živý sýr
i ananasu zlatý pýr.

XVII

Ještě si žízeň žádá vína,
by spláchla horké kotlety;
však Oněgina upomíná
už čas na nové balety.
Divadla znalec, kritik dravý
a zbožňovatel přelétavý
všech krásných divadelních dam,
miláček zákulisí sám,
zamířil k divadlu své kroky.
Tam každý, soudcem jsa tak rád,
je hotov Faidru vypískat
a chválit baletčiny skoky,

Moinu volat proto jen,
by v parteru byl uslyšen.

XVIII

Kouzelný kraj! Tam kdysi smělý
Fonvizin satirou nám vlád,
svobody přítel. Kňážnin vřelý
truchloher šířival tam chlad.
Tam dělil Ozerov svou slávu,
daň lidských slzí, potlesk davu
se Semjonovou mladičkou.
Náš Katěnin tam mluvou svou
ožívat Corneillovi dával.
Tam hrál jizlivý Šachovskoj
svých komedií šumný roj;
tam i Didelot své věnce brával:
má mladost kulis ve stínu
tam hledala svou otčinu.

XIX

Mé bohyně! Jste stejné stále?
Zda slyšíte můj teskný hlas?
Či přišly za vás jiné? Ale
mně žádná nenahradí vás.
Uslyším znovu vaše chóry?
A užřím ruské Terpsichory
zas duší provanutý vzlet?
Či neodpoví na pohled
již nikdo známý z fádni scény?
A upřev lorňon v cizí svět,
mám oklamán jej pustit hned,
radosti divák unuděný?
Mám beze slova zazívat
a na minulost vzpomínat?

XX

Divadlo plno. Lóže svítí
a parter s křesly jako díž.
Strop hučí v lidském vlnobití,
však opona už letí výš.
Sloup záře, ze vzduchu jen zpola,
když smyčec čarovný ji volá,
tu Istomina postává
a kolem ní nymf záplava.
Nohou se parket dotýkajíc
tak tak jen, krouží druhou kruh
a náhle v poskok, v letu vzruch
se dá, jak vločka větrem vlajíc;
a útlý stvol, mdlý, živý hned,
se nepřestává rozvíjet.

XXI

Vše tleská, Evžen teprv vchází.
To patří k jeho zábavám.
Očima za lorňonem hází
po lóžích neznámých mu dam.
Vrhaje pohled za pohledem,
vše zřel: toaletami, vzhledem
žen, slečen nespokojen byl.
Doprava, leva vyměnil
pozdravy s pány, na jeviště
pak zcela roztržitě vzhled,
a zívnuv otočil se zpět:
„To všechno vyměnil bych příště;
jsem na baletech stálý host,
však i Didelota mám již dost.“

XXII

Ještě se čerty hemží scéna,
drak s amorky se po ní mih.
Lokajů cháska unavená
spí venku ve svých kožiších.
A ještě nepřestali dupat
a kašlat, syčet, tleskat, supat.
A ještě venku, ve vnitřku
lucerny všude svítí tu,
promrzlí koně ještě ržají
a omrzele bijí v zem,
a kočí dlaně nad ohněm
si hřejí, pány pomlouvají;
však Oněgin už vyšel ven.
Teď rychle převléci se jen!

XXXIII

Zda zdaří se mi vylíčiti
tu místnost jenom zdaleka,
kde módní lev se doma cítí,
kde obléká se, převléká?
Vše, pro rozmarné lidské strůjce
čím Londýn čile obchoduje,
vše, bouřlivým co Baltikem
za tuk a dříví vozí sem,
to vše, čím pařížský vkus vládne
nad přepychem a zábavou,
co duší vynalézavou
se mění v jemnost módy vlnadné,
to vše krášlilo kabinet
mudrce osmnácti let.

XXIV

Hle, jantar cařihradských dýmek
a vedle bronzu porculán
a flakony, z nichž osvěžíme
se vůní, skrytou v křišťál hran.
Hřebínky, brousky, nůžky, věru,
vše leskne se tu z necesérů,
a vše, co péčí o pleť čpí,
a pasty, pudry s kartáčky.
Rousseau (to náhodou dím čirou)
nechápal, kterak vážný Grimm
se mohl za hovoru — s ním! —
zabývat hloupou manikúrou.
Než pravdu neměl stokráte
žrec práv a svobod tenkrát.

XXV

Je možno býti vážným mužem,
a chtíti krásné nehty mít.
Což s dobou marně přít se můžem?
Vždyť zvyk je zvyku otročit.
Pln strachu z pustých pomluv lidských,
Evžen jak (Čaadajev) vždycky
byl pedant v oblékání svém
a to, co zveme švihákem.
Tři hodiny tak práce hbité
si před zrcadlem poseděl,
a když pak na návštěvu jel,
byl nalíčen jak Afrodité,
když, převlečena v mužský šat,
jde na karneval tancovat.

XXVI

Jen hovím vaší zvědavosti,
když líčím jeho módní vzhled.

I odborníkům moh bych dosti
o jeho šatstvu povědět.
Však bylo by to skoro smělé,
byť ve verši jsem doma cele.
Frak, pantalony, žilet, vím,
zvát ruským slovem neumím,
i vidím sám, můj zvyk to zlý, žel,
i tak že chatrný můj sloh
se méně často pestřit moh
cizími slovy, i když zhlížel
jsem se kdys občas ze zvyku
v Akademickém slovníku.

XXVII

Tož spokojme se touto troškou
a raděj navštívíme ples,
kam už pár koní krytou drožkou
Evžena tryskem svezl dnes.
Před domy, které potemněly,
přes dřímající bulvár celý
veselá světla kočárů
se rozžihají po páru
a duhou blýskají se v sněhu.
A nad ulice živý šum
vzplál v lampách velkolepý dům.
Po oknech běží stíny v střehu,
a za skly profil postav šleh
i dam i módních bláznů těch.

XXVIII

Náš hrdina už dostih vchodu.
Vrátného minuv, jako šíp
se vznesl po mramoru schodů,
a vlasy rukou upraviv,

teď vchází. Sál už nabitý je,
orchestr hraje melodie
k mazurce, jíž se oddal dav.
Je hlučno, těsno v kruhu hlav.
Sbor gardy řinčí ostruhami
a poletují nožky dam,
jež k oslnivým postavám
svým horké oči mužů mámí.
Je žářem houslí ohlušen
žárlivý šepot módních žen.

XXIX

V dnech snů a veselí, toť jisto,
já málem bláznil z plesů těch.
Kde pro vyznání lepší místo
je ústně neb i v dopisech?
Manželé vzácní, vás tu vzývám!
Vždyť službu prokázati chci vám.
Jen neodpírejte mi sluch:
chci varovat vás. Chraň vás bůh!
I vy, matinky, za dcerami
se ostražitě dívejte
a lorňonem je hlídejte!
Sic potom... potom, drahé dámy!
Jen proto svěřuji to vám,
že bez hříchu jsem dávno sám.

XXX

Jak velký díl, ach, pro zábavy
jsem ze života poztrácel!
Však kdyby netrpěly mravy,
já plesy dosud rád bych měl.
Mám přece rád šílenou mladost
i hostů vír i lesk i radost

i důmyslné šaty dam.
I nožky žen... Však pravím vám,
najdete sotva v Rusi celé
tři páry nožek štíhlých tak...
Dvě nožky v zasněný můj zrak
tančily dlouho... Zesmutněle
si na ně vzpomínám. I v tmě
znepokojují srdce mé.

XXXI

Kdy, kde a v jakých pustin trávě,
ty blázne, zapomeneš jich?
Ach nožky, nožky, kde teď právě
šlapete květiny jar svých?
Orientální znáte něhu
a na severském, teskném sněhu
jste stopy nezanechaly!
Ach, raději jste mívaly
koberců přepychové chvění.
Pro vás jsem kdysi zapomněl
na slávu, již jsem sklízet chtěl,
na rodný kraj i na vězení.
To tam je štěstí mladých let,
a vítr vaši šlápěj zved.

XXXII

Prs Dianin a tváře Flory
nás uchvacují, druzi mí!
V mém srdci nožka Terpsichory
však zvítězila nad nimi.
Náhradu vzácnou přislubuje
mým pohledům a vybavuje
tak neskutečnou krásou svou
za touhou touhu svévolnou.

Mám rád tu nožku, Elvino má,
pod dlouhých stolů ubrusem
i v travách jar, když kvete zem,
i na mřížoví krbu doma,
na parketách, v nichž září sál,
i na pobřeží v žule skal.

XXXIII

V snách moře před bouří zřím zase.
Ach, závist lomcovala mnou,
když vlny spěly v bouřné kráse
jí s láskou lehnout u nohou.
Jak chtěl jsem s nimi v oněch chvílích
se dotknout ústy nožek milých!
Ne, nikdy za vášnivých dní
mé rozkypělé mladosti
tak hrozně líbat nezatoužil
jsem ústa mladých Armid všech
i tváře, v nichž plál růží dech,
i ňadra, jejichž tvar mě soužil!
Ne, nikdy vášní vzruch svou hrou
nemučil tolik duši mou!

XXXIV

I jiné časy pamatuji.
A někdy v nejtajnějších snech
zas šťastný třemen přidržuji
a nožku cítím na prstech.
A zase fantazie plane.
Zas dotek nožky zbožňované
mi vzkřísil v srdci krve hlas.
A zase stesk... A láska zas...
Nač slaviti však, lyro moje,
ty hrdé? Necht' spí v pokoji!

Za vášeň věru nestojí
a za nadšených písní zdroje.
Řeč čarodějek těch i smích
lže, klame jako nožky jich.

XXXV

Co Oněgin však? V drožce klímá,
po bálu o posteli sní.
Petrohrad, bubny vzbuzen, dýmá
už v neúnavné čilosti.
Lid kvapí, kupec mne si oči,
k své štaci jede líně kočí,
mlékařka z Ochty s bandaskou
už běhá za svou zakázkou.
Je příjemný ten šelest rána,
když zvedli rolety a dým
v den stoupá sloupem modravým
a pekař Němec, hled' me pána,
v čepici papírové včas
už otvírá svůj *vasisdas*.

XXXVI

Ples znavil Oněgina. Spánek
mu jitro v půlnoc změnil dnes.
Syn rozkoše a radovánek
v stín blažených se klidně snes.
Vstav ve dvanáct, je hotov s prací.
Tak život se mu stále vrací,
táž jednotvárnost, tatáž směs.
A zítra zas jak včera, dnes.
Leč byl-li šťasten též, se ptáte,
v své volnosti a v květu let,
a kdykoli chtěl, vítěz hned
u číše dní svých vrchovaté?

V tom marném běhu do zábav
zda zůstal bezstarostný, zdráv?

XXXVII

Ne: brzo ustydlý v něm city
a omrzel ho světa šum.
I krasavic byl brzo sytý,
dav sbohem zevšednělým snům.
I nevěra ho unavila,
z přátelství lhostejnost jen zbyla,
vždyť nelze přece tolikrát
s paštikou biftek jísti rád
a šampaňským to zalévati
a mluvit vtipně cokoli,
když hlava přec jen rozbolí.
A třeba za zbojníka platil,
i hádek syt byl nakonec,
i olova i šavle přec.

XXXVIII

Ten neduh, jehož příčinu minu,
ač rozbor by byl načase,
podobný anglickému *spleenu*,
jenž rusky *chandra* říká se,
ho ponenáhlu zachvacoval.
Sebevraždu, té nemiloval,
a sláva Bohu, nezkusil,
však k životu pln chladu byl.
Jak Childe Harold teď zasmušilý
si do salonů vcházet zvyk,
a světské klepy, zábav ryk,
vzdech náročný a pohled milý
ho vzrušovat už neuměl.
A lhostejný, dál mimo šel.

XXXIX–XL–XLI

— — —

XLII

Vy preciosky společnosti!
Vás ze všech nejdřív zanechal.
Jak ne! Vždyť nudy vždy je dosti,
kde bontonem je nabit sál.
Ať si tu v kroužcích mnohá paní
řeč o Benthamovi jen shání,
kdo nudy zůstane tu prost,
byť hloupla pouhá nevinnost?
A nadto! Jsou v své stydlivosti
tak vznešené, tak vzdělané,
že divák dýchat přestane
nad tolikerou rozšafností,
tak nepřístupnou mužům všem,
že rodí splín už pohledem.

XLIII

I vám, ó krasotinky slavné,
jež v pozdních chvílích setmění
jste unášeny v drožce plavné
po petrohradském dláždění,
i vám dal Oněgin můj vale.
Byl doma, zavíral se stále,
uprchlík radovánkám všem,
a zíval, šustě papírem,
jejž popsat chtěl; však práce láskou
mu nebyla; hned první list
pod jeho perem zůstal čist.
I minul se se zpupnou cháskou

lidiček, o nichž smlčím vám,
vždyť náležím k nim také sám.

XLIV

Propadnuv znova nečinnosti,
v níž prázdne zalykal se cit,
ideu pojal, slušnou dosti,
si cizí rozum přisvojit.
Na haldě knih se uvelebil
a četl — moudřejší však nebyl.
Tu nuda, tam zas klam a tlach,
či pustý nesmysl, až strach.
A na všem lpěla pouta tíhy,
buď zplesnivělý starý čas,
neb novota, jež větší zas.
Jak ženy opustil i knihy
a přes hřbety, v něž padal prach,
smuteční přehoz moudře stáh.

XLV

Konvencí světa zbyv se v sobě,
jak on zanechav marností,
já spřátelil se s ním v té době.
Rád měl jsem jeho vlastnosti:
i nevědomou lásku k snění,
i svéráznost, jíž v jiných není,
chlad v břitkém ducha záblesku;
já v hněvu žil, on ve stesku.
Hru vášní znávali jsme oba.
Vždyť život stejně krušil nás,
i plamen srdce v obou zhas,
a oba táž čekala zloba:
lidí i sudby slepota
hned na úsvitu života.

XLVI

Kdo žil a myslil, tomu snadno
pohrdat lidmi v nitru svém.
Kdo cítil kdy, ten vzrušen na dno
je nenávratna přeludem:
ta tam jsou okouzlení mladá,
vzpomínky v něm jak sykot hada
a lítost, lítost hlodavá.
To všecko časem dodává
veliký půvab rozhovoru.
Nejprve Oněginův vtip
mě bouřil; pak jsem zvykl líp
i jízlivosti jeho sporů
i žertům jeho nakyslým
i jeho epigramům zlým.

XLVII

Jak často za to léto krásné,
kdy noční nebe nad Něvou
tak průzračné je a tak jasné,
a veselé sklo vod svou hrou
neobráží tvář Dianinu,
my vzpomínek oddáni vínu
na prchlou lásku zašlých let,
zas vroucí, bezstarostní hned,
jsme dechem noci laskající
se opájeli v mlčení!
Jak v zpěvné háje z vězení
přenáší spánek vězně spící,
i nás ke zdrojům mladých let
svou rukou blouznivý sen ved.

XLVIII

Z té duše v žal se potápěje
a opřen o žulový rám,
stál Oněgin pln beznaděje
jak básník, jenž se popsal sám.
Vše tálo v tichu; jenom v dáli
tu a tam strážě zahoukaly;
a za domy hluk drožky kdes
se po Miljonné lehce nes.
Jen loďka s vesly, jež se chvěla
nad dřímající řeky jas;
a z šera dojímalá nás
intráda rohů, píseň smělá.
Však sladčej prostřed zábavy
zní Torquatovy oktávy.

XLIX

Ó, adriatické vy vlny,
ó, Brento! Ne, přec uzřím vás,
a inspirace znova plný,
uslyším kouzelný váš hlas.
Je svatý vnukům Apollona;
já z hrdé lyry Albiona
jej znám, je tolik blízký mi.
I opájím se zlatými
nocemi, něhou Itálie
a s mladou Benátčankou tmou
se plavě černou gondolou,
jež v tichu samo tajemství je,
já slova nalézám, jež dmou
se řečí lásky s Petrarkou.

L

Což, dočkám svobody se ještě?
Té v dálce, jež tak krásná je?

I čekám slunce v proudech deště,
nad mořem plachtám kývaje.
Pod pláštěm bouří, po prostoře
vln, v nichž se volně vzpíná moře,
kdy ve velký se pustím běh?
Je čas opustit nudný břeh,
kde živlů hněv se na mě řítí,
čas na vodách, v nichž zuří děs,
pod nebem Afriky mé kdes
o mračné Rusi teskně sníti,
kde strádal jsem, kde miloval,
kde srdce své jsem pochoval.

LI

Oněgin záhy by byl se mnou
se rozjel z vlasti do světa.
Vtom ale sudby ranou temnou
čas rozvedl nás na léta.
Zemřel mu otec. Věřitelé
hned do kleští ho vzali cele.
I Evžen měl však metodu.
Nač soudit se? Nač neshodu?
řek smečce lačných platoberů
a klidně, aniž cítil žal,
své dědictví jim zanechal,
nevida valné ztráty věru.
Snad tušil též smrt strýcovu.
Vždyť stařík zrál už do hrobu.

LII

A vskutku — jak vše život složí!
List od správce tu náhle byl:
Strýc leží na smrtelném loži
a rád by se s ním rozloučil.

Jen dočetl tu smutnou řádku,
Oněgin ke strýcovu statku
úprkem na poštu si sed
a zíval raděj předem hned,
ochoten, pro peníze sice,
se nudit, přetvářet a lkát
(zde začal jsem svůj román psát),
když dorazil však do vesnice,
strýc ležel mrtev: zemská dlaň
už čekala na svoji daň.

LIII

Po dvoře pobíhali sluzi.
A k nebožtíku ze všech stran
se sjeli zlí i dobří druzi
za přitažlivým zvukem hran.
Pak nebožtíka pochovali.
Popi a páni hodovali.
Načež, jak vykonal by dost,
se vážně loučil každý host.
Tak Oněgin náš nepořádný,
jenž dosud všecko utratil,
najednou pánem půdy byl,
měl pole, závody, les chladný
a rybníky, a cestou v sad
si liboval své sudby zvrát.

LIV

Tak na dva dni ho upoutaly
v dál táhnoucí se lány luk,
chlad hájů, v nichž si vánky hrály,
a na potoce vlnek zvuk,
už třetí den však háj, chlum bílý
i s polnostmi ho nebavily

a budily v něm ospalost.
Hned nato pochopil náš host:
i venkov nudný je v své kráse,
byť bez bálů a promenád,
paláců, veršů, karet snad.
A chandra sáhla po něm zase
a táhla za ním jako stín,
jak věrný pohled manželčin.

LV

Já zrodil se pro život klidný,
jenž v ticho vsí spí ponořen.
Tam zvučněj zní hlas lyry vlídný,
tam živěji plá tvůrčí sen.
Tam, dobré nečinnosti oddán,
nad pustým jezerem se toulám,
můj zákon *far niente* zní.
Tam, duše má, najdeme vždy
svou svobodu a sladkou něhu:
čtu málo, zato mnoho spím,
větrné slávy nelovím.
Cožpak jsem v zašlých roků běhu
v své nečinnosti naivní
neprožil nejšťastnější dni?

LVI

Mne květy, láska v háji stinném
a ves a klid vždy vábily.
Vždy mezi mnou a Oněginem
rád zdůraznil bych rozdíly,
by jednou čtenář posměvačný,
či popletených klevet lačný
původce, luště po letech,
co divného v mých verších těch,

bezbožně nemoh opakovat,
že portrét jsem si načmáral
jak Byron, pyšný lyry král,
jako by básník nemoh snovat
verš o pracizí podobě
a nepsat jenom o sobě.

LVII

Jen krátce. Básník odjakživa
se stápi v lásky iluzích.
Tvar milovaných věcí splývá
mi v sen a tajný obraz jich
má duše uschráněla v taji.
Pak v dechu Múzy ožívají.
Tak bezstarostně opěval
jsem děvče z hor, svůj ideál,
i zajatkyně od Salgira.
A teď co chvíli tajemně
se právem přátel ptáte mě:
„Rci, o kom blouzní tvoje lyra?
Které z těch dívek žárlivých
věnuješ lyry pláč a smích?

LVIII

Čí pohled, jenž tě inspiroval,
tě za tvůj zádumčivý rým
dojemnou přízví obdaroval?
A koho zbožnils veršem svým?“
Ó, pranikoho, druzi moji!
V své teskné lásky nepokoji
já bez útěchy zůstal jsem.
Je blažen, kdo v snu horečném
spjal lásku s rýmem; on tak zdvojl
svou lyru svatě blouznivou,

jda za Petrarkou cestou svou,
i muka srdce upokojil
a slávou též se ověnil.
Já v lásce němý hňup však byl.

LIX

Pryč láska je. Leč slyším Múzu,
jež sklonila se k vyschlým rtům.
Svoboden, znovu hledám drúzu
tajemných zvuků, citů, dum.
Když píši, srdce nestýská si,
a pero — zapomnělo asi —
už nerýsuje na papír
tvář za tváří a nožek vír;
žár z popela už nezaplane.
Stesk cítím sic, však nepláči
a brzy, brzy zatlačí
den stopy bouře z duše štvané.
Pak s eposem svým začnu hned.
Bude mít zpěvů dvacet pět.

LX

Už promýšlel jsem formu plánu,
už hrdina mnou pokřtěn byl.
A zatím v práci na románu
jsem první hlavu dokončil.
Zrak často textem přísně pluje.
Leccos se, pravda, neshoduje,
však měniti nic nehodlám.
Cenzuře dlužný obol dám;
ať kritik hodně potravu má,
čta knihu mou. Pak piš, co chceš!
Spěš tedy k něvským břehům, spěš,
novorozená básni ty má!

To budiž slávy přídavek —
hluk, žvást a hodně nadávek.

HLAVA DRUHÁ

Ó rus!

— HORATIUS

Ó Rus!

I

Ves, na níž Oněgin mřel nudou,
je z oněch koutů plných krás,
za které nebi díky budou
pět idylici v každý čas.
Dům statkářův stál o samotě,
ochráněn vrchem proti psotě
a s pěknou říčkou v průčelí.
V dál před ním luhy prostřely
svých lučin květ, svá zlatá pole,
a za nimi zříš vísky spát
a obraz pasoucích se stád,
a v hustých klenutích svých dole
se rozšuměl kout zahrady
pro zádumčivé dryády.

II

Ctihodný zámek vybudován
byl v přesném slohu vzorů svých,
po starém vkusu zevnitř chován

byl v klidných, trvalých svých zdích.

Tu každý pokoj vysoký je,
v salonu hedvábí zdi kryje,
krb pestrý všade, portréty
všech carů stěny posety.

To všechno nyní zestaralo,
viselo, stálo malátně.

Můj drahý přítel ostatně
se o to staral strašně málo
a zíval, unuděný brach,
v starých i v módních komnatách.

III

Sám pro pokoj se rozhod, dí mi,
kde starý morous před ním žil,
po čtyřicet let s komornými
se hádal, v okně mouchy bil.

Vše prosté tu: dubové stropy,
skříň, divan, stůl a ani stopy
skvrn po inkoustu nevidět.

Oněgin zotvíral vše hned:
tu účty, na nichž saze lpěly,
zde zaprášené sklenice,
tam láhve s moštem lepí se,
i kalendář tu zplesnivělý.

Na jiné knihy stařec prý
v své práci neměl chuť a kdy.

IV

Oněgin, sám v zámeckém chladu,
jen aby čas mu ušel líp,
vše zařídit po novém řádu
hned učinil si vážný slib.
V samotě, hodné filozofa,

on starou robotu si troufá
v desátek lehký proměnit.
Tím naklonil si rabský cit,
hněv zato padl na souseda;
i soptil v egoismu svém
nad Evženovým zločinem.
Druhý jen rty k úsměšku zvedá
a kdečí nárek stejný je:
Ten blázen nebezpečný je.

V

Návštěvy hrnuly se sice
v dnech prvních za Oněginem.
Leč pak, jak zaslech ze silnice
třesk kočárů, hned úprkem
hnal za statek hostitel milý,
kde hřebce mu už připravili.
Dotčení hosté, dobře tak,
už nikdy nepřijeli pak.
„Je hulvát,“ pomlouvali prudce,
„potrhlý zednář. Pije jen
červené víno celý den!
A dámám líbat nechce ruce.
Jen *ne* dí, nikdy *prosím ne*,“
ho pomlouvali společně.

VI

V svou ves se uchýlil v té době
i jiný statkář, by tu žil.
A stejně zlou kritiku sobě
hned u sousedů vysloužil.
Vladimír Lenskij zval se jménem,
duch göttingenský byl mu věnem.
Byl básník, ale mladý přec

a krasavec a kantovec.
Ze zamlžené Germanie
si přivez učenosti díl
a svobodomyšlný byl,
duch vášnivý, jenž ve snu žije
a nadšeně vždy uvěří,
mávaje černou kadeří.

VII

Svět chladný s rozvratem svých mravů
mu duši ještě nezmrazil.
Ta koupala se ještě v splavu
přátelských slov, milostných chvil.
Byl srdcem naivní až běda,
pln naděje, jež vzdychat nedá,
a lesklé světa novoty
bral s důvěrou, pln dobroty.
Byl mlád. Sladkými vidinami
zaháněl nejistotu svou.
A smysl života ho mámí
svou přitažlivou hádankou.
Byť hlava se z ní točila,
přec zázrak, zázrak tušila.

VIII

I věřil, že by duše rodná
hned splynula s ním nejraděj,
že čeká na něj nesvobodná,
by zjasnil její beznaděj.
I věřil při své úctě k slovu,
za jeho čest i do okovů
že půjde druh; a bez gesta
že klevetníka potrestá;

že každému z nás předurčení
jsou požehnaní přátelé,

IX

A jeho čistá láska k štěstí
a jeho soucit, jeho hněv,
jed v sladké slávy ratolesti
už dávno jitřily mu krev.
On s lyrou procházel kus světa;
pod nebem Schillera a Goetha,
jich poetickým plamenem,
ach, duše zahořela v něm.
A umění Múz povznesené
on nezahanbil, blažený;
a v jeho písních zamčený
vždy zpíval cit, jenž v hloub se klene,
zpěv panenského večera,
prostoty vážná nádhera.

X

Poslušen lásky, lásku zpíval
a v jeho písni svítil jas,
jak v prosté dívčině dum příval,
jak dětský sen, jak luna zas,
bohyně záhad, něžných lkání,
když plyne čistou nebes plání.
Pěl loučení i těžký žal,
stesk neurčita, mlhy dál,
a romantické růže zpíval.
A zpíval dálné končiny,
kde dlouho v lůně tišiny
se do svých vlastních slzí díval.
A zpíval zvadlý žití květ,
stár téměř osmnácte let.

XI

Na vsi, kde ducha v jeho tváři
jen Oněgin moh ocenit,
Lenskému brzo se statkáři
se zprotivilo pustě pít,
i prchal jejich opilosti,
jich rozumářské tlachavosti
o senoseči, o víně
a o psincích a rodině.
Nu, neplýtvali ve své řeči
poetickými výrazy
a vtipu, umu obrazy,
ba ani slušností zvlášť větší;
než hovor jejich milých žen
byl ještě méně vybroušen.

XII

Že bohat byl a krásný taky,
jak ženich býval Lenskij zván.
To už je zvyk. A matek zraky
byl pilně dcerám namlouván
ten poloruský soused sporý.
Jen někam vešel, rozhovory
se ihned točí k problému,
jak nudno neženatému.
Zvou souseda již k samovaru
a Duňa koflík nalívá,
i nutí ji, ať zazpívá.
Pak s doprovodem na kytaru
Dunička piští (Bože můj!):
Dnes večer pod okýnkem stůj!

XIII

Jenomže Lenskij ani stínem
nejevil touhu pouta nést,
spíš chtělo se mu s Oněginem
od srdce rozhovory vést.
I sešli se. Vlna a kámen,
verše a próza, led a plamen
jsou sotva si tak vzdáleny.
Ten skeptický, ten nadšený,
se spolu nejdřív nudívali.
Pak zvykli si, pak zapláli,
co den se navštěvovali
a nerozlučnými se stali.
Tak lidé — pravdu chcete-li,
se z dlouhé chvíle přátelí.

XIV

My však i tohle sotva známe.
Ba, znechuceni všedností,
za nuly všechny lidi máme
a sebe za osobnosti.
Hrajem si na Napoleony
a lidských tváří miliony
jsou pro nás pouhou podnoží.
Cit, ten už člověk odloží.
Evžena snést lze líp než jiné,
neb byť i lidi dobře znal
a celkem jimi pohrdal,
k pravidlu výjimka se vine:
zas jiné uměl ocenit
a v cizí svět se uměl vžít.

XV

S úsměvem na Lenského zírá.
Básníkův hovor vzrušený
a soudů vratká ještě míra
a pohled věčně nadšený —
tím vším se octl v světě novém;
i nerušil ho ani slovem,
jež zmrazilo by jeho cit.
A chápal: k čemu pohoršit
to štěstí chvíle v snu jen stálé?
I beze mne mu přijde čas,
ať zatím žije, věří v nás,
ať věří v světy dokonalé.
Promiňme horké blouznění
mladému bludu v plameni.

XVI

Spor vždy se vracel mezi nimi
a vždy se debatovalo.
Národy se zákony svými,
objevy vědy, dobro, zlo,
pověry, jež čas nerozdrtí,
tajemná přitažlivost smrti,
svět s osudem, vše v směsici
šlo před dvou soudců stolicí.
Poeta pod přilbou své hřívky
pak opět s žárem, s výkřiky
čet ze severní epiky
a Evžen, přítel přívětivý,
byť zrovna mnoho nechápal,
mu pozorně vždy naslouchal.

XVII

Nejraděj na samotě tady
o vášních ovšem mluvili.
Zbaviv se jejich krutovlády,
Oněgin, jehož znavily,
měl po nich přízvuk stesku v hlase.
Je blažen ten, kdo vykoupá se
v svých vášních, by jim sbohem dal.
Víc blažen, kdo jich nepoznal,
kdo lásku léčil útekem z ní
a smíchem hněv. Kdo prožíval
se ženou, přáteli svůj žal,
jenž žárlivce tak krutě vězní,
kdo dědictví své po předcích
neprokarbanil v kartách lstných.

XVIII

Když doplujeme pod prapory
k dnům moudrým, v nichž mír plápolá,
když zhasne vášní plamen chorý
a úsměch jen v nás vyvolá
křeč svévolná, vzruch opožděný,
naivní echo dávné scény,
svých strastí odhodivše kříž,
teď rádi nasloucháme již,
jak cizí vášně kolem vanou,
by v srdcích nám jen dozněly.
Tak invalida zvetšělý
svůj sluch ochotně stáčí stranou,
kde mladý borec nesmělý
se svěřuje v sluch příteli.

XIX

Však zato rozhořelá mladost
nic nedovede skrýt, nic lhát!
Svůj odpor, lásku, žal i radost
vždy ochotna je vyžvatlat.
Jak ten, jenž lásku svou už zmařil,
naslouchal Evžen s vážnou tváří,
když básník na pospas mu dal
své srdce, lásku svou a žal.
Jak jenom důvěřivost svádí
nás k hloupé upřímnosti, žel!
Oněgin lehce vyzvěděl
milostný román jeho mládí.
Však běda: příběh citový
nic nového nám nepoví.

XX

Ach, miloval, jak dnes už znova
rád nelze mít! Jak šílená
je dnes jen duše básníková,
k snům velké lásky určená.
Zas věčně táž blouznivost dlouhá,
zas věčně tatáž stará touha,
zas věčně tentýž stejný žal!
A ani zmrazující dál
a léta s rozluky své hrůzou
a dálný svět, jenž krásný je,
ba ani filosofie,
ba ani sladké lekce s Múzou
v něm nedovedly přetavit
panenským ohněm vzňatý cit.

XXI

Jak hochu ještě uchvátila
ho Olga. Svědkem zábav byl,
v nichž vyrostla ta malá víla,
o jejíž lásce sladce snil.
Zřel pod stromy, jak dívka milá
na lukách věnečky si vila,
a rodiče a přátelé
už viděli je v kostele.
V luk, hájů požehnaném klínu,
jsouc krásná v nevinnosti své,
již strážný matčin pohled zve,
jak konvalinka kvetla v stínu,
v němž němé trávy ukryly
ji před včelami, motýly.

XXII

To ona snílka obdařila
přec vzruchem první mladosti.
Myšlenka na ni rozvířila
v něm první struny radosti.
Sbohem, vy zářivé sny rána!
Zamiloval si stínem stlaná
zákoutí samoty, němou zem
a noc a hvězdy s měsícem.
A lunu zvlášť, tu lampu výší,
jíž oba věnovali jsme
sta procházek v tmě soumravné
i slz, jež tajná muka tiší.
Teď ovšem, teď v ní vidím jen
náhražku matných luceren.

XXIII

Vždy poslušná, vždy skromná byla,
vždy jako jitro zářivá,
jak básníkův svět prostomilá,
jak pocel, jenž se rozplývá;
a modré oči barvy nebe
a smích, jímž ověncila sebe,
a gesta, hlas a útlý pás,
vše na Olze... vše stejné as
jak v románech. Tam zobrazení
je její. Portrét milý tak.
I já jej rád měl. Nyní však
mě nudí nad vše pomyšlení.
A teď, už dlouho o tom sním,
vám starší sestru vylíčím.

XXIV

Nuž začíná se nová scéna,
v níž představím vám Taťánu.
Já poprvé snad toho jména
jsem směle užil v románu.
Proč ne? Je příjemné a zvučné.
Je ovšem, vím to, nerozlučné
s představou nevolnických žen
a s množstvím starobylých jmen.
Než přiznejme, že velmi málo
se vkusnosti, zvláště ve jménech
(neřku-li v různých verších těch),
nám od osvěty dostávalo.
Jen strojenosti, té až až
dnes v Rusku u vzdělavců máš.

XXV

Tož Taťánou ji zvou. A věru,
bez krásy, tváře ruměné,

jež obdařily druhou dceru,
kdo všimne si ji, vzpomene?
Divoká, teskná, mlčenlivá,
jak plachá lesní laň se dívá,
a mezi svými bezmála
jak cizí se vždy chovala.
Za svého dětství přec jen s dětmi
si nikdy družně nehrála
a otci, matce vtiskala
jen nechtíc polibek vždy letmý
a často sama celý den
sedala mlčky u kamen.

XXVI

A zádumčivost, družka její
od prvních let, od prvních zim,
jí krášlila i v beznaději
tok venkova svým zasněním.
Ty něžné prsty vždy se střežly
dotknouti vyšívání, jehly,
a ornamenty z hedvábí
tkát do plátna ji nevábí.
Jak se chuť vládnout rodí vždycky?
Děťátko s loutkou poslušnou
se učí žertem, lehkou hrou
být způsobné — toť zákon lidský.
A podle vzoru maměnky
zas komanduje panenky.

XXVII

Než Tat'ána v těch letech loutku
do rukou nikdy nebrala.
O městě, módě si v svém koutku
s ní pranic nepovídala.

K hrám dětským lhostejná vždy byla;
když zato zima přikvačila,
strašlivé báje v nočních tmách
kouzelný vzbouzely v ní strach.
Když stará chůva svolávala
kruh malých družek Olžiných
a po louce se honil smích,
jen Taťána si nezahrála
a omrzele hleděla,
jak tlupa kolem letěla.

XXVIII

Sedala ráda na balkónu,
na úsvit jitra čekajíc,
co po blednoucím nebesklonu
proud hvězd se propadával v nic
a vítr, časný věstec rána,
vál v dál přes pole zaoraná,
proudilo světlo v země klín.
Když v zimě dlouhý noční stín
se pyšně na půl světa dívá
a dlouho jako v temnici
při zamlženém měsíci
si líný východ odpočívá,
Taťána, zvyklá brzo vstát,
si rozsvěcela v temný chlad.

XXIX

Čtla záhy román po románu,
jež nahrazovaly jí svět.
Do Richardsona zahrabánu
ji zříš a Rousseau též ji plet.
Taťánin otec, z gruntu dobrý,
nepatřil duchem mezi obry,

však v knihách škody neviděl,
aniž kdy touhu čísti měl.
Za pouhou hru je vždycky míval
a nezatoužil celý věk
se podívati na svazek,
jenž v lůžku dceřině se skrýval.
A Richardson to přece byl,
jenž manželku mu pobláznil.

XXX

Ta milovala Richardsona
ne proto, že by četla v něm,
ne proto, že pro Grandissona
by pohrdala Lovelacem,
však proto, že je nejraději
moskevská sestřenice její
mívala, kněžna Alina.
Jak na ty doby vzpomíná!
Nevěstou byla tehdá sice,
však vzdychávala po druhém,
jenž srdcem, ba i rozumem
jí po chuti byl mnohem více.
Ten Grandisson byl slavný pán,
hráč, floutek, gardy kapitán.

XXXI

Jak on i ona oblékala
se slušivě a podle mód.
Ani se ovšem nenadála
a k vdavkám přinutil ji rod.
A bodrý muž, by zmírnil smutek,
jí odvez rychle — moudrý skutek —
v svou vesnici, kde manželka,
jež zoufala si, tajně lká

a ducha nabývající zase,
div rozvésti se nedala;
pak pro domácnost zaplála
a zvykla, upokojila se.
Vždyť zvyk nám shůry seslán byl,
aby nám štěstí nahradil.

XXXII

Stesk, pro nějž léku nebylo jí,
byl zvykem zpola zahlazen.
Je něco však, co zcela hojí.
Toť objev hodný moudrých žen,
jež uvažují s myslí chladnou:
tajemství, kterak samovládnou
moc nad mužem si osvojit.
V něm došla míru, našla klid.
Pak péče o dům v ní jen hrála,
špižírnu, účty řídila,
rekrutům hlavy holila,
solila houby, lázně brala
a neptajíc se manžela
natlouci služkám uměla.

XXXIII

Kdys v alba něžných dívek psala
svou krví, celou duší svou.
Praskovju Polinou radš zvala,
mluvila řečí zpěvavou;
korzety měla velmi úzké
a po francouzsku hlásky ruské
uměle nosem říkala;
však brzo toho nechala:
na korzet, alba, na Polinu
už dávno myslit přestala

a dávno nejmenovala
Selinou hloupou Akulinu;
i začla chodit v županu
a v čepečku hned po ránu.

XXXIV

Muž upřímně ji milovával
a v pevné důvěře k ní žil.
Vždy předem za pravdu jí dával,
v chalátu chodil, jed a pil.
Tak klidně dni mu ubíhaly.
Pak po večerech loudávali
se k němu dobří sousedi.
Ti na škrobenost nehledí
a po domácku, vždyť se znali,
zatímco Olga lila čaj,
skleпали mnohý místní taj
a navzájem si postýskali.
Tak čas jim ušel. Ospalí,
sousedé domů spěchali.

XXXV

Za pomalého života si
pradávné zvyky chránili.
V hýřivé masopustní časy
se u nich bliny smažily.
Vždy dvakrát v rok půst drživali,
pro kolotoče horovali,
pro písňě, pro veselice.
Když lid v den svaté Trojice
se na mši v ospalý mír hloubil,
dojatě na svěcený květ
tři slzy uronili hned.
Kvas jako vzduch jim potřebou byl.

A jídla na stůl pro hosti
nosili podle hodností.

XXXVI

Tak stárli po celou tu dobu.
Pak před manželem dokořán
se otevřely dveře hrobu.
A nový věnec byl mu dán.
Smrt našla ho před obědem.
I oplakaly před sousedem
ho děti s věrnou manželkou
a smutně na pohřeb mu jdou.
Býval to prostý, dobrý bárin.
A tam, kde leží jeho prach,
náhrobní kámen hlásá, ach:
*„Smířený hříšník, Dmitrij Larin,
služebník Páně, brigádýr,
zde pod kamenem našel mír.“*

XXXVII

Když ke svým penátům se vrátil
Vladimír Lenskij v rodnou zem,
navštívil hrob, v němž druha ztratil,
a vzdych nad jeho popelem.
Bylo mu teskno nad kamenem.
„Poor Yorick!“ vzdych si dlouhým stenem.
„On na rukou mě držíval.
Jak často za dětství jsem hrál
si s jeho očakovským řádem!
On Olgu sliboval mi dřív
a říkal: Zda se dočkám živ...?“
A tesklivým se třesa chladem,
Vladimír sedl si a psal
mu na památku madrigal.

XXXVIII

I rodičům svým, žalem zmámen,
zde psal kdys — jaká tesknota! —
bolestnou rukou svoje Amen...
Ach běda! V brázdách života
za pokolením pokolení
jdou, dozrají a v prach se mění
po vůli Prozřetelna v tmách;
a noví jim jdou po stopách.
I dnešní povětrní lidé
jdou, bujejí a k posledu
se stísni ve hrob pradědů.
A také náš čas přijde, přijde
a naši vnuci jedenkrát
i nás přitlačí v hlíny chlad!

XXXIX

Jen pijte, pokud času dosti,
ten život lehký jako van.
Rozumím jeho nicotnosti
a nejsem k němu připoután.
Zavírám oči před vidinou;
však srdcem někdy přec jen plynou
mi bludné hvězdy nadějí.
Bez lehce světlých šlépějí
bych nerad chtěl svět opustiti.
Bdím, píši přec ne pro potlesk —
a přesto zalká ve mně stesk
svůj žalný úděl proslaviti,
by hlásal mě, jak srdce tluk,
alespoň jeden, jeden zvuk.

XL

Snad v něčím srdci zazní přece;
a osud se svou perutí
mé strofě nedá zhasnout v řece
věčného zapomenutí.
Snad — je to možná jen klam touhy —
ukáže jednou prost'ák pouhý
můj portrét, ježž jsem proslavil,
a řekne: Hle, to básník byl.
Ber tedy díky moje vždycky,
ctiteli mírných Aonid,
v němž srdce nepřestalo bít
pro básní mých zpěv etherický,
ty, jehož vlídná ruka kdy
pohladí laury starcovy.

HLAVA TŘETÍ

Elle était fille, elle était amoureuse.

— MALFILÂTRE

Byla dívka, byla zamilovaná.

— MALFILÂTRE

I

„Kam? Tihle básníci jsou pěkní!“
— Bud' zdrav, Evžene, pospíchám. —

„Já nedržím tě. Jen mi řekni,
kam jezdíš vždycky večer. Kam?“
— Jdu k Lariným. — „To divím se ti.
Jak možno takhle ubíjeti
svůj každý večer, den co den?“
— I jdi! — „Nechápu. Řekni jen,
že nemýlím se ani trochu:
prostinká ruská rodina
a věčná zavařenina
a hrozné pohostinství, hochu,
a nekonečný nudný tlach
o dešti, lnu a o kravách...“

II

— V tom přece není pranic zlého. —
„Jen nuda, hochu, přísambůh.“
— Jsem syt módního světa tvého,
mně domácí se líbí kruh,
kde mohu... — „Zase pastorále!
Než nebudem se hádat dále.
Ty jedeš. Lze jen litovat.
A poslyš. Nemohl bych snad
poznati předmět tvého smutku,
tvých radostí a neklidu,
tvé poezie Phillidu?
Představ mně ji.“ — Toť žert? — „Ne, vskutku!“
— Jak rád! — „A kdy?“ — Ted' pravý čas.
Ochotně jistě přijmou nás. —

III

„Tož jed'me.“ — Jeli, ujížděli,
přijeli, hosti rozmilí.
A všichni vítati je spěli
a k omrzení hostili,

jak káží zvyky. Ovšem kynou
talířky se zavařeninou,
a brusinkové šťávy džbán
je na stůl stále podáván.

....

IV

Nejkratší cestou jedou domů
pak oba v pozdní hodinu.
Proč nevyslechnout v stínu stromů
rozhovor obou hrdinů?
— Nu co, Evžene? Zíváš zase. —
„To ze zvyku.“ — Dnes však, jak zdá se,
jsi nějak zvláště unuděn. —
„Ó kdež! Tot' tvoje zdání jen.
Jeď rychleji, Andrijuško, už tma je.
Jaká to hloupá krajina!
Slyš, mně se líbí Larina,
je prostá, ale příjemná je,
z těch starých, dobrých maminek.
Brr, tahle šťáva z brusinek!

V

Slyš! Ta'ána, která to byla?“
— Ta mlčenlivá, zastesklá
jak Světlana. Nic nemluvila
a k oknu ihned utekla. —
„Což, tobě se ta menší líbí?“
„Nu a...“ — Já tuhle chtěl bych, kdyby...
nu kdybych básník byl jak ty.
Ta Olga rysy bez vervy
má, čpí mi van Dyckovým rájem,
má červenou a plnou tvář
jak téhle hloupé luny zář

nad tímhle naším hloupým krajem.“

Vladimír suše odkašlal
a vůbec nemluvil už dál.

VI

A zatím příchod Oněgina
k Lariným vzbudil velký vzruch.
Kol vsi se hnula voda líná
a výklady jen bzučel sluch.
Ten hádá to, a ten zas jiné,
šept domněnek kol statku plyne,
že Tat'ána, ta přetichá
už přece našla ženicha.
Jiní už znali datum svatby
a přát k ní chystali se jim,
a nebyla-li, to je tím,
že ženich módní prsten rád by.
Lenského s Olgou v onen čas
už dávno svázal lidu hlas.

VII

Tat'ána hněvala se sice
na tyhle klepy. Tajně však
se zardívaly její líce
a maně přemýšlela pak.
A v srdce myšlenka se vt'ala.
Čas přišel, ona milovala.
Tak oheň jara oživí
zrnéčko padlé do nivy.
Už dávno její fantasie,
zlačnělá tesknou, něžnou hrou,
hořela žízní osudnou
po někom, k němuž srdce bije.

A duše čekala, a v hrud'
se vetřel obraz. Čí? Bůh sud'.

VIII

A dočkala se. Procitlýma
očima ví: tot' on, tot' on!
A jeho jen, žel, vidí jima,
a její den i noc, snu ston
je pln ho; dívce okouzlené
vše jenom jeho připomene
vždy poznovu. Řeč laskavá
ted' mrazivou ji nechává,
i oči služky starostlivé.
I hosty vítá s nechutí
a k hovoru je nenutí
a nenávidí z duše snivé,
jíž láska táhne nad hlavou,
přítomnost jejich zdlouhavou.

IX

A s jakým zájmem, s jakou chutí
ted' rozkošné čte romány!
Jak pije do zapomenutí
klam citů začarovaný!
Jak šťastná síla obraznosti
vše zkrášlí, všechny chyby jich zproští!
A Wolmar, milec Juliin,
Malek Adhel, rek Cottinin,
i Werther, smrti zasvěcený,
i Grandisson ten skvělý zas,
jenž kolikráte uspal nás,
se slili ve snu jedné ženy
v jediný obraz, v jeden stín —
vždy byl to Evžen Oněgin.

X

S románem v ruce, zcela vžila
se ve své vzory Taťána.
Clarissou, Julií též byla
na toulkách lesem od rána,
a Delfinou se cítíc zase,
s neblahou knihou toulává se,
v ní hledá vlastní tajný sen,
jenž ze srdce se line ven,
a její vzdechy v knize loví
všech cizích vášní ohlasy;
blouznivě předříkává si
list, posílaný hrdinovi...
Leč Evžen, cokoli byl on,
dojista nebyl Grandisson.

XI

Sloh drže v ladném, vážném stínu,
ohnivý tvůrce kdysi dbal,
by vrh nám pohled na hrdinu
jak na úplný ideál.
Rek jeho vždy, ač lásku sklízel,
měl se zločinci mnohou svízel,
přetékal citem, moudrostí
a vnější přitažlivostí.
Vždy čistou vášní hořel jistě
a v čestném boji desetkrát
byl ochoten všanc život dát —
a vzadu na posledním listě...
zločince stihl přísný trest
a dobro odměněno jest.

XII

Však my jak v mlze jsme teď, běda,
morálka nudí bez mezí,
a dnešní čtenář v knize hledá
jen krásný hřích, jenž vítězí.
Britanská Múza báhorkami
sny nedospělé dívky mámí,
vkus Byronův jí udělal.
Teď Vampyr se jí modlou stal
a Melmoth, tulák zamračený,
či Korzár nebo Věčný Žid
a Sbogar podemílá klid
tajemstvím okouzlené ženy.
A romantický žal se skví
i na zoufalém sobectví.

XIII

Přátelé, jaký smysl má to?
Snad z vůle nebes přestanu
být básníkem a nový zato
běs vstoupí ve mne. Zamanu
si přes to, že se Foibos zhrozí,
psát nízkým slohem krotké prózy.
A vesel, překvapím svou zem
pak staromódním románem.
V něm zločin, jenž se v mukách svíjí,
vám hrůzně líčit nebudu.
Jen příběh prostých osudů
a ruských rodin historii
vám vypovím, a lásky vzdech,
a mravy zbylé po dědech.

XIV

O prostých řečech otce, děda
vám povím, ale nejvíce

o starých lipách, pod něž sedá
nad vodou mladá dvojice;
o kleté žárlivosti vírech,
o slzách, odluce a smírech;
milencům rozejít se dám,
než povedu je k oddavkám.
Vzpomenu vášnivých slov lásky
a řečí roztoužených chvil,
jež na jazyk mi vyloudil
u nohou milované krásky
žár mladosti. Těch krásných vět,
jimž odvykl jsem od těch let!

XV

Já s pláčem přihlížím tvé muce,
Taťáno, Táno rozmilá!
Módnímu tyranovi v ruce
ty osud svůj jsi vložila.
Ty zahyneš. Však dříve, drahá,
po temném štěstí ještě sahá
tvá zaslepená naděje.
Poznáváš něhy záchvěje
a piješ kouzelný jed přání,
jež vzdech ti loudí na ústa;
tam všude loubí vyrůstá,
jež šťastná shledání tvá chrání.
A před očima všude již
stín osudného svůdce zříš.

XVI

Taťána, běda, nemá stání,
rozsévá pod stromy svůj žal.
Pojednou oči v přemítání
jí strnou, nemůže jít dál.

Hrud' dme se jí a v bledé tváři
jí na okamžik plamen září,
blesk do očí, v sluch šum jí leh
a v hrdle přiškrcený dech.
Noc nastává; a luna loví
ospalé vlny života.
A slavík, slavík klokotá
do zamlžených korun v křoví.
Nemohouc usnout, černou tmou
Taťána volá chůvu svou.

XVII

„Nemohu, ňáňo, spát v tom dusnu.
Otevři okno. A pojd' blíž.“
— Co je ti? — „Povídej, než usnu.
O starých časech něco, víš?“
— A co jen, Táňo? Znávala jsem
sic všelijaké báje časem,
jak víly v lese tančily,
jak zlí duchové strašili.
A teď jsem, Táňo, zapomněla.
Jsou to přec léta. Inu, čas
a stáří všecko splete v nás. —
„Nu, však ty víš... jen kdybys chtěla...
(o vílách přece nechci nic)
mi o své první lásce říc...“

XVIII

— Máš rozum, Táňo? My v ty časy
přec neslýchaly o lásce.
Nebožka tchyně by mě asi
zabila v zuřivosti své. —
„Jak jsi se tedy, ňáňo, vdala?“
— A tak, Bůh chtěl, já poslouchala.

Můj Váňa mladší byl než já,
tenkrátě třináctiletá.
Dva týdny, šetřilo se časem,
chodili svati. Na třetí
už žehnal otec dítěti.
Ze strachu hořce plakala jsem
a s pláčem rozpletli mi cop.
Tak vdávaly se za mých dob.

XIX

Pak mezi cizí odvedli mě...
Ty ale neposloucháš již. —
„Ach, náňo má, stesk umučí mě.
Je mi tak těžko. Nevěříš?
Chce se mi plakat. Ach, má hlava!“
— Mé dítě, jistě nejsi zdráva...
Pán Bůh se smiluj, zachraň nás!
Chceš něco? Čekám na rozkaz...
Svěcenou vodu máme doma...
vždyť celá hoříš... pro Pána... —
„Ne... jsem jen zamilována.“
— Bůh budiž s tebou, holčičko má... —
A drsná ruka rozchvěle
křížuje Táňu po čele.

XX

„Jsem zamilována,“ zas hlásí
své chůvě hořce Tat'ána.
— Ach miláčku, ty nemocna jsi. —
„Nech mě. Jsem zamilována.“
A zatím luna ze své výše
po bledé tváři sklouzla tiše
a ulehla si v důvěře
na rozpuštěné kadeře,

na kapky slz, jež v očích svitly,
i na oděnou prostince
stařenku k mladé hrdince
se sklánějící v dlouhé kytli;
a v čarodějném přísvisu
vzdychaly obě ženy tu.

XXI

Sen Tat'ánina srdce zapad
v daleký, modrý luny svit.
A myšlenkou jí šlehl nápad...
„Jdi pryč. Chci samotu a klid.
Jen z mého stolku všecko sejmi
a papír s perem, náňo, dej mi,
lehnu si brzo.“ V světnici
při luně, němě zářící,
s tvářemi v dlaních Táňa píše,
v Evžena mění se jí svět
a z lehce tryskajících vět
nevinná dívčí láska dýše.
A psaní, v letu napsané...
Tat'áno, kdo je dostane?

XXII

Znával jsem nedostupné krásky,
studené, čisté jako led.
Nevymodlíš si na nich lásky
a těžko je jim rozumět.
Já žasl nad tou módní pýchou,
nad jejich nevinností lichou,
a přiznám, prchal jsem jim hned,
jako bych nad obočím čet
jim s hrůzou nadpis nad Infernem:
Kdo jdeš sem, bez naděje bud'!

Strach z lásky mají, leč i chuť
děsiti muže v srdci černém.
Snad ještě v Petrohradě též
podobné dámy nalezneš.

XXIII

Já v kruhu dvorných nápadníků
i jiné rozmarnice znal,
lhostejně samolibé k vzlyku
snů vášnivých i k proudům chval,
než co jsem zjistil potom k zlosti?
Když tvrdohlavou upjatostí
své nápadníky zalekly,
hned chytře zpět je přivlekly.
Snad že to soucit jejich líček,
snad že to přízvuk dokázal,
když opět něžnější se zdál,
a lehkověrný milovníček
se slepě zas, než odplynou,
hnal za marnou svou vidinou.

XXIV

Oč větší Taťánina vina?
O to, že v milé prostotě,
neznajíc šalby, uvěřila
svým vlastním snům jak jistotě?
Že milovala, aniž hrála,
že celá touze své se vzdala,
že ráda mít se nebojí,
že nebe obdařilo ji
i živou vůlí tvrdohlavou
i fantazií bouřlivou
i duší po svém myslivou
i něžným srdcem, krví dravou?

A křehkost vášně té že svět
by nedovedl odpouštět?

XXV

Koketa ano řekne stěží,
neb chladnou radost ze hry má.
Taťána k lásce dětsky běží
se zavřenýma očima.
Neříká: dnes, dnes ne, až zítra —
tím cenu lásky zmnožím zchytřa,
v síť polapím tím pevněji
ješitnost; nejdřív nadějí
ho popíchnu a pochybami,
ať chvíli potrápí se host,
pak podmaní ho žárlivost;
neb jinak, unuděný námi,
vítězný otrok hotoví
se vždycky strhat okovy.

XXVI

Teď tíží mě však úkol jiný:
bych uctil vlastenecký cit,
Taťánin dopis do ruštiny
vám budu muset přeložit.
Žel, neznala se v pravopisu,
neb nečtla ruských časopisů
i špatně mluvíc po zvyku
v svém rodném ruském jazyku.
A tak jen francouzsky vždy psala.
Co dělat! Opakuji vám:
až dodnes láska našich dam
se rusky vyznávati bála,
až dosud řeč ta nezvyklá
poštovní próze unikla.

XXVII

Vím: chtěli dámy donutiti
číst rusky. Klobouk na stranu!
Já neumím si představit
je číst v „Pořádném občanu“.
Vy můžete to přece říci,
básníci, v potu hříšných lící
píší tajně verše jim.
Ty, jimž jste kladli k rýmu rým,
ty, jimž jste srdce svá všanc dali,
že všecky, jenom s námahou
mluvíce rodnou řečí svou,
vždy v rozpacích se zakoktaly,
však cizí zato po chvíli
se jako rodnou bavily.

XXVIII

Dej Bůh, bych nepotkal kdy v bále
— mne strach již předem zalyká —
seminaristu v žluté šále
či v čepci akademika!
Já bez chybičky v gramatice,
jak bez úsměvu svěží líce,
svou mateřštinu nemám rád.
A možná, na mou škodu snad,
že nových krásek pokolení,
jež žurnálů hlas pobídne,
brus ruštiny nám nabídne
a v básní ctitelky se změní.
Co já pak? Věřte, v sluchu mém
vše zůstane zas při starém.

XXIX

Nedbalost v chybujícím slovu,
zlý přízvuk, jímž řeč šidíme,
po staru tlukot srdce znovu
jen popožene v hrudi mé.
Žel, kát se z toho nemám síly,
mně galicismus bude milý
jak prchlé mladosti mé hřích,
jak Bogdanovič v básních svých.
Než dost už. Čas je, abych spěchal
k dopisu krasavice mé.
Já slovo dal, a málem, ne —
a málem bych už všeho nechal.
Vždyť vím: ten něžný Parny dnes
už do zapomenutí kles.

XXX

Básníku Hostin, temných smutků,
kdybys tu se mnou ještě byl,
já prosbou, neskromnou tak vskutku,
můj drahý, bych tě zneklidnil,
bys ve svůj verš, v své zpěvné vzněty
přeložil cizozemské věty
vášnivé dívky. Jak bych rád
svá práva ti chtěl přenechat.
Přijď, pokloním se ti, můj drahý...
Však žel, on v stínech chmurných skal,
odvyknuv srdcem dýmu chval,
sám pod finského nebe prahy
se kdesi toulá, neslyší
hlas bolesti mé nejtišší.

XXXI

Zde leží Tat'ánino psaní.
Jen plaše beru v dlaň ten list
a čtu v tajemném rozjímání
a vím, že zas jej budu číst.
Kdo vdech jí, ze kterého zřídla,
ta něžná slova lehkokřídla,
tlach šílený a dojemný,
rozhovor srdce tajemný,
v němž s okouzlením blud jak štkal by?
To zde — jak dozřít do hlubin? —
je kusý překlad, slabý stín,
pobledlý snímek živé malby;
či plachou žačkou zvečera
zahraná hudba z Webera.

TAT'ÁNIN DOPIS ONĚGINOVI

„Já píši vám — co mohu více?
Co ještě mohu dodati?
Teď vím, že máte právo sice
mne pohrdáním trestati,
leč ještě věřím, nešťastnice,
že mne váš milosrdný soud
nemůže přece zavrhnout.
Já nejdřív mlčeti jsem chtěla;
a věřte: nebyl byste znal
nikdy můj ostýchavý žal,
kdybych jen stín naděje měla,
že třeba jednou za týden
vás u nás na vsi uzřím jen,
abych vám slůvko mohla říci
a v duchu vaši tvář a hlas,

než znovu navštívíte nás,
dnem nocí abych mohla stříci...
Však řekli, že jste samotář.
Že na vsi nudíte se, víme.
A my... z nás věru nejde zář,
třebaže ze srdce vás ctíme.

Proč jenom, proč jste přišel k nám?
Já v žalu opuštěné vsi té
bych neznala vás, jak vás znám,
ba ani žal, jež pochopíte.
Mé zármutky, v tmách duše skryté,
by smířil čas, pak (kdož to ví?)
bych zadala se mužovi
a byla mu i věrnou ženou
i ctnostnou matkou usmířenou.

Jiného...? Ne již. V světě ráda
nikoho nemohu mít já.
Tak si to Prozřetelnost žádá...
Tak chtějí nebesa: jsem tvá.
Můj celý život mi tě slíbil,
tys musel, musel přijíti.
Tys ten, jenž Bohem seslán mi byl
až do hrobu mě chrániti...
Byls vidinou mých nočních snění,
už drahý mi, když nezřený,
tvůj zrak mě mučil plameny,
tvůj hlas zněl v touhy rozeznění
— a nebyl to jen sen — jak zvon!
Jen vstoupil jsi, už jsem tě znala,
a strnula jsem, tvář mi vzplála,
hlas nitra řekl mi: Toť on!
Och ano... Já tě slýchávala,
tys tiše se mnou rozmlouval,

když chudákům jsem pomáhala,
i když jsem v prosbách klekávala
za zmatené své duše žal.
Zda tys to, přízraku můj milý,
se do světnice v oné chvíli
průzračnou nocí nesnesl,
nepostál tiše nad pelestí?
A slova naděje a štěstí
zdas v útěchu mi nehlesl?
Kdo jsi? Můj anděl ochranitel?
Či úskočný můj pokušitel?
Vid', zbavíš mě mých zmatků těch!
Snad je to klam, jenž svými stíny
v mou nezkušenou duši leh!
A mně je souzen osud jiný...
Děj se co děj! Já osud svůj
dnes do rukou tvých svěřuji ti.
Modlím se k tobě. Při mně stůj,
mé slzy v dlaně tvé se řítí...
A uvaž: já zde sama jsem,
a nikdo mi tu rady nedá.
A musím zahynouti, běda,
i se svým němým úžasem.
I čekám tě. Přijď, vytoužený.
Buď lásku najevo mi dej,
či těžké sny mé zpřetrhej,
ať stihne mě trest zasloužený!

I končím! Hrůzno mi číst psaní...
Já studem, strachy umírám...
Však vím, že vaše čest mě chrání,
a směle svěřuji se vám..."

XXXII

Tat'ána vzdychá z teskné duše.
List v prstech se jí zachvívá.
Růžová obálka jí suše
na zprahlých ústech utkvívá.
Hlavička už jí padá zase.
Košílka lehce spustila se
jí se sličného ramene.
Měsíční světlo zmámené
už pohasíná. Nad dolinou
už jasní mha. Ted' sedláka
roh pastýřův ven vyláká.
Stříbrné vlnky strouhou plynou.
Je ráno. Všichni vstali již.
Však s Tat'ánou je dneska kříž.

XXXIII

S opřenou hlavou neviděla,
že přichází den chvílí tou.
I na list vtisknout zapomněla
svou pečeť, umně vyrytou.
Vtom, dveře přidržujíc zpevna,
už čaj jí nese Filipjevna,
by netrpěla dlouho hlad.
— Je ráno, dítě, čas je vstát.
Aj, naše krasavice vstává!
Náš ranní ptáček vzhůru už!
A pak se nad ní večer suž!
Nu, sláva Bohu, že jsi zdráva!
Ta noční starost mizí hned.
Máš dneska tvář jak z máku květ. —

XXXIV

„Ach ňáňo, byla bys tak hodná...
nemysli, že to... zlé je snad...“
— Jen poruč, pověz, moje rodná... —
„A musíš mi to udělat.“
— Já jménem Božím slibuji ti... —
„Tož tedy vnuk tvůj musí jít
s tím listem k O..., nu, k onomu...
sousedu... ale poruč mu,
že nesmí nikde říci slova,
a hlavně, že to ode mne...“
— Kdo je to však? A kdeže je?
Prosím tě, pověz mi vše znova —
kolem je tolik sousedů,
sečíst je sotva dovedu. —

XXXV

„Jak nechápavá jsi dnes, ňáňo!“
— To starobou je, dítě mé.
Ta zakaluje rozum, Táňo.
A přec... když člověk vzpomene:
stačilo panské slovo kdysi... —
„Ach ňáňo, ňáňo, jaká ty jsi.
Nač rozum tvůj mi potřeben?
Chci Oněginu přece jen
poslati dopis.“ — Ovšem, dítě.
A nehněvej se, já už vím.
Vše zapomenu. To je tím.
Co to? Zas slabost rozráží tě? —
„Ba ne, má ňáňo, zdráva jsem.
Jen ať hoch letí s dopisem.“

XXXVI

Den uplynul a druhý je tu.
Taťána, bledá jako list,
už ráno shání toaletu
a odpověď by chtěla číst.
Kde nic tu nic. Jen Lenskij přibyl.
„Přijde váš přítel? Ondy slíbil,“
dí paní, než se k slovu měl.
„Snad na nás vůbec zapomněl.“
Táňa se chvěla, zastyděla.
„Slíbil mi přece na dnešek,“
staříčké paní Lenskij řek,
„jistě ho pošta zadržela.“
Taťána oči přivřela,
jako by výtku slyšela.

XXXVII

Šel soumrak. Na prostřeném stole
už kypěl lesklý samovar.
A čínský čajník hřál se v kole
syčivě prchajících par.
Už naplnila Olga s výšky
tekoucím vonným proudem číšky
a čaj jak horké zlato plál.
Hoch smetanu všem podával.
Taťána plaše v okně stála,
a zatímco se v černi skel
dech její srážel v mléčnou běl,
líbezným prstíkem svým psala
tajemně po zamženém skle
monogram lásky O a E.

XXXVIII

A duše se jí tetelila
v slzách, jež zrak jí zastřely.
Co to? Tat'ána na smrt bílá
slyší křik z dvora. Přijeli...
Oněgin! Ach! A skok... Co je ti?
Tat'ána z pokoje ven letí,
ze schůdků na dvůr, pod stromy.
Stát nenechá ji svědomí.
A letí, k louce snad, snad k stráni,
po záhonech a můstcích dál,
kde nad jezerem lesík stál,
keř šeříku se láme za ní,
až nad potokem v květnici
na zarosenou lavici

XXXIX

dopadla... „Evžen! Evžen je tu!
Můj Bože, co si myslí jen?“
Však srdce, plné temných vznětů,
přec hýčká důvěřivý sen.
Žár zalil ji a strach má v oku.
A čeká: přijde...? Ani kroku.
Jen služky za té pohody
sbíraly v houští jahody
a pěly sborem z vůle paní.
(To proto, aby mlsné rty
nesváděly ty poberty
jahody jísti při sbírání.
Ať píseň ústa zacpává.
Toť šlechta vynalézavá!)

PÍSEŇ DĚVČAT

Dívčice, panenky,
dušinky rozmilé,

hrajte si, dívčice,
skočte si divoce!
Pust'te se do zpěvu
písničky šalebné,
přivabte mládence
do kola našeho.

A když ho zvbíme,
z dálky ho poznáme,
višni ho zasypem,
višni a malinou,
rybízem červeným.
Nezkoušej poslouchat
písničky šalebné,
nebuď tak zvědavý
na dívčí zábavy.

XL

Tak zpívaly a Táňa hluše
vnímala jásoť písne v mhách.
Netrpělivá její duše
si přála ztišit srdce strach,
si přála setřít oheň z tváří,
však v prsou dál se zmatek sváří,
dál stoupá horečnatý nach
Tat'áně k skráním ve vlnách.
Tak na motýlu zaskvěje se
svit křídel ještě duhový,
než nezbeda ho uloví.
Tak zajíc v ozimu se třese,
když zhlédne v rukou střelce zbraň,
z křoviny namířenou naň.

XLI

Nakonec, plna beznaděje,
se odhodlala jíti dál.
Při prvním kroku do aleje
však jako přízrak před ní stál
s planoucím zrakem Evžen v stínu,
sám stín, vyvstalý z noci klínu.
A jako bleskem spoutaná,
stanula němě Tat'ána.
Dnes, přátelé, v mé moci není
už vykouzlití před váš zrak
tu schůzku, a co přišlo pak.
Nechť po dlouhém svém vyprávění
si trochu odpočinout smím.
A pak už nějak dokončím.

HLAVA ČTVRTÁ

La morale est dans la nature des choses.

— NECKER

Mravnost je věcem vrozená.

— NECKER

I–II–III–IV–V–VI

...

VII

Čím míň jsme uchvázeni ženou,
tím více se jí líbíme.

Tím lehčeji v síť nastraženou
ji lstivým slovem chytíme.
Dřív chladnokrevný rozvrat mravů
se v erotice hlásil k právu
bez lásky žítí rozkošem.
Sám do světa to hlásal všem.
Zábava, hodná opičáků,
v níž vážně zhlížíval se svět
vychvalovaných zašlých let.
Však sláva Lovelaců je v prachu,
podpatky rudé zmizely
a paruky jich v skříni tlí.

VIII

Kdo syt by nebyl řeči lstivé,
jež chválí a zas haní hned?
Kdo vykládat si dá, co dříve
už dávno naučil ho svět?
Výčitky tytéž slýchat zase
a předsudky, k nimž sotva zná se
třináctileté děvčátko,
zas a zas kárat nakrátko!
Kdo bez únavy snášet sved by
vzdechy a hrozby, lživý strach
a sáhodlouhých listů pach,
prstýnky, slzy, klepy, kletby,
matek a tetek strážný čich,
manželů přízeň únavných?

IX

Tak sníval často Evžen v bdění.
Byl za dob první mladosti
obětí bouřných poblouznění
a vášní do bezuzdnosti.

V života klínu měkce chován,
čím býval včera očarován,
dnes rozčarovalo ho, žel.
I touhy spěch ho omrzl,
i úspěch, který v letu sklízel.
V tichu i hluku jako stroj
mu do duše hřměl nepokoj,
i léčil smíchem nudy svízel.
Tak ubil osm krásných let,
života nejsvěžejší květ.

X

Už krásky nemiloval, ale
lhostejným poutníkem se stal.
Nechtěla — bez žalu šel dále,
zradila — jen si zazpíval.
Hrál lásku, cítě nudu v skrytu,
opouštěl ženy bez soucitu,
nemaje za nic přízeň, hněv.
Salonů omrzlý lev
tak k svému *whistu* jezdí denně,
rozšafně nad kartami bdí,
pak klidně domů odjíždí,
když lehl si, spí nerušeně
a zrána ještě sotva ví,
kam navečer se vypraví.

XI

Když Tánin list však držel v ruce,
Oněgin živě dojat byl.
Nad slovy vydechými v muce
v roj myšlenek se pohroužil.
Jak obraz Tánin zapomněti,
vzhled unylý, tvář s bledou pletí;

v nevinný, konejšivý sen
ho ukolébal dopis ten.
A snad že na tu chvíli snivou
v něm po lásce se vzkřísil hlad.
On ale nechtěl oklamat
tu čistou duši důvěřivou.
Teď v alej snad vás vésti smím,
kde Taťána se sešla s ním.

XII

Dvě minuty tak stáli němi,
až Evžen s vážným pohledem
promluvil k Táně: „Psala jste mi,
nezapírejte. Četl jsem
ty důvěřivé vaše řádky,
ten projev lásky, čistý, sladký;
jsem vaší upřímnosti rád;
cit, jež jsem dávno nechal spát,
jste ve mně rozezněla věru.
Ne, nehodlám vám lichotit,
a stejně upřímný chci být
jak vy. Důvěru za důvěru.
Má zповěď spojena je s tím.
A buďte dobrým soudcem mým.

XIII

Kdybych svůj život uzavřítí
v kruh domácnosti jednou snil,
kdyby mi otcem, mužem býti
příznivý osud nařídil,
kdyby mnou na chvíli jen, drahá,
plul obraz rodinného blaha,
jen s vámi, věřte, chtěl bych žít,
jen u vás hledal bych svůj klid.

To pravdou bez fráze je vskutku:
našel bych dávný ideál
a vás jen, vás jen bych si vzal
za družku dní svých, svého smutku,
jak záruku, že hoden vás,
bych šťasten snad... být mohl zas!

XIV

Mé štěstí? Listu podobá se,
jejž ve vichřici trousí kmen.
Jsem ztracen, Bože, vaší kráse
i lásce... jsem vás nehoden.
Manželství se mnou zlem by bylo,
žal oběma by připravilo.
A třeba miloval bych vás,
zvyk odcizil by mě a čas;
plakala byste — a co zmůže
v mém srdci ženských slzí proud,
než v zběsilost je uvrhnout?
I posuďte jen, jaké růže
by asi Hymen po času
nám nadlouho vplet do vlasů.

XV

Je hroznější věc v světě celém
než dům, kde žena zklamaná
se denně trápí nad manželem,
v své samotě jak prodaná?
Kde nudný muž, ač váží si jí,
přec s hněvem k osudu ji mívá,
vždy němý a vždy nasupen,
vždy zlý a chladně žárliv jen?
A po takovém muži vy jste
toužila ve své čistotě,

když planoucí své prostotě
jste oddala se ve svém listě?
Což osud neblahý by byl
vám úděl tento přisoudil?

XVI

V mé duši povadlo snů kvítí.
Je po jaru a naději.
Rád jako sestru chci vás míti,
a snad, snad ještě něžněji.
Jste mladá. Mládí zapomíná.
Po prchlé touze přijde jiná,
sen nový s novou nadějí.
Tak s každým jarem vracejí
se na loňský strom jeho listy.
Toť věčná pravda, věčná lež.
Zas překvapí vás láska, než...
na uzdě držte cit svůj čistý,
ne každý pochopí jak já,
a nezkušenost bývá zlá.“

XVII

Tak mluvil. Vítr hučel v boru.
V slz závěji a uštvaná,
bez dechu téměř, bez odporu
mu naslouchala Taťána.
Podal jí ruku. Teskně, němě,
či *mechanicky*, říc chce se mně,
se opřela a hlavinku
sklonila ještě trošinku
do tmy, jež temnější se stává.
A přišli spolu. Pokud vím,
nikdo to nevytýkal jim.
Mát' selská svoboda svá práva,

jimž právě tak se těšívá
jak pyšná Moskva hýřivá.

XVIII

Kdo z vás by nesouhlasil se mnou,
že Evžen velmi šlechetně
a družně jednal s Táňou jemnou,
že projevil tu opětně
vznešenost svého charakteru,
ač dobrou nitku na něm věru
klepaři sotva nechali.
Čest potajmu mu trhali
i přátelé i nepřátelé —
a oba ústy jedněma.
Odpůrce každý v světě má,
však přítel střež nás, Bože, cele!
Co jenom já jich vždycky měl!
Jak bych si na ně nevzpomněl.

XIX

Jak ne! Však nechme černé ovce
těch myšlenek spát zaklety!
Připomínám jen — *v uvozovce* —
že není hnusné klevety,
v podkroví lhářem porozené
a světskou luzou zpečetěné,
že není potměšilosti,
jež letí městem v tajnosti,
která by dál z úst přítelových
nelétla stokrát tam a sem,
vždy, to se ví, jen omylem
a žertem dále do úst nových.
Vždyť je váš přítel jediný,
vždyť vás má rád... jak z rodiny.

XX

Hm, hm... čtenáři blahorodí,
je zdráva vaše rodina?
Dovolte: snad se právě hodí,
by pověděl vám ten, kdo zná,
co *příbuzní* nám znamenají
a jakou vlastně roli hrají:
My vlídní musíme k nim být
a s láskou z duše té je ctít,
a jak je zvykem v svátků toku,
na Boží hod k nim přijít
neb po poště je zdraviti,
by po celičkový zbytek roku
si na nás nepomyslili...
A dlouhých let se dožili!

XXI

Víc slíbí láska něžných paní
než příbuznost a přátelství.
K ní práva svoje muži chrání,
i když jim nad hlavami hřmí.
Nu ovšem. Jenže vítr módy
a rozmar, jež má od přírody,
společnost, její mínění...
A dáma hned se promění.
I víme též: co manžel míní,
že ctnostné manželky má cit
nezbytně v stálé úctě mít;
rázem je konec s přítelkyní:
a znenadání, snad to znáš —
si hraje s láskou satanáš.

XXII

Koho mít rád? A komu věřit?
Kdo nevrhá k nám zrady stín?
Kdo dle tvé míry bude měřit
každícké slovo, každý čin?
Kdo klepy o nás neroznáší?
Kdo něhy pln je k bídě naší?
Kdo odpouští nám slabosti?
Kdo neznudí nás ve zlosti?
Oh, lovče přeludného stínu!
Vzal vítr všecku námahu.
Mít sebe rád měj odvahu,
vážený čtenáři mých splínů,
vzor hodný sama sebe — chceš?
Nic pěknějšího nenajdeš.

XXIII

Lze zcela lehko uhodnouti,
co schůzka měla vzápětí.
Blouznivá láska, jež se hroutí,
nemůže nic, než trpěti,
než drtit duši oklamanou
vášněmi, jež jen černěj planou
v snech dívčíných. A Taťána
teď neusíná do rána;
ve zdravém těle marně brání
se smutku smích a dívčí klid,
 pryč radost je, ten tam dní svit,
a hasne mládí milé Táni.
Tak jitro, sotva zrozené,
stín bouře do tmy zažene.

XXIV

Žel, třikrát žel, Tat'ána vadne;
a bledne v mrtvém mlčení.
Nic nezčeří jí oči chladné,
nic vlny duše nezpění.
Sousedé vážně hlavy kloní:
Čas manžela už najít pro ni...
dí v starostlivém souhlase.
Však dosti! Mám už na čase
vám rozveselit fantazii
šťastnější lásky obrazem.
Chtě nechtě ale smuten jsem,
vždyť s Táňou její bolest žiji;
i sečkejte... jen chvíli snad...
vždyť mám ji tolik, tolik rád.

XXV

Den za dnem přitahován dále
půvabem mládí Olžina,
dal Lenskij svobodě své vale
a sám si pouta připíná.
Je věčně s ní. A v okna tmící
se dívá, sám s ní ve světnici.
V sad, za ruku se držíce,
jdou zrána skládat kytice.
Však nemyslete; stydlivý je,
a tenkrát jen si troufá hrát
s pramínkem vlasů, který spad
ze snědé milenčiny šíje,
a líbat její sukně lem,
když povzbudí ho úsměvem.

XXVI

Těž někdy, Olgu lesem vodě,
Vladimír román rozbálí,

v němž mravný autor o přírodě
ví víc než básník Ataly.
I v něm však dvě, tři, čtyři stránky,
kde líčí autor radovánky,
jež děvčatům se nesluší,
přeskočil, rudý po uši.
Zas někdy v koutku pěkně sami
nad šachovnicí sedali
a s hlavou v dlaních bádali
nad záhadnými figurkami.
A on tak roztržitě hrál,
že vlastní věž si někdy bral.

XXVII

I když se potom domů vrátí,
zas Olgou jen se zabývá.
Nad jejím albem čas si krátí,
kresbami stránky pokrývá:
tu vesničkou, tu parkem stinným,
náhrobkem, chrámem Kypridiným,
či opět lyrou s hrdličkou,
kolorovanou celičkou.
Těž vzpomínky však psátí umí
pod cizích lidí podpisy
a něžný veršík složí si
jak němý památník své dumy,
sled milostného zasnění,
jež od dávna se nemění.

XXVIII

Vždyť znáte slečen ze vsi alba,
kde počmárán je každý list,
kde dole citát, nad ním malba,
kde city přítelkyň lze číst.

Na štíru jsou s pravopisem,
verš všelijaký vepsaly sem,
vždy zkomolený, to se ví,
na věčnou paměť přátelství.

Na první stránce připomínka:

Qu'écrivez-vous sur ces tablettes?

A podpis: *t. à. v. Annette.*

A na poslední chytrá zmínka:

*„Víc nežli já kdo má tě rád,
zkus pode mne se podepsat.“*

XXIX

Tu najdeš všude bez výjimky
dvou srdcí v ohni podobu;
květ vedle další připomínky
o lásce, věrné do hrobu;
i nějaký bard od armády
verš zlomyslný mívá tady.
V ta alba, nač se nepřiznat,
i já jsem kdysi psával rád,
vždy maje přesvědčení plné,
že vroucí moje plácání
si najde vlídné uznání
a nikdo v snaze zlomyslné
nebude vážně rozjímat,
zda dovedl jsem vtipně lhát.

XXX

Však vy, luxusní památníky
z čertovské bibliotéky,
jež naše módní veršovníky
budete týrat na věky,
vy všechny, ozdobené lehce
Tolstého divotvorným štětcem,

vy, do nichž Baratynskij psal —
chci, aby Boží hrom vás vzal!
Když vidím elegantní dámu
svůj in-quarto mi podávat
a od srdce hned psal bych rád
hrst potměšilých epigramů,
já, jehož zlostí čert by vzal,
jí mám teď psáti madrigal!

XXXI

Lenskij ho ovšem nenapíše
v památní knížky Olžiny.
Muž, který samou láskou dýše,
je na vtip příliš nevinný.
Ať Olga mluví, sedí tiše,
ať pohne se, on o všem píše:
a z pravdy, jež nic nestírá,
proud elegií vyvívá.
I v tobě, Jazykove, žije
týž okřídlený srdce vzruch,
opěváš — koho, ví jen Bůh,
a sebrané tvé elegie
ti půjdou někdy v příštích dnech
za svědky o tvých osudech.

XXXII

Zde tiše! Pozor na kritiky!
Tu jeden přísně káže nám
zaškrtnit elegické vzlyky
a dát se k jiným končinám.
A křičí: „Nechte pláče, braši,
ve vašich verších věčně straší
stesk minulosti, dávný žal:
Už dosti! Změňte ideál!“

— Máš pravdu. Hledej s námi tedy
škrabošku, kinžál, polnici,
myšlenek mrtvě ležící
kapitál probud' z jeho bědy.
To myslíš?“ — „Kdež! Co za nápad!
Pánové, ódy máte psát,

XXXIII

jak psávali v čas zašlé módy,
hrdinným, mocným úhozem...“
— Jak? Jenom triumfální ódy?
Toť pěšky jako za vozem.
Mlč! Vzpomeň si na Dmitrijeva,
jak jeho satira se hněvá
na dovedného psavce ód!
A že ti ten je obzvlášť vhod!? —
„Vše v elegii nic je pouhé,
cíl její prázdný, žalný je.
A óda vždy ji přebije
svou vznešeností...“ Moh bych dlouhé
vést spory, líp však mlčet jest.
Nač sváry století dvou vést?

XXXIV

I svobody i slávy žádal
si Lenskij, v snách se toulaje.
I byl by jistě ódy skládal —
jen kdyby Olga četla je.
Když teskný básník v stínu listí
své plody smí své milé čísti
— stává se to kdy, poeto? —
prý nejkrásnější dar je to.
A jak by nebyl šťasten v lásce
ten skromný milovník, když čte

zamilované písně své
své unylé a milé krásce —
byť mezitím ta spanilá
bůhvíkam v duchu bloudila.

XXXV

Já ovšem každé snů svých pláň,
svých harmonických hříček vzlet
jsem zvyklý číst jen staré náně,
mé přítelkyni z dětských let.
Když oběd dobře nedělá mi
a náhodou jde ke mně známý,
i toho zkouším uspati
svou tragédií. Nevrátí
se dlouho pak. Když v chvíli plaché
se toulám nad jezerem svým
a stesku pln jsem, hledám rým,
vylekám vždycky hejno kachen,
jež nechtějící slyšeti
zvuk sladkých strof, hned odletí.

XXXVI

...

XXXVII

Nu dost! Vraťme se k Evženovi!
Jen trpělivost, prosím vás.
Má báseň dopodrobna poví
vám teď, co dělal všechn čas
naš anachoreta. Však hledme:
den co den v létě vstával k sedmé
a v lehkém ranním šatě svém
zamířil k říčce pod vrchem.
Tam, napodobě pěvce Lary,

Hellespont tento přeplaval,
načež si ke snídani vzal
svůj špatný žurnál, trochu starý,
a oblékal se...

XXXVIII

...

XXXIX

Dost knih a spánku, toulky zdravé,
stín lesa, bystřin zurčení,
pak úsměv selské dívky hravé,
jež polibek včas ocení,
kůň ohnivý, jenž zná však pána,
k obědu jídla nepřebírá
a láhev vína bílého,
samota, ticho. Vizte ho —
tot' Oněginův život ryzí;
jemu se oddal jako snu,
v svém klidu nesčítaje dnů
krásného léta, jež nám mizí,
a zapomenul přátel, měst
i nudy vrtošivých cest.

XL

Karikaturou jižní zimy
severní naše léto je.
Jen mihne se a už mlh dýmy
nám zastřou okna pokoje.
Nač jeho zdáním klamat sebe?
Podzimem dýchalo již nebe,
bez slunce den se krátil již
a lesů tajuplná tiš
se v teskném větru obnažila.

Kraj mizel v šedi, mlhou stlán,
a pokřik husích karavan
již táhl k jihu; přiblížila
se doba nudy, tma a chlad.
U dvora stál již listopad.

XLI

Sychravé úsvity teď začnou
mžít polem, v němž šum práce zmlk.
K silnici s vlčicí svou lačnou
se plíží potutelně vlk.
Kůň, vyděšený jeho pachem,
zařičel pod svým jezdcem strachem,
a pohodnut jím, dal se v běh.
Žvýkají krávy ve chlévech,
neb pastýř je už nevyvede
a přes rozmoklá strniska
už sotva na ně zapíská.
Však v jizbě zpěv — tam dívka přede
a smolná louč jí zvečera
přátelsky praská do šera.

XLII

A hle, již mrazem dech se úží,
květ jinovatky stříbří pláň...
A čtenář, zvyklý na rým: růži,
jej přijímá jak nutnou daň.
Na říčce jako na parketu
vše leskne se a v bruslí letu
houf chlapců v běhu zápasí.
Led pod bruslemi hvízdá si.
Plout po vodě se husa chystá,
a po ledu už najednou
jde kolébatou chůzí svou

a klouzne, padne dozajista.
Roj bílých hvězdiček se mih.
To padá, padá první sníh.

XLIII

Co za dnů těch se dělat sluší?
Jít na procházku? Z venkova
teď čiší nuda, jež v tvé duši
vše v jednotvárnost pochová.
Snad projíždět se v sedle stepí?
Vždyť vidět musel by i slepý,
jak děsí koně kluzký led,
že nechce dál a nechce zpět.
Hleď z oken na oblačné čmouhy
či čti: tu W (alter) Scott, tu Pradt!
Že ne? Tož do účtů se dát!
Zlob se či pij — však večer dlouhý
ti uteče a zítra též —
tak slavně zimu přežiješ.

XLIV

Evžen jak Childe Harold si veda,
sotva se líně ráno zved,
v ledové vaně svěžest hledá,
a vnořen v poustevny své svět,
nad životem svým uvažuje,
a když si tágo nakřídíuje,
od dopoledne koulí pár
prohání přes svůj biliár.
Když se pak nad ves večer chýlí,
Oněgin koule zavírá,
neb na stole se prostírá,
a Evžen čeká: každou chvíli

tu může s trojkou Lenskij být.
Tož rychle na stůl, jíst a pít!

XLV

Od Cliquotky či od Moëtů
blahoslavené víno hned
v lahvičce zmrzlé pro poetu
se staví na stůl, než si sed.
Jak jiskřivalo Hippokrénou,
svou lehkou hrou a šumnou pěnou,
duhovým podobenstvím svým
mě jímajíc. Já posledním
svým grošem platíval jsem za ně,
pamatujete, přátelé?
A jak tak teklo vesele,
co hloupostí mi vnuklo maně,
co bujných veršů, jaký smích,
co hádek a snů rozkošných!

XLVI

Já poznal však, žaludku mému
šum pěn že nejde k duhu již.
A proto přednost *bordeauxskému*
ted' před *šampaňským* dávám spíš.
Nesnesu ho již, musím říci,
neb podobá se milovnici,
jež oslní a rozdává,
a prázdná je a svéhlavá.
Však *Bordeaux* mi jak přítel slouží,
jenž je mi vždy i v času zlém
a všude dobrým soudruhem,
jenž s námi o bolest, když souží,
i o prázdeň se rozdělí.
Bud' zdrávo, *Bordeaux*, příteli!

XLVII

Krb přestal praskat; pod popelem
jen zlatý uhel řeřaví.
Šum dříví v kouři rozechvělém
zní elegií doubravy.
A teplo dýchá. Do komína
dým dýmek stoupá. Pohár vína
se ještě perlí ve zraku.
A roste mlha soumraku.
(Mám rád ten hovor v šeru zmlklém,
když vína jsme si zavdali,
tu chvíli, kterou nazvali
hodinkou mezi psem a vlkem,
však proč, to dnes kdo sotva ví.)
Dvojice přátel rozpráví:

XLVIII

„Co s Tat’ánou? Co se sousedy?
Co s ohnivou je Olgou tvou?“
— Dolej mi ještě naposledy...
dost, drahý... všichni zdraví jsou
a pozdravovat poručili.
A kterak zkrásněla, můj milý,
teď ňadra, šije Olgy mé...
Dušinka! ... jednou musíme
k nim zajeti. Ty budou rády.
Jen dvakrát na skok jsi tam byl,
a třebaže jsi přislíbil,
teď zavřel jsi se v domě tady.
A jsem to Honza... nebo spím...
Vždyť tenhle týden zván jsi k nim. —

XLIX

„Já?“ — Ovšemže ty. Tat'ána má
v sobotu svátek. Prosí tě
i Olinka i matka sama
a čekají tě určitě. —
„Tam ale bude asi hostí
i všelijaké luzy dosti...“
— Tvá fantazie přepíná.
Kdo by tam byl? Jen rodina.
Je to přec příležitost vhodná.
Pojedeš? — „Dobrá!“ — To jsem rád, —
a přitom vypil kamarád
na zdraví sousedčino do dna.
A začal opět od kraje
o Olze své: to láska je!

L

Byl šťasten. Již dva týdny pouze,
a tma manželské ložnice
odhalí záhy jeho touze
své tajemství. Oh, tesknice,
oh, okamžiky opojené,
v nichž milenec si nevzpomene,
že za dnů svého manželství
i o hoři a nudě zví,
tím strašnější, že netušena.
My, nepřející rodině,
v ní zříme trapnost jedině,
jen román v duchu Lafontaine...
však chudák Lenskij předurčen
byl srdcem svým pro život ten.

LI

Byl milován... A dozajista
v to věřil a tím šťasten byl.
Blažen, čí víra je tak jistá,
kdo chladný rozum oblomil
a vžil se v poklidnou svou něhu
jak zpitý poutník na noclehu
či, něžněji, jak motýlek,
jenž na květ žíznivě se smek;
však k pláči ten, kdo vše dřív vidí,
kdo nezná v žití závratí,
kdo vše na ruby převrátí
a slovo, pohyb nenávidí,
čí cit zmrazila zkušenost,
kdo žil, jsa iluzí všech prost.

HLAVA PÁTÁ

*Kěž nepoznáš těch hrozných snů,
ó moje Světlano!*

— ŽUKOVSKIJ

I

Onoho roku prodloužila
se pohoda až přes podzim.
Zem po zimě už zatoužila.
Až se třetím dnem lednovým
však napad sních. Když za svítání
se Táňa zadívala k stráni,

vše bylo bílé, všude sníh
po střeších, plotech, po větvích.
Ves třpytila se stříbrem zimy;
za oknem, na něž dýchl mráz,
se ozval sborem stračí hlas
a vrchy měkce zvlněnými
proudilo světlo, tančil jas.
Konečně zima, zima zas.

II

I sedlák ožil. Bez meškání
se chystá k cestě sanicí.
I jeho herku popohání
do klusu kolej jiskřící.
A ryjíc měkké brázdy, smělá
kibitka v dál se rozletěla,
s ní vozka na kozlíku svém,
v tulupu, s rudým opaskem.
Posadiv oříška v své saně,
hoch ze dvora se po stráni
s ním jako koník prohání;
prst mrzne mu i mne si skráně
i plakat se mu chce i smát
a matka hrozí mu již z vrat.

III

Nu, tenhle zimní obraz kraje
vám připadá snad naivní:
to vše jen nízká příroda je;
nic půvabného není v ní.
Napiv se ambrosie bohů,
už jiný básník v jemném slohu
nám opěvoval první sníh
v odstínech zimy bohatých.

I vzrušil jistě, hoden věnce,
váš cit v tak mnohém obraze
o tajných schůzkách na mrazu;
nezamýšlím však konkurence
s ním, ani s tebou, pěvče náš,
jenž finské děvče opěváš.

IV

Tat'ána (sama netušila,
jak ruská její duše je)
si chladnou krásu oblíbila
domácí zimy: závěje
a mráz a jeho světla sterá,
let na saních a barvy šera,
sníh pod červánky severu,
mhy tříkrálových večerů.
Prastaré zvyky ožívaly
za večerů těch na statku.
Tu jako živou pohádku
svým slečnám služky věštivaly
ženicha od vojanských vždy.
A k němu válku, to se ví.

V

Tat'ána věřila v ty zkazky,
jež po svých dědech dědil lid.
A věřila, že osud lásky
je v kartách, snech a luně skryt.
Čekala s hrůzou na znamení
a všechny věci v jejím snění
věštecký smysl mívaly
a předtuchou ji svíraly.
Když kocour na peci si předl
a tlapkami si vousy myl,

to nezvratný jí důkaz byl,
že jedou hosté. A když zvedl
se nebem měsíc dvourohý,
od leva svítě pod nohy,

VI

třásla se, všechny barvy hrajíc.
Když nebem hvězda letěla,
do temnoty se propadajíc,
zašeptla Táňa nesmělá,
jako by osud padal na ni,
do tmy své nejtajnější přání,
by ještě stihlo hvězdy svit.
Když zhlédla proti sobě jít
po cestě v černé kutně mnicha,
nebo když zajíc přeběhne
jí cestu, ihned dolehne
na Táňu strach, že sotva dýchá
a zarmoucena do duše
je vždycky v černé předtuše.

VII

Však právě tato hrůza chladná
ji tajnou krásou vábila.
Jak ne! Příroda protikladná
nás přece jen tak stvořila.
Vánoce přišly. Jaká radost!
Chce znát svůj zítřek bujná mladost,
jež praničeho neželí
a před níž moře nedělí
se prostírá až v nedohledno.
A zítřek láká starobu,
jež brýlemi zří do hrobu,
kde vše to tam. I to je jedno:

vše ztraceno, leč naděje
dál dětským šeptem klame je.

VIII

Taťána zvědavě se dívá,
jak vosk jí padá do vody.
Cos divného tam na dně zbývá
v tom divném tvaru náhody.
Prsteny, vylovené v míse
plničké vody, střídají se.
A když se její kutálel,
staříčké písně nápěv zněl:
*„Tam každý mužik mívá zlato;
lopatou stříbro shrabuje.
Komu ta píseň, ať mu je
vždy dobře.“* Ale píseň tato
zní teskně, věští ztrátu prý.
A dívky chtějí spíš *Kočky*.

IX

Tak harmonicky k svému srázu
uplývá nebem, plným chmur,
proud divných světél v nočním mrazu.
Jen v šatech obcházejíc dvůr,
Taťána do zrcadla chytá
tajemství kolem luny skrytá.
Co třese se však v hladině,
je teskná luna jedině.
Sníh křupe... chodec... rychle k němu!
Když dohoní ho po špičkách,
hlas něžnější než zvonky v tmách
zaznívá k stínu zlekanému:
„Jak říkají vám?“ A tu on
jí odpovídá: Agafon.

X

A pak jí náňa poradila:
Snad budoucnost se zjeví ti,
leč nutno je, bys poručila
stůl pro dva v lázni prostříti.
Strach rozlil se však po Taťáně.
I já v myšlenkách o Světlaně
se vyděsil. A říkám hned:
Nebudem osud pokoušet.
Svůj hedvábný pás odložila
a lehla tiše na postel.
V snu naklání se nad ní Lel
a zrcadlo, jež do hlav skryla,
osleplo, nečaruje již.
Je ticho. Taťáno má, spíš?

XI

Jen sklížily se oči Táni,
hned v podivný sen upadla.
Jde, jde a jde sněhovou plání,
kol mlha jen, zem vychladlá
a před ní pod závějí v sněhu,
neskutá mrazem do svých břehů,
tmou burácí a rozpíná
své vlny kalná bystřina.
Dva trámký, jež jen mrazem drží,
po nichž se chvěje vratký krok,
jsou položeny přes potok.
Před temně rozevřenou strží,
vln hlukem na smrt zlekaná,
se zastavila Taťána.

XII

I hledí, hledí vyčítavě
na potok, jenž jí překáží.
Proč nikdo v těžké chvíli právě
jí pomoci se nesnaží?
Vtom závěj zachumelila se.
Kdo stoupá to tam v sněžném jase?
Ach, srdce v Táně usedá!
Zří střapatého medvěda,
jenž řve a tlapu podává jí.
Těch ostrých drápů, děvčátko!
Však chytla se ho nakrátko
a krůčkem, v němž se hrůza tají,
přeběhla. Ach! A huňáč dál
se cestou za ní kolébal.

XIII

Dál, bez odvahy vzhlednout k němu,
pospíchá Táňa ze všech sil;
však služebníku huňatému
neprchne. Blíž a blíže byl.
Krok medvědův ji k běhu nutí.
Před nimi les. A bez pohnutí
tam sosny jak v den sváteční
v své zasněžené kráse ční
a mlčí těžce. Korunami
bříz, nahých lip a vrb kol cest
se slévá světlo nočních hvězd,
však kudy jíti? Pod vlnami
metelic kře i výspy skal
sníh bílou plachtou zasypal.

XIV

I míří k lesu. Medvěd za ní.
Sníh po kolena sahá jí.
Nadarmo před větvemi chrání
svou tvář a suky trhají
jí z uší zlaté náušnice.
Teď z milé nožky do vánice
jí sklouzne mokrá střepeček.
Teď šátek se jí z šíje smek.
Kdež zvednout jej! Vždyť sotva vidí
a medvěda má za zády.
Šat zvlh jí, je však bez rady,
neb vyhrnouti jej se stydí.
I běží dál a běží dál.
A medvěd jak by si s ní hrál.

XV

Upadla v sněhu. Medvěd hbitě
ji popadl, pryč pospíchá.
Bez dechu, pokorná jak dítě,
se ani nehne, nedýchá.
Po lesní cestě se s ní loudá.
Vtom mezi stromy bídná bouda.
A kolem nic, jen sypký sníh
vysoko leží ve dveřích
a v okénku se světlo třpytí.
A ve světnici křik a šum.
A medvěd dí: „Tot' kmotrův dům,
teď můžeš se tu osušiti.“ —
A ze sněhu ji v síňku zved,
kde položil ji na práh hned.

XVI

Když znovu oči otevřela,
byl medvěd pryč, jen strop ji střeh.
Za dveřmi křik, číš o číš zněla
jak u boháčů na pohřbech.
Je u vidění? Co to značí?
A tiše k skulině se tlačí
a vidí, Bože... za stolem
strašidla sedí kolkolem.
Ten rohy má, psí lícní kosti,
ten s kohoutí zas hlavičkou,
zde vědma s kozí bradičkou
a kostroun, tuhý do směšnosti,
tam k skřítkovi se přicourá
půl jeřáb a půl kocoura.

XVII

A ještě strašnější jdou svatí:
tu rak s pavoukem křepčící,
tu rostouc z husí kostry, klátí
se lebka v rudé čepici,
mlýn s chromou nožkou žene se tu,
až praskají mu křídla v letu,
řeč, štěkot, smích a svist a zpěv
a dupot, chrocht, až trne krev!
Jak na Tánu však působilo,
když mezi hosty objevil
se muž, jenž jí tak milý byl
a jehož jménem zvu své dílo!
Oněgin, sedě uprostřed,
sem tam zrak tajně k dveřím zved.

XVIII

Dá znamení — vše víří zase,
zved sklenici — a každý pil.

Zasměje se — vše řehotá se,
stisk zuby — a hned pokoj byl.
Je pánem tam, vše po svém mění.
A Táně už tak hrozně není,
ba v zvědavosti docela
i dveře pootevřela.
Vtom vítr zvedl průvan kolem
a zhasil lampy v světnici
nad bandou, v tmě se ježící.
Tu hřmotně povstal za svým stolem
a mezi dveře Evžen šel
a za ním zástup strašidel.

XIX

Děs chápal se jí; jak by chtěla
 pryč běžet, běžet ze všech sil!
A nemůže; a zdivočelá
 chtěla by křičet — opustil
 ji hlas; Oněgin v dveřích před ní.
A za ním pekelníci bědní
 uzřeli dívku; divoký
 smích zařval. Zástup stooký,
 kopyta, chvosty chundelaté,
 jazyky, rohy, pařáty,
 čenichy, vousy po paty,
 tesáky v tlamách rozepjaté,
 vše křičí ústy jedněma
 a sápe se k ní: Má je, má!

XX

Je má! vzkřik Evžen na svou chasu,
 jež ihned zmizela jak dým.
A v mrazivé tmě bez ohlasu
 tu zbyl jen on a ona s ním.

Tat'ána v rukou se mu svíjí.
Bez dechu do tmy odnáší ji
kams na lavici viklavou
a na rámě jí hlavu svou
pokládá. A vtom Olga vchází,
s ní Lenskij. Záblesk světla vzplál;
Oněgin rukou zazmítal,
divoce očima kol hází
a nad Tat'ánou ve mdlobách
nezvaným hostům klne v tmách.

XXI

Spor rozběsnil se. Náhle chytí
Oněgin dlouhý nůž, jen mžik —
a leží Lenskij; chýš se řítí,
příšerně rozlehl se křik
a černá tma vše pohltila...
Táňa se v hrůze probudila.
Rozhlíží se. Je bílý den
a zamrzlým sklem do oken
se dere nachový proud světla.
A nad jitřenku severní
svěžejší, Olga dveřmi k ní
jak lehká vlaštovička vlétla.
A ptá se v tichu pokoje:
Zjevilo se ti? A kdo to je?

XXII

Však ta, sestry si nevšímajíc,
dál leží s knihou v posteli,
a list za listem probírajíc,
nač ptala se, jí nesdělí.
Byť nebylo v té knize slova
mudrcova či básníkova,

přec ani Racine, Don Quijote,
Seneca, Vergil, Walter Scott,
nejslavnější z epických pláten,
ba ani žurnál módních žen
tak pilně nikdy nebyl čten
jak Táňou Martin Zadeka, ten
chaldejský mudrc. Proč a zač?
Byl věštec a snů vykladač.

XXIII

Ten moudrý spis muž kočující
přivezl jednou na statek
a po únavné tahanici
tři a půl ruble si zaň řek,
kus *Malviny* mé milé Táně
velkomyslně přidav za ně.
Taťána ovšem naopak
mu dala knížek celý vak,
gramatiku, dvě Petriady
a Marmontela, třetí díl.
Vždyť Zadeka tak moudrý byl —
kdo jiný býval by jí tady
za každé tísně radu dal
a pod hlavou jí věrně spal?

XXIV

Zlý sen jí z hlavy nevychází.
Chce věděti, co znamená
ta bludná cesta tmou a srázy,
ta lesní scéna šílená.
I probírá se pilně tedy
v seznamu podle abecedy:
bor, bouda, bouře, hádka, host,
kopyto, kostra, medvěd, most,

a dál a dál. Však ze Zadeky,
žel, nikterak dnes nezmoudří.
A sen, když oči přimhouří,
v ní doznívá jak hukot řeky,
a plna zlého tušení,
má denně větší trápení.

XXV

A hle: svou zrůžovělou paží
Jitřenka odňala již tmám
svit sluneční a v zpěvu sváží
jej k Taťaniným jmeninám.
Dům Lariných už od svítání
pln hostí je; a páni, paní
přivezli houfy rodin svých
na kibitkách i na saních.
V předsíni mrazem rudé líce,
v salonu nových rukou stisk,
mlaskají ústa, mopsl písk,
hluk, smích, na prahu tlačence,
poklony s tlachy mnohými,
křik dětí, starost s kojnými.

XXVI

Hle, vchází, vedle ženy záře,
pan Pust'akov. Jak chudák ztloust!
A Gvozdin v slávě hospodáře,
jenž pro mužiky nemá soust.
Šedivý párek Skotininých
a potomstvo všech věků při nich,
od třiceti až do dvou let.
K nim svůdník Pětuškov si sed.
Bratrance mého Bujanova
též přivezli (však znáte ho!)

v čepici, zaprášeného.
Nezapomeňme na Fljanova.
Žrout, těžký klepař, tatrman
a úplatkář je tento pán.

XXVII

S Charlikovem a jeho paní
monsieur Triquet zde po ruce.
Z Tambova přijel znenadání,
vtipálek v brejlích, v paruce.
Jak opravdový Francouz uplet
a veze Táně v kapse kuplet,
jenž po staru se zpívat smí:
Réveillez vous, belle endormie.
Už dávno někde ve zpěvníku
ta stará píseň zetlela,
Triquet však, hlava umělá
a básník, přeškrtl rok vzniku
a směle místo *belle Nina*
vybásnil *belle Tatiana*.

XXVIII

A zas je vzhůru celý statek.
To starších slečen ideál
a naděje všech místních matek,
pan rytmistr se žene dál.
Výborně! Ten vždy programu dbá!
Hned za ním plukovní jde hudba,
sám plukovník jí rozkaz dal.
Ta radost přece! Bude bál!
Nohy tak tak se tanci brání,
však jídla na stole již jsou.
K obědu všichni v párech jdou.
Slečinky krouží kolem Táni,

naproti páni. Ještě kříž
a celý mumraj sedí již.

XXIX

Teď nad stolem si pokoj dali.
Vše žvýká. Ticho chvílenku.
Talířky, nože jen jen hrály
a sklenka zvoní o sklenku.
Však pomaloučku, polehoučku
nálada stoupá v bujném hloučku;
ten mluví, pře se, křičí již,
tam piští slečna jako myš.
Vtom Lenskij vstoupil znenadání,
s ním Evžen. Mírně káravý
hlas stařenčin je pozdraví
a každý místo pro ně shání
a v zdravic družném zápolu
je posazují ke stolu.

XXX

Dali jim místo proti Táni.
Bledší než luna po ránu,
podobna náhle štvané lani,
na klíně hledá záchranu
svých očí. Horká vášeň chvatně
ji zalévá a je jí špatně.
Přátelé marně zdraví ji.
Neslyší. Už už vylíjí
se slzy jí a do mrákoty
div nepadne. Však rozvaha
a vůle slabost přemáhá
a třeba v tísní, bez ochoty,
přec dvě tři slůvka procedí.
Ač zmatena, dál posedí.

XXXI

Už dávno Evžen snášet nemoh
těch dívčích nervóz, slz a mdlob.
Vždyť dost jich v životě už přemoh
za mladých, bouřlivých svých dob.
Již zástup hostí v hlučném sále
ho popudil. Když spatřil ale
nervový záchvat Taťánin,
hned zmocnil se ho zlostný splín,
i usmyslil si pomstychtivě
odplatit krutě Lenskému
a řádně vysmáti se mu.
A mysle na svůj triumf divě,
hned karikoval zálohou
v duchu směs hostí ubohou.

XXXII

Oněgin nebyl sám, jenž zmatek
Taťánin postřehnouti moh.
Pozornost dcer však, otců, matek
se upřela spíš na piroh
(žel, že to bylo přesolené)
a cimljanské, jež vychlazené
k nákypu objevilo se!
A na stříbrném podnose
přichází sklínek baterie,
tak štíhlých, tobě podobných,
má Zizi, krystale snů mých,
předměte veršů mých, v nichž žije
tvá láska, oslnivá číš,
jíž opájel jsem se, vždyť víš!

XXXIII

Bouchají zátky. Víno šumí
svobodně z hrdla tlustým sklem.
Ponořen v těžké, vážné dumy
nad neudaným kupletem,
Triquet se zved, svůj papír drže.
Je ticho, sotva židle vrže.
A Táňa vzdychá. Zazněl zpěv
mdle, falešně, však pěvcův zjev
okouzлил hosty. Zatleskali
a Táňa, slušná, uznalá,
pěvcovi poděkovala.
Pak poet skromný, ne však malý,
jí připil první jak vzor všem.
A obdařil ji kupletem.

XXXIV

A v proudu zdravic, blahopřání
Taťána děkovat jde všem.
A když se rozpačitě sklání
před Oněginem, srdce v něm
zalkalo: Jak je unavená,
jak zhořklá, jak v ní všecko sténá!
Jen mlčky se jí uklonil,
však jeho dlouhý pohled byl
tak divně něžný. Jeho skráně
snad vskutku soucit přeletěl,
či zakoketovat jen chtěl,
snad v dobrém úmyslu, snad maně.
Co na tom? Něhou dvou tří chvil
jí přec jen srdce oživil.

XXXV

Hřmot židlí. Hosté opouštěli
pro teplý salon štědrý stůl.
Tak bzučí rojem v luka včely,
opouštějíce plný úl.
A spokojeně po obědě
sousedé chrápou svorně vsedě.
U kamen dámy zívají,
děvčata v koutě šuškaří.
Zelené stolky hostům kynou:
to karbaníky vášnivé
boston i hombre k sobě zve.
I po whistu se ruce vinou,
a dcera nudy únavná
je jedna jako druhá hra.

XXXVI

Už osmý rubber whistu hráli
ti pilní borci; osmkrát
už kolem stolu přisedali
a nesou čaj. Já měřím rád
čas zcela prostě: pravidelný
chod žaludku zve do jídelny
zde na vsi líp než hodiny
nás na oběd a svačiny.
A jenom stručně připomínám
pro ty, kdo stále v strofách mých
čtou o vínech a večerích,
by poslali své výtky jinam:
i božský Homér si tak ved,
slavný už tři tisíce let.

XXXVII–XXXVIII

....

XXXIX

Sotva se dívky k čaji slétnou
a šálky k ústům donesou,
už začíná hrát fagot s flétnou
za dveřmi v sále píseň svou.
A rozradován břeskným zvukem,
čaj s rumem složiv na stůl s hlukem,
hned Paris obcí okolních,
Pětuškov, pro Olgu se zdvih,
k Tat'áně Lenskij. S Charlikovou,
nevěstou pokročilých let,
bard z Tambova jde na parket.
Bujanov lapil Pust'akovou,
a vše se hrne do sálu,
kde tančí v mladém zápalu.

XL

Z kraje mé knihy hravá slova
(vrať se k nim, čtenáři můj, dnes!)
chtěla dle vzoru Albanova
vylíčit petrohradský ples.
Co platno! V roztržitém snění
já místo toho v poblouznění
jsem líčil nožky známých žen.
Po jejich stopách roztoužen
jsem bloudíval, však nyní sbohem!
Teď, poslav mladost svoji spát,
mám čas už líp si počínat,
a to i životem i slohem,

i spěchám tento pátý zpěv
očistit od zbytečných plev.

XLI

Tak bláznivý, tak jednotvárný,
jak vítr našich mladých jar,
vře kolem valčíku vír parný
a v kruzích za párem jde pár.
Čas pomsty blížiti se tuše,
jde s tajným šklebem v skrytu duše
Oněgin k Olze. Celý vzplál,
tančí s ní lehce dál a dál,
pak na židli ji usazuje
a baví se s ní, sehnutý.
Pak za dvě, za tři minuty
s ní ve valčíku pokračuje.
Vše žasne. Také Lenskij, vím,
nevěřil vlastním očím svým.

XLII

Teď k mazurce se všechno mělo.
Byl čas, kdy v bujném rytmu tom
v ohromném sále vše se chvělo
a parket duněl jako hrom,
až drnčivaly ve zdech rámy.
A kdepak dnes! I my i dámy
po vosku tak tak kloužeme.
Jen na venkově zhlédneme
vášnivě plouti zdravá těla
v mazurky starodávný vír;
kramfleky, poskoky a knír,
vše jako kdys. Sem nedospěla
tyranská, lichá móda ta,
v níž nová Rus je zajata.

XLIII

...

XLIV

Bujanov, bratranec můj čilý,
Taťánu s Olgou sálem ved
k Evženovi, jenž v příští chvíli
zas s Olgou v lehkém tanci vzlét
a s roztomilou nonšalancí
banální madrigal jí k tanci
do ucha šeptal, tisk jí dlaň.
Polichocena, vzhlédla naň
a oheň samolibosti jí
šleh tváří. Lenskij opodál
vše viděl, ztratil klid a vzplál
žárlivých představ fantazií.
A jen pár stanul, Lenskij hned
jí na kotilion zvat se zved.

XLV

A nepochodil. Zamluvili
se zase k tanci s Evženem.
Co slyší to? Ó Bože milý!
Jak mohla jen... tak hrůza v něm
se táže! Polodětská hlava
a už se koketa z ní stává!
Už chytračí, už o klamu
svých citů důkaz dává mu!
Už nemá sil a je mu k pláči;
nemoha snést své neštěstí,
hned koně dal si předvésti
a jel. Pár pistolí — a stačí.

Pár pistolí a kule jen
a osud bude rozřešen.

HLAVA ŠESTÁ

Là, sotto i giorni nubilosi e brevi,

Nasce una gente a cui l'morir non dole.

— PETRARCA

*Tam, pod mlhavými a krátkými dny
se rodí kmen, pro nějž smrt není bolestí.*

— PETRARCA

I

Když všiml si, že Lenskij zmizel,
Oněgin, opět znuděný,
zatrpkle vedle Olgy sklízel
radostné ovoce své msty.
I Olga za ním mrzela se;
chtěla by s Lenským sedět zase,
a kotilion tak couravý
jí mučivě zněl do hlavy.
Než vše má konec. Večeřeli.
Pak stlali jim, kde šlo to jen.
A každý dychtil, unaven,
už po spánku. A brzo celý

dům spal. Jen Oněgin jel z vrat
za pozdní noci domů spát.

II

Vše zklidnilo se. Ze salónu
v snách chrápe těžký Pust'akov
s těžkou svou ženou na sto honů.
Bujanov, Gvozdin, Pětuškov,
i Fljanov, žaludek ho děsí,
na židle lehli v jídelně si.
Na zemi Francouz, ležící
v kazajce, v staré čepici.
Děvčata ve světlici Táni
a Olgy v sen se vnořila.
Samotna, hledíc do bíla
měsícem ozářených strání,
bdí Taťána a dívá se
do polí v teskném úžase.

III

To jeho vstup, v nějž nedoufala,
to v jeho očích něhy kmit,
pozornost k Olze neustálá
hluboce rozrušily klid
bolestné duše. Co se dalo?
A do srdce, jež nechápalo,
zařala žárlivost svůj spár.
Jako by chladných rukou pár
jí sevřel je. Tou temnou mukou
Taťána padá v hlubinu,
z níž šeptá do tmy: „Zahynu,
však krásná je smrt z jeho rukou.
Nereptám. Což to pomůže?
Vždyť štěstí mi dát nemůže.“

IV

Však dál jen, dál! Mých postav sbory
se rozmnožiti hotoví.

Pět verst jenom od Krásné Hory,
vesnice Vladimírovy,
je živ a zdrav v své poušti dosud
a filosofsky bere osud
Zareckij, kdysi bujný pán
a karbanický ataman,
sloup party, tribun nad sklenicí,
teď dobrý však a nevinný,
svobodný otec rodiny
a řádný statkář, druhy ctící,
a dokonce i poctivec.
Tak vrací se svět k dobru přec!

V

Dřív za statečnost bývala mu
vzdávána úcta bezhlesá.
On, pravda, uměl na pět sáhů
z pistole trefit do esa.
A nadto: kdysi do šarvátky
se dostal, ještě z vína vratký,
a ač byl na mol, statný kůň
ho shodil bez úhony v tůň.
I dostal se tak do zajetí
Francouzům, vzácné rukojmí!
Regulus nový, božstvo cti,
zas připraven vše vytrpěti,
by pít moh u Verryho jen
tři láhve na dluh den co den.

VI

A jindy zase pro zábavu
si žerty tropil z hlupáků,
ba, dovedl i moudrou hlavu
přivést do zlých rozpaků.
Ač pro švandu zas příliš vzletnou
kolikrát dostal na pamětnou
a jako hlupák mnohdy pad
do léčky, kterou jiným klad,
vždy vesele se uměl hádat,
i chytrým se i tupým zdát,
když čas byl, chytře umlkat,
když čas byl, zlomyslně vpadat,
štvát mladé druhy častokrát
a na kord, pistole je hnát,

VII

neb také ke smíru je dovést
a na večeri s nimi jít
a lží pak, šprýmem jejich pověst
neviditelně zostudit.
Alia tempora! Teď' mjí
(jako žert lásky, podobný jí)
výbojnost s mládím téměř vždy.
Jak řekl jsem, můj Zareckij
ve stínu střemchy, akácie
jak pravý mudrlant je živ,
a jako ty, svět opustiv,
kapustu sází, Horatie,
chov husí, kachen po ruce
a děti učí azbuce.

VIII

Nebyl to hlupák. Jeho citů
si Evžen sotva vážil snad,
však jeho zdravý rozum v skrytu
se brzo naučil mít rád.
Bavila ho ta hlava chytrá,
když scházeli se. A tak z jitra,
když Zareckij se objevil,
se ani příliš nedivil.
Však Zareckij, ač přítel jeho,
dnes mnoho řečí nevedl
a s úšklebkem, jak dovedl,
mu podal dopis od Lenského.
Oněgin udiven vzal list
a pro sebe jej začal číst.

IX

A hle, byla to výzva, pádně
mu vypovídající boj.
Uctivě, jasně však a chladně
zval Lenskij druha na souboj.
Oněgin přečtl stručné psaní,
obrátil se a bez váhání
děl k osudnému poslu jen:
„Nu co? Jsem vždycky připraven!“
Zareckij vstal a beze slova
pozdravil Evžena a šel,
protože doma práci měl.
Leč Evžen, uváživ vše znova,
když dávno za dveřmi byl host,
sám na sebe měl náhle zlost.

X

A právem. Když tak meditoval,
sám musel přiznat v úděsu,
že velmi mizerně se choval:
za prvé neměl na plesu
házeti v zlomyslnou sázku
Lenského věrnou, něžnou lásku.
A za druhé: lze odpustit,
když básníka sved zbrklý cit,
vždyť je mu osmnáct let právě.
Však on, jenž má ho tolik rád,
se neměl předsudkem dát hnát
tak lehce jak míč nohou v trávě;
jak čestný, moudrý člověk moh
jednat — a ne jak vzteklý hoch.

XI

Vždyť mohl upřímně vše říci
a nezuřiti jako zvěř.
To mladé srdce láskou vřící
měl usmířit. Však beř, kde beř,
je pozdě, nelze pomoci si...
A zle je — myslil si — kam vmísí
se tenhle starý duelant,
zlý mluvka, pletichářský drant...
Snad Evžen pohrdáním zhostí
se jeho vtipů klevetných.
Jak rozetne však hlupců smích?
Tak vypadá soud společnosti!
Náš idol i cti pružina!
Hle, na čem svět náš spočíná!

XII

Neschopen hněvem sebevlády,
poeta čeká odpověď.
Však jeho tlampač už je tady
a pyšně referuje teď.
Žárlivec září! Vše jde hladce.
Měl jenom strach, aby mu zrádce
neunik z hrsti, buď jak buď,
a výmluvami aby hrud'
zachránit nechtěl před pistolí.
Ta bázeň už ho nejítří:
hned za svítání nazítří
se sejdou za mlýnicí v poli
a druh po druhu k rameni
či v stehno výstřel vymění.

XIII

Svou koketu vždy nenávidět
se rozhodnul, a nechtěje
již před soubojem Olgu vidět,
na slunce vzhled pln naděje,
a mávnuv rukou, plný jedu,
octl se rovnou — u sousedů.
Zamýšlel Olince vzít klid,
svým příjezdem ji překvapit,
však ani zdání: jako dříve
Olinka z dveří vylétla
vstříc chudákovi do světla,
naději podobna jsouc tklivé,
čiperná, klidná, veselá —
a proč by býti neměla?

XIV

„Proč jste tak brzo odjel včera?“

tak znenadání ptala se.

A v Lenském tála nedůvěra,

v zmatených citů zápase

mizela žárlivost jak sněhy

před tímto zrakem plným něhy,

před dívkou jasem zalitou,

před prostou, svěží duší tou...

I hledí v sladkém zmatku k zemi;

i vidí: Vždyť mě miluje!

Pln kajícnosti v duchu je,

už už by šeptal: Odpusťte mi,

však beze slov je citů splav:

je šťasten a je téměř zdrav.

XVI

A Lenskij, do melancholie

zas ponořiv se, neměl sil

jí připomenout historie

z včerejška. Jen si pomyslíl:

Nestpím, aby bídný zrádce

lží krásných slov, šeptaných sladce,

pokoušel srdce, které ctím.

A já, jen já ji zachráním.

Nestpím, aby jedovatý

červ rozežral stvol lilie.

A aby, sotva rozvíje

se květ, zas zvad u jeho paty.

A krátký smysl řečem těm:

Je čas, že stříletí se jdem.

XVIII

Kdyby byl věděl, jaká rána
v Tánině srdci hořela!
A kdyby Táňa, hořem štvaná,
vědět mohla, věděla,
že zítra nad hrobů svých stínem
se střetnou Lenskij s Oněginem,
snad její láska spanilá
by oba opět smířila!
Však náhoda zlá tomu chtěla,
že nikdo neměl tušení.
Oněgin kryl se v mlčení,
Taťána potajmu se chvěla;
jediná Táňa mohla snad,
však její bystrozrak už zvad.

XIX

Lenskij byl večer roztržitý.
Hned zmlklý, veselý byl zas.
Ten, jemuž Múzy vedou city,
podléhá dojmům ovšem snáz.
I usednuv ke klavichordu,
bral stejný akord po akordu.
Přes Olgu šeptal do dále:
„Jsem přece šťasten, pravda-li?“
Noc padla však, čas jet. A vroucí
stesk lásky do srdce mu pad.
Bušilo, když jí v dlaně klad
svou ruku, srdce jeho mroucí.
Hleděla naň. Tak smutný byl.
„Co je vám?“ — Nic. — A vykročil.

XX

Když vrátil se, vzhled na pistole
a zase do pouzdra je dal,
vyhlédl do zahrady holé,
rozsvítil, Schillera si vzal,
chtěl čísti, ale mezi řádky
mu běžel Olžin obraz sladký
a každým srdce úderem
byl krásnější a čistší v něm.
A kniha vypadla mu z dlaně.
Vzal pero; láskou vedeno,
básnilo jako zblázněno,
proud veršů šuměl. Hledí na ně
a čte a roznícený je
jak D(ělvig), když se opije.

XXI

Nuž, přečtěme si tyto rýmy,
jež do dneška si chráníme:
„Kam jste jen, kam jste odešli mi,
vy zlatí dnové vesny mé?
Co přinese mi zítřek, co jen?
Marně zřím k němu nespokojen,
v hluboké noci mlčí skryt.
Však vždycky nutno osud ctít.
Padnu-li s prostřelenou hlavou,
či odejdu-li nezraněn,
vše dobré je: život i sen
jdou oba v hodinu svou pravou.
Bud' žehnán klopotný dne lán,
i příchod tmy bud' požehnán!

XXII

Až zítra Jitřenky svit nový
den rozehraje nade mnou,
já klesnu možná pod žulový
náhrobek v kobku tajemnou
a verše mé, mé sny, mé mládí
pohltní proud, jenž do tmy pádí.
Ó Léthé! Zapomene svět,
co ty však, krásná? Přijdeš květ
mi na hrob dáti se slzami?
A pomyslíš si: Měl mě rád
a mně jen, mně chtěl darem dát
svých tesklivých snů drahokamy?
Má milá, srdce v srdci mém,
ó, přijď, ó, přijď: tvůj manžel jsem.“

XXIII

Psal takto dlouho, *temně, matně*
(což romantismem rádi zvem,
ač romantismu věrojatně
v tom nevidím; však čert to vem!),
až posléze už před úsvitem
mu klesla hlava, ztěžklá citem,
při módním slově *ideál*
a Lenskij trochu zadřímá;
než moh se však v sen pohroužiti,
Zareckij, raný pták, je tu,
už vstoupil do kabinetu,
Lenského spěchá probuditi:
„Je sedm. Vstávat už je čas.
Oněgin jistě čeká nás.“

XXIV

Jak mýlil se však! V oné chvíli
spal ještě Evžen mrtvým snem.
Již stíny noci ustoupily
a kohout vítal jitřní zem.
Oněgin pohroužen je v spánek.
Už slunce vysoko je. Vánek
se změnil v sněžnou vánici,
houf světlých vloček honící.
A Evžen ještě v posteli je
a stále ještě klidně snil.
Pak konečně se probudil
a zří: sníh v bílá okna bije,
je dávno čas dát zapřahat
a rychle vyjeti již z vrat.

XXV

Guillot, francouzský sluha, číhá
na zvonek pánův. Hned tu byl,
s županem, s trepkami se míhá,
na židli prádlo připravil.
Oněgin oblékl se, snídal
a přitom rozkaz sluhovi dal,
k odjezdu se s ním připravit
a pouzdro s pistolemi vzít.
A už si v rychlých saních hoví,
ke mlýnu letí po mrazu.
Tam sluha podle rozkazu
osudné zbraně Lepageovy
nes za pánem a koním dal
zajeti k dvěma doubkům dál.

XXVI

U hráze Lenskij, přesný vždycky,
už dávno nedočkavě stál.

Zareckij dávno odbornicky
už mlýnské kolo probádal,
když přišel Evžen s omluvami.
„Proč není tu váš svědek s vámi?“
nevrle na něho hned vzkřik
náš pedantický soubojník.
Zareckij klasik v metodě byl,
a střelbu do odpůrcích těl
schvaloval jen dle pravidel,
bez nichž se řádný šlechtic nebil.
Měl zkrátka pro tradici cit
a dlužno mu to pochválit.

XXVII

„Můj svědek?“ řekl Evžen klidně,
„monsieur Guillot zde, je to sám.
Doufám, že přijmete ho vlídně.
Můj přítel — to snad stačí vám.
Třebaže znám snad není právě,
je hodný hoch od paty k hlavě.“
Zareckij sevřel rty a stál.
Oněgin Lenského se ptal:
„Je libo začít?“ — Začnem tedy, —
děl Lenskij. Co tak za mlýn šli,
s tím *hodným hochem* Zareckij
se poprvé a naposledy
v ústraní vážně radili.
Sokové oči sklopili.

XXVIII

Sokové! Jak je dávno tomu,
co rozvedl je krve var?
Co oba u stolů svých domů
o pokrm, myšlenky, dní dar

se družně dělili? Teď v zlosti,
jak sokové dva bez lítosti,
jak herci šíleného snu,
druh druhu v tomto tichém dnu
chystají zkázu chladnokrevně.
Nenajdou smích, než ruku svou
potřísní krví druhovou?
A neobejmou se zas pevně?
Však běda! V světské vášně rmut
nakapal jedu lichý stud.

XXIX

Hle, pistole již blyští v dlani.
Nabiják do hlavně se smek.
Už nabita je! Pozor na ni!
Již cvakl také kohoutek.
Pánvičky prachem posypány,
jsou připraveny. Přisekaný
křemínek, pevně založen,
je zvednut. Za nejbližší kmen
Guillot se schoval s hrůzou v oku.
Sokové pláště shodili.
Zareckij, na coul přesný vždy,
naměřil dvaatřicet kroků,
obhlédl bděle okolí
a každý vzal svou pistoli.

XXX

„A nyní jděte!“ S chladnou krví,
s pistolí k zemi, k soku sok
zamířil pevně, tiše: první,
druhý a třetí, čtvrtý krok,
což byly čtyři kroky k smrti.
Tu Evžen, který v prstech drtil

svou pistolí, jda stále vpřed,
pomalu, první, ruku zved.
Pět kroků kupředu šli znova.
Vladimír Lenskij, mhouře zrak,
zacílil také... Evžen však
už střelil... Chvilé osudová
odbila — drama vrcholí:
upustil básník pistolí,

XXXI

tichounce klade na hrud' ruku
a padá. Zacloněný zrak
tvář smrti obráží, ne muku.
Po svahu hor se právě tak,
na slunci jiskříc jako kvítí,
lavina do údolí řítí.
Oněgin v hrůze nevěří.
Chvěje se, běží k soupeři,
hledí naň, volá... Nadarmo, žel!
Navždycky, mladý pěvče, již
před časem, bez času sen spíš,
zadula bouře, všeho ožel!
Uvadl v krásný, jitřní čas
a na oltáři oheň zhas.

XXXII

Na hlavu, v sněhu položenou,
smrt podivný mír vložila.
Měl hrud' skrz naskrz prostřelenou,
krev tekla z rány, kouřila.
Před chvílí v srdci jeho těla
živoucím hlasem vašeň zněla,
nenávist, láska, naděje
valila svoje ručeje.

A teď jak v opuštěném bytu
vše oněmlo, vše ztemnělo,
vše na věky se dochvělo.
Rolety spadly, okna spí tu
osleplá. Paní je ta tam.
I stín je pryč. Kde, ví Bůh sám.

XXXIII

Je milé zběsnit nepřítele
odvážným epigramem svým,
je milé zřít, jak otupěle,
s párem svých rohů svěšeným
ve vlastní zrcadlo své civí
a stydí se své vlastní hřívy.
Je milejší však, pravím vám,
když vzlykne: Já se poznávám.
A ještě milejší nám zase,
na bledou lebku zpovzdálí
když míří pohyb pomalý
a ruka sotva zachvívá se;
však kdo z nás by se radoval,
když smrtelnou mu ránu dal?

XXXIV

Když dobře namířenou ranou
mladého skláte přítele,
jenž odpovědí nečekanou,
snad beze všeho účele,
vás urazil kdes u sklenice
či s urážkou vás, chlubná plíce,
na souboj vyzval hněvem zpít,
povězte: jaký asi cit
se zmocní vás, když uzříte ho,
jak sevře pěsti, oněmí

se smrtí v čele na zemi,
už už pomalu vychladlého,
když na volání zoufalá
mu ústa němá zůstala?

XXXV

Hlod výčitky v tmách srdce jeho
se třásl jak dlaň s pistolí.
I hledí Evžen na Lenského.
„Je zabit...“ soused blábolí.
Je zabit! Hrůzou toho slova
uhranut, jako od hřbitova
jde Evžen lidi zavolat.
Zareckij zatím měkce klad
do saní tělo ztuhlé zcela.
Hromádku kostí, zmlklý zpěv.
Spřežení, větríc smrt a krev,
se vzpíná, kope, pěna bělá
se po udidlech zvířatům,
jež vezla oběť v mrtvý dům.

XXXVI

Líto nám, líto básníka je:
spí, květ, jež zabil času vztek,
spí s nadějí, jež nedozraje,
spí, sotva dětské šaty svlék!
Ten horký vítr citů, kde je?
Kde myšlenka, v níž cit se chvěje?
Kde ušlechtilý výtrysk sil,
kde vysoký i něžný cíl?
Kde jste, vy bouřné lásky snahy,
kde touha vědět, v práci žít,
kde ze zla strach, kde útlocit,
kde sny, jež přepluly jste prahy

nadpozemského tajemství,
vy, svaté poezie sny?

XXXVII

Snad narodil se světu k štěstí,
laur slávy urval mu snad skon.
Snad jeho zmlklá lyra vésti
nás mohla k výšinám jak zvon,
jejž neumlčí závist kletá.
Snad na vysokých stupních světa
měl státi, viditelný v dál.
A mučednický stín snad vzal
do hrobu tajemství své svaté,
a pro nás, opouštěje nás,
zahynul blahodárný hlas
a nikdy duši, v hlínu svaté,
nezahrá hymnus příštích let,
díků plemen nebude jí znět.

XXXVIII

...

XXXIX

Je možno též, že pro poetu
měl život pouze šed' a kal.
Tak prošla by mu léta květu:
žár duše by v něm ochládal.
Snad byl by vůbec proměnil se,
Múz nechal, na vsi oženil se
a šťastný, třeba s parohy,
by vláčel župan ubohý.
Brzo by poznal život celý,
podagru v čtyřiceti měl,
pil, tloustl, v nudě churavěl,

a nakonec by na posteli
vydechl prostřed dětí svých,
felčarů a bab plačících.

XL

Ať tak či tak, my ještě živi,
a básník, krví zalitý,
mileneč, snílek zádumčivý,
spí, rukou druha zabitý.
Sem pohleď: vlevo od vesnice,
kde žil, ponořen do tesknice,
dvě sosny srostly kořeny;
zde dole šumí prameny
a tekou stružkou do údolí.
Tam oráč ochladí se rád,
tam chodí žnečky nabírat
si vody puklým džbánkem z polí;
tam ve stínu, jímž potok tek,
teď stojí prostý pomníček.

XLI

Když jarní déšť pad na obilí,
zpěv o povolžských rybářích
tu zpívá pastýř, v prázdné chvíli
splétaje lýko láptí svých.
A mladá měšťka, v slunce svitu
své léto na vsi trávící tu,
v běh dávajíc se z doubravy,
tu koně uzdou zastaví;
lehoučký závoj odhrne si
a roztržitým pohledem
čte prostý nápis, výzvu všem.
A na zavlhle řasy věší

se dámě slza soucitu.
Nad vodou pomník stojí tu.

XLII

Zasněna, pomalu se vrací
na koni cestou necestou.
V sen o Lenském se celá ztrácí
a vzpomíná, co s nevěstou,
co asi s Olgou se teď stalo.
Dlouho-li srdce litovalo,
či odešel již slzí čas?
A kde je její sestra zas?
A kde je uprchlík ten z všeho,
ten nenávistník módních dam,
tak módně podivínsky sám,
vrah toho hochy lyrického?
Jen nebojte se. Časem svým
vám jejich osud vyličím.

XLIII

Ne teď. Však brzo zas se vrátím,
vždyť svého hrdinu mám rád.
A na čas jen ho z očí ztratím,
pro jiné starosti své snad.
Mne léta k přísné próze kloní
a čtveračivý rým pryč honí;
i já, přiznávám s povzdechem,
dnes lhostejnější k němu jsem.
Mé pero nehýří již jimi
po lehkých arších papíru.
Sny jiné, chladné nadmíru,
a jiné přísné starosti mi
jak v ústraní, tak v ruchu mýt
jdou neklid v sen mé duše sít.

XLIV

Mou duší nové touhy plují
a víří nové rozbroje;
těch prvních, těch já nelituji,
mně starých žalů líto je.
Sny, sny, jež měli jsme tak rádi!
Kde jste, kde věčný rým váš *mláďi*?
Či po ukrutném zákonu
zvad, zvad květ jeho záhonů?
Co o tom žertem mluvím s vámi
a elegicky jsem si vzdech,
snad zatím doopravdy dech
mé vesny vadne za horami?
A nevrátí se nikdy zpět?
Není mi málem třicet let?

XLV

Mé poledne je tu. Co zbývá,
než pozdravit je očima?
A chvíle rozloučení tklivá
je tu, ó mladosti ty má!
Děkuji za radosti tvoje,
za bolest, za vzruch nepokoje,
za hluk a bouře, za hody,
za vše, co dal čas pohody.
Ó, děkuji ti. Dní tvých vzruchem
já opíjel se ve vřavě
i v samotě své svěhlavě.
Tož dosti již! Chci s jasným duchem
se na novou teď pustit pout',
od minula si oddechnout.

XLVI

Jen pohled zpět. A sbohem, loubí,
v nichž dni mé v prázdní plynuly,
vy, v nichž se sen a lenost snoubí
ve vášeň, k níž jsme přilnuli.
Leč ty, povzlete chvíl, jež mívají,
dál vzněcuj moji fantazii
a nedej srdci zadřímnout,
dál zas a zas v můj přileť kout;
jen neber básníkovi víru,
nedej mu zhořknout tíhou let,
ustydnout a pak zkamenět
v umrtvujícím světa víru,
kde mezi hlupci bez ducha
se nafouklá skví ropucha...

XLVII

...

HLAVA SEDMÁ

Moskvo, ty milá dcero Rusi,

kde rovnou tobě hledati?

— DMITRIJEV

Jak rodnou Moskvu nemít rád?

— BARATYNSKIJ

Tak? Štvete na Moskvu! Hle, přijel z ciziny!

A kde je líp? — Kde nejsme my.

— GRIBOJEDOV

I

Sníh tál již v teplém dechu jara,
z hor hrnuly se bystřiny
a z kalných vod se táhla pára
nad zatopené lučiny.

To usmívá se se snem v líci
příroda na rok svítající
a modrý jas jde od nebes.

Průzračný ještě dýše les,
zelení zachmýřený celý,
pestří se vyschlá údolí.

A pilná včela do polí
již letí z voskové své cely.

A noc co noc z tmy vyklíčí
do ticha tlukot slavičí.

II

Jak smuten jsem, když blížíš se mi,
ó jaro, jaro! Lásky čas!

Umdlený, zjitřený a němý,
zas slyším snů a krve hlas.

Jak dojat jsem, jak dere se mně
stesk, radost na rty, jarní země

když do tváře mi zavane
z mé vísky, tichem vystlané.

Či vesel být již nedovedu

a vše, co život dá a smích,
co tančí, skví se v očích mých,
mi přidá nudy jen a jedu
do dávno mrtvé duše mé,
jež vidí vše v tmách ztopené?

III

Či bez radosti nad návraty
s podzimem zašlých zelení
my v šumu lesů jen své ztráty
vzpomenem v hořkém zasnění?
Či s přírodou, jež kvete, plane,
snad srovnáváme v mysli štvané
čas mladosti, z níž zůstává
jen lítost, lítost prchavá?
Snad zatane v nás znenadání
mhou snů jak poetický dar
vidina jiných, dávných jar
a tlukot našich srdcí raní
přeludem dálky, plující
tmou při kouzelném měsíci?

IV

Je čas: jdi každý dobrák líný,
jenž na slast myslit dovede;
vás, šťastlivci bez vlastní viny,
vás, Levšinovi nohsledé,
vás, Priamové z provincie,
vás, dámy mé, jimž srdce nyje,
vás jaro zve již na svou ves,
čas tepla, práce, květná mez,
čas procházek, jenž k vášni svádí,
čarovných nocí nad lesem.
Jen honem! Vůz a kufry sem,

a do přírody, kamarádi,
dle chuti po svých, po voze
z měst, zaprášených uboze.

V

I vy, čtenáři, na mou duši,
kolesku měl byste si vzít
a z města, kde jste, jak se sluší,
se v zimě bavit, vyrazit.
Má Múza trochu nezvedená
nás svede k říčce beze jména,
k doubravě, lehce šumící,
a k Evženově vesnici,
kde poustevník ten, nechav všeho,
v nudě a zármutku svých chvíl
v sousedství mladé Táni žil,
děvčátka mého blouznivého,
kde však jen stopa zoufalá
po uprchlíku zůstala.

VI

Pojď, půjdem k vrchů polokruhu,
kde k řece běžíc, bystřina
proplétá po lukách svou stuhu.
Tu dole lípa začíná,
tu zpívá slavík noci, máji,
až plané růže nedýchají,
a jenom pramen v ticho zní.
Tu vidíš kámen náhrobní
růst pod vetchých dvou sosen prahy.
Poutníku, zastav se a čti:
„Vladimír Lenskij tady spí,
smrt smělých skosila ho záhy.

V ten a ten rok, v let toliku.
Spi klidně, mladý básníku!“

VII

Byl čas, kdy pokřivenou sosnu
věneček divný zdobíval.
Nad urnou, ponořenou do snu,
jím jitřní vánek povíval.
Byl čas, kdy s rukama mdle v klíně
tu sedaly dvě přítelkyně
a objevše se, plakaly,
co luna plála do dáli.
Leč teď... jen stín svůj pomník hledá,
zarostly trávou šlépěje
a věneček, ten v blátě je.
Jen pastýř s lýkem svým tu sedá
a jeho píseň jako dřív
pomalu splývá s tichem niv.

VIII–IX

...

X

Ubohý Lenskij! V prázdná lada
neplakal dlouho její žal.
Je nevěrná mu dívka mladá —
nač plakati? Bůh dal, Bůh vzal.
Teď jiný zaujal ji zcela,
teď jiný vylíbal jí z čela
svou láskou vzpomínky a chlad.
Ten hulán uměl dobývat,
ten hulán jí byl z duše milý...
Již před oltářem stojí s ním
a stydlivě tu pod kvítím

svou hlavu do závoje chýlí,
má oheň v očích sklopených,
na rty jí lehký úsměv dých.

XI

Ubohý Lenskij! Zda se rmoutí
ve vanu věčna, v hrobě svém,
když zamane si vzpomenouti
té zrady v srdci nevěrném?
Ospalé vlny Léthé plynou.
Snad básník, přešed v zemi jinou,
je šťasten v bezvědomí svém.
Či snad už odumřel svět v něm?
Za hrobem věru zlhostejníme,
zapomenutí čeká nás.
Žen, přátel, soků zmlkne hlas.
A jenom pro statky, vždyť víme,
hádavých dědiců zlý chór
dál vede hanebný svůj spor.

XII

Brzičko u Lariných věru
zmlk Olin zvonečkový smích.
Jsa dbalý o svou kariéru,
s manželkou hulán k pluku tíh.
Dávajíc dcerce požehnání,
plakala hořce stará paní,
tak tak se držíc na nohou.
Leč Táňa, plakat nemohouc,
smrtelně zbledla v obličejí,
jejž pokryl dávno trpký žal.
Když kdekdo na zápraží stál
a všichni loučit se už chtějí,

s odjíždějící dvojicí
jde ještě Táňa mlčící.

XIII

Pak dlouho, dlouho dívala se
za nimi jako mlhou par.
Má Táňa sama, sama zase!
Žel, družka tolikera jar,
ta její holubička milá,
ted' osudem jí vzata byla,
ta důvěrnice mladých let —
už navždy pohltit ji svět.
Jak stín v sad opuštěný vchází,
a toulajíc se, neví kam...
Žel, nikde klid a všude klam,
a útěchy, té nenachází
pro slzy nevyplakané,
pro srdce napůl urvané.

XIV

V samotě krutěji žhnou žaly
a vášeň vzrůstat začíná.
I na Oněgina tam v dáli
ted' častěj srdce vzpomíná.
Ne, nemůže ho nikdy vidět,
ba smí ho jenom nenávidět,
vždyť zabil bratra jejího.
Poeta zhynul, není ho...
Kdo vzpomene naň? Za jiného
nevěsta se mu provdala
a jeho paměť dovlála
jak dým do nebe modravého.
Dvě srdce možná dosavad
ho litují... Nač litovat?

XV

Šel soumrak. Nebe smrákalo se.
Šum vod zněl tiše. Bzučel chroust.
Spěchaly domů dívky bosé.
Rybářský oheň vzplál a houst
tam za řekou. A šírou plání,
v stříbrné luny bleskotání
šla dál a dále Taťána,
v sny samotářsky zabrána.
Šla, šla... Co to? Tu pod ní klenou
se střechy. Panský dům a ves
a pod návrším hustý les
a sad nad řekou ozářenou.
Hleděla dolů. Srdce jí
zatlouklo rychleji, silněji.

XVI

Je v rozpacích: „Zde bydlil v zimě.
Mám jítí dál, mám zpět se dát?
Už není zde. Kdo poznal by mě?
Tak prohlédnu si dům a sad.“
I kráčí Táňa s vrchu dolů,
zvědavě, zaraženě spolu
vše měříc plachým pohledem.
Dvůr prázdný byl; když vešla sem,
psi vyrazili. Táňa plačky
tu stála, nevědouc kam dál.
Houf dvorských dětí přichvátal
a s bujným křikem, s trochou rvačky
psy zahnal. Noví přátelé
si vedli slečnu vesele.

XVII

„A panské byty, přístupny jsou?“

se Táňa dětí zeptala.

I rozběhly se za Anisjou,

jež pánův statek hlídala.

Anisja ihned přichvátala

a panský dům jí otvírala.

I vchází Táňa v pokoje,

kde po Evženu prázdno je,

a hledí: tady tágo leží,

prach špiní sukno zelené,

tam bičík, sofa zvalené;

stařenka za Tat'ánou běží

a šeptá u krbu: „Zde pán

tak rád sedával zadumán...“

XVIII

Zde sedával s ním při obědě

pan Lenskij. Opustil už svět...

Teď, prosím, tudy,“ dívku vede,

„zde jeho panský kabinet.

Zde hověl si tak rád, pil kávu,

zde se správcem si lámal hlavu

a po ránu tu knížky čet.

I starý pán tu strávil let!

Vždy v svátek nasadil si brýle,

sem pod okno si se mnou sed

a dali jsme se do karet.

Dej Pánbůh klid té duši milé,

už karty, chudák, nehraje.

Ať matka zem mu lehká je!“

XIX

Tat'ána obchází vše v chvatu,
dojatá, na vše zvědavá.
Vše památně jí připadá tu;
v malátné duši zůstává
jí po všem stopa rozechvělá:
i stůl, kde lampa dohořela,
i kupy knih, jež všady jsou,
i postel s měkkou pokrývkou,
za oknem luna na svém lovu,
zde pološera opona,
i portrét lorda Byrona,
i stolek, na němž soška z kovu,
v klobouku, čelo zchmuřené
a ruce křížem složené.

XX

Jako by Táňu očaroval
v té módní cele, stojí tu.
Je čas však! Chladný vítr ovál
jí ze tmy. V černém úkrytu
spí stromy v mlze nad vodami;
i luna už je za horami,
i mladou poutnici už chlad
přinutil myslit na návrat.
A třeba slzy v očích měla,
přec statečně se odvrací
a loudavě se navrácí.
Jen ještě prosí, zda by směla
sem zajít — jaký je tu klid! —
a do knih se zde pohroužit.

XXI

Až za vrata ji provázela
klíčnice. Ale zítra hned
po ránu ji tu zase měla.
I vešla Táňa v kabinet
a svět jí zmizel. Zapomněla
zde chvíli na vše, na vše zcela,
když o samotě zůstala.
A dlouho sama plakala.
Pak tu, zas jinou knihu vzala,
lhostejně nejdřív, potom však
upoutal plně její zrak
podivný výběr; celá vzplála,
s hladovou duší četla dál.
A nový svět tu před ní stál.

XXII

Oněgin dávno už, jak víme,
odvykl zcela světu knih.
I v něm však, jako v každém, dříme
záliba pro některé z nich:
Juanův básník byl mu drahý,
k dvěma, třem románům měl vztahy,
v nichž spisovatel zachytil
svou dobu, v nichž dost věrně žil
zlomený člověk jeho věku,
neschopný lásky, radosti,
ješitný ve své zprahlosti,
oddaný snům, jimž není léku,
i s rozumem svým zběsilým,
jenž rozplývá se v marný dým.

XXIII

Škrt nehtem, ostře vyznačený,
tkvěl tu a tam na stránkách knih.
To dodávalo zvláštní ceny
těm řádkám v očích dívčiných.
Taťána mžikem pochopila:
Ta myšlenka ho oslnila,
zde opět Evžen dojat byl,
tam mlčky plně souhlasil.
Na jiných stránkách zase zřela
škrt jeho tužky z olova.
A duše Oněginova
ve všech těch značkách tkvěla celá,
tu v křížku, v slůvku ztraceném,
tu v otazníku zkrouceném.

XXIV

I začíná teď nad knihami
pozvolna lépe chápati
má Táňa, Bohu díky, s námi
milence, po němž vzdychati
ji sudičky snad odsoudily.
Je úkladník to pobloudilý,
syn pekel, dítě rajských krás?
Ten anděl, nadutý ten d'as,
co je? Zda kopie jen pouhá,
nicotný přízrak, Moskvan spíš,
jejž v haroldovském plášti zříš,
stín, jenž se v cizí masce plouhá,
slov módních plný lexikon,
či parodie že je on?

XXV

Co bylo v hádance té skryto?
Snad přece pravda svítla jí?
Hodiny letí. Zdali ví to,
že doma na ni čekají,
že sousedé dva na rozpravu
k nim šli a o ní, k hlavě hlavu,
že mluví: „Děcko není již,“
dí stařenka, „a je s ní kříž.
Olinka přece mladší byla.
Ach, ach, je čas už děvče vdát!
A ona? Ke všem břitký chlad...
a každému div nevypílá.
Jen vzdychá v toulkách po polích.
Prý nechce...“ matčin nárek ztich.

XXVI

— Nemá snad lásku? — „Nevím, kdo by!
Bujanov prosil: koš měl hned.
Pětuškov — Táňa rámus robí.
A husar Pychtin, jak by smet.
Byl celý pryč, jen promluvila.
Jak měl se k ní jen, duše milá!
Už myslím si: Ten pravý je!
A kdež! Vše se vždy rozbije.“
— To nic, matičko, Moskvu na ni!
Tam na odbyt jdou nevěsty.
Houf ženichů tam u cesty! —
„Ach, tatíčku můj, bída brání!“
— Pro jednu zimu? To je krám!
A ostatně — já půjčím vám. —

XXVII

Je dobrá rada ve zlém čase.
Stařenka kvůli dítěti
vše spočetla a rozhodla se
do Moskvy v zimě zajeti.
I Táňa ví už, co se stane.
Má na soud Moskvy vyhýčkané
jít se srdečnou tváří svou,
s provinciální prostotou,
s hadříky, v něž se skromně šatí,
a se svou řečí nemódní.
Fifleny, floutci svobodní
se jí tam budou vysmívati...!
To vše jí hrůzu nahání.
Líp zůstat v tichém ústraní.

XXVIII

Jen vstala, záhy za úsvitu,
už do přírody pospíchá
a šeptá v rozteskněném citu,
až bolestně se zadýchá:
„Sbohem, vy louky s květy mými,
vy známé vrchy s údolími,
vy lesy s tmou svou tajemnou!
Sbohem, ty modro nade mnou,
buď sbohem, veselá má zemi!
Loučím se s tichým světem svým,
pro marný třpyt jej opouštím.
Volnosti, sbohem, těžko je mi
jít do mlžného neznáma.
Co chystá pro mne sudba má?“

XXIX

A její toulky se teď dluží.
Tu láká potok, onde chlum.
Snad ani neví, kterak touží
tu krásu zachovat svým snům.
Jen ještě chvíli potěšiti
se se svým hájem, vonět kvítí,
jít zahradou, jež dokvétá.
Leč léto rychle odlétá
a již již je tu jeseň zlatá,
a zbledlá, zachvívá se zem
jak oběť v šatě nádherném.
A již sem sever s mračny chvátá;
dul, zahučel a zima již
jde o svých berlích blíž a blíž.

XXX

Už přišla, už se chumelila,
na duby pověsil se sníh,
přes vrchy lehla v pole bílá
v zvlněných, bílých kobercích.
Už přišla, břehy vyrovnala
s řekou, jež ochrnutá stála.
Mráz uhodil. A každý rád
má žerty matky zimy snad,
jen Taťána je plna bázně.
Ne, letos zimu nevítá,
svůj dech na mrazu nechytá
a prvním sněhem ze střech lázně
tvář, hrud', ramena nemyje.
Takový v ní strach z cesty je.

XXXI

Už minul den, kdy vyjet měli,
už věru nejvyšší byl čas.
Dalo to práci, zrezavělý
vůz překovat a spravit zas.
Tři kibitky, tak jezdívali,
tvořily oboz dokonalý:
matrace, židle, peřiny,
kastroly, zavařeniny,
truhly, posady na kuřata
a hrnce, hojnost nádobí
i všelijaké zásoby.
Ven z jizeb služebnictvo chvátá
a všude šum a pláč má vrch,
už vedou na dvůr osmnáct mrch,

XXXII

v bojarské saně zapřahají,
snídani nesou ze dveří
a vozy div že nepraskají
a služky, kočí láteří.
Už usadil se na kobyle
vousatý štolba. Slavná chvíle
loučení s pány přišla teď
pro celý statek, pro čeled'.
Konečně! Tíha povolila,
už zvoní ze vrat podkova.
„Nuž sbohem, klide domova,
nuž sbohem, zákoutí má milá,
kdy uzřím vás?“ A Táňa má
si stírá slzy rukama.

XXXIII

Snad jednou, díky vzdělanosti,
až povolí jí ruský svět
(počítám na to ze skromnosti
filozoficky pět set let),
i v cestách dočkáme se změny,
nadejde rozvoj netušený:
silnice po Rusi sem tam
se vzmáchnou ke všem končinám,
přes naše řeky mosty sklenou
se kovovými duhami,
prokopem hory; vodami
povedem směle chodbu zděnou
a bude v zájmu národa
co stanice, to hospoda.

XXXIV

Teď naše cesty, chátrajíce,
pozvolna hnijou, mosty též.
A ve stanicích pro štěnice
zamhouřit oka nemůžeš.
Hospody nikde. Na stanici
sic pyšně visí ve světnici,
na oko pouze, seznam cen,
však marně chuť nám dráždí jen,
zatím co kyklopové naši
v kováren selských odlesku
evropskou léčí kolesku,
jež ruské cesty těžce snáší,
a Pána Boha prosí dál,
by cesty spravit nenechal.

XXXV

Leč zato v zimě! Mrazík tenký
dal do pořádku silnice.

Jak módní verše bez myšlenky
je hladká zimní sanice.
Náš Automedon si jen hvízdá,
jak ubíhá mu v trojce jízda,
a versty se nám kmitají
jak ploty na cest okraji.
Než Larinovy na neštěstí
nejely poštou, šetříce;
už týden sněhem silnice
si jejich herky cestu klestí
a Táňa naše unylá
se dokonale znudila.

XXXVI

Však už se blíží, už zří na ně
v svém zlatě, v záři plamenné
kříž na kříži a dávné bání,
tvář Moskvy bělokamenné.
Ach přátelé, jak blahá chvíle,
když pohled na paláce bílé,
na chrámy, věže, sady vil
se v půlkruhu mi objevil!
Jak často v srdci tulákově,
jež sudba štvála lakomá,
sen o tobě rost, Moskvo má!
Moskvo! Co všecko v tomto slově
je pro nás navždy spojeno,
ruského srdce ozvěno!

XXXVII

Hle, do šera svých doubrav skrytý
Petrovský zámek! Chmuří v dál
své od nedávna slavné štíty.
Sám Napoleon tady stál

a čekal, vítěz, jenž vše ničí,
kdy přijde k němu Moskva s klíči
od Kremlu starodávného...
Ne, neměla jich pro něho
má Moskva, hlavu nesklonila
před nedočkavým herojem.
Nepřišla s věnci, s darů stem,
jen požár před ním založila.
Dřív opojen, teď zasněný,
se odtud díval v plameny.

XXXVIII

Bud' sbohem, svědku zašlé slávy,
Petrovský zámku! Jed'me dál!
Už sloupy bran se před ně staví,
už po Tverské se kodrcal
náš těžký průvod přes hromady;
po obou stranách budky, klády,
lucerny, módní výklady,
paláce, sady, ohrady,
kláštery, chajdy, věže, saně,
Bucharci, kluci, kozáci,
lékárny, kupci, sedláci,
bulváry, aleje a báně,
balkony, vrata znaků lvích
a hejna kavek na křížích.

XXXIX

...

XL

Ta dálka! Saně kodrcají
už hodinu a snad už dvě.
Až konec konců přistávají

v Charitonjevské uličce.
Nu, konečně už Táňa byla
u tetičky, jež souchotila
na čtvrtý rok. A brejlatý,
omšelý Kalmyk střapatý
dokořán otevřel jim bránu
a ved je k šeré komnatě,
kde vítala je dojatě
staříčká kněžna na divanu.
A stařenky se líbaly
a plakaly a volaly:

XLI

— Pachte! — „Má kněžno! Alino má!“
— Mon ange! Ta radost! — „Tolik let!“
— Sestřenko! A teď jako doma!
A všechno musíš vyprávět! —
Ví Bůh, to bylo hodno pera!
„A tu je Táňa, moje dcera!“
— Táničko, pojď přec ke mně blíž!
Vždyť je mi jako ve snu spíš...!
Pamatuješ si Grandissona? —
„Jak? Grandisson?... ou, Grandisson!
Jak ne, sestřenko... kdeže on?“
— Je v Moskvě, blízko Simeona.
Na Štědrý den tu u mne byl.
Nedávno syna oženil.

XLII

A ten... Však pozděj dojdem k němu,
vid'! Zítřa Táňu ukážem
hned příbuzenstvu veškerému;
jen na nohy že chabá jsem,
ven nemohu. Vás jistě celá

ta cesta strašně ztrmácela;
teď si však spolu oddechnem.
Ach, hrud' mě dusí... slabá jsem...
i radost mi teď přitěžuje,
nejenom žal... Už, drahá, vím,
že k ničemu se nehodím...
Ke stáru život k břemenu je... —
A pro pláč, jenž ji s kašlem chyt,
nemohla ani dokončit.

XLIII

Dobrota její dojímalá
Tat'ánu, přesto smutnou přec,
jak v cizím ovzduší tu stála,
o domově sníc nakonec.
Nemůže spát a pod nebesy
z hedvábí celou noc se děsí,
jak na rozkaz pak vstává hned,
když jitřní zvony začnou znět,
poslové dlouhé denní dřiny.
Tu k oknu Táňa sedne si,
chtěla by výhled na lesy,
však z šera svítá obraz jiný:
konírna, kuchyň, cizí dvůr
se noří s ploty z jitřních chmur.

XLIV

A ke příbuzným po obědech
den za dnem vodí Tat'ánu,
by našla v babičkách a dědech
v své bezradnosti ochranu.
K příbuzným příšlým z provincie,
po Moskvě každý laskavý je;
vítali je i hostili.

„Jak vyrostla! Vždyť před chvílí
jako bych kmotrou tobě stála!“

— Já do rukou tě brávala! —

„Já za uši tě tahala!“

— A já ti perník nosívala! —

Babičky sborem kývají:

„Jak nám ta léta prchají!“

XLV

Po pravdě jsou však beze změny;
v svých starých zvycích zejména:
zas čepec tylem osazený
má kněžna teta Helena,
Ivan Petrovič zas je hloupý,
Semjon Petrovič stejně skoupý —
Ljubov Petrovna stejně lže,
Lukerja Lvovna barví se.
I Pelageja Nikolavna
má stále téhož přítele
a téhož psa a manžele,
a manžel zas, člen klubu zdávna,
je stále krotký, nahluchlý
a pitím za dva opuchlý.

XLVI

Grácie Moskvy, jejich dcery,
teď mají novou zábavu.
Nejprve Táňu z nedůvěry
od nohou měří po hlavu,
cos divného v ní shledávají,
za selsky nerudnou ji mají,
je bledá jim a hubená,
však vzhledná je. To zejména.
Pak poslušny svých dobrých hnutí,

se kol ní točí blíž a blíž,
líbají, pak ji tisknou již,
do módních účesů ji nutí,
a pak i jejich tajemství,
tajemství srdcí Táňa zví,

XLVII

vítězství té a výhru oné,
sny, naděje a námluvy.
Tak v zábavě den dívek tone,
s příkrasou lehké pomluvy.
Pak na oplátku za zpovědi
svých srdcí vyzvědětí hledí
tajemství srdce Tánina.
Ta však jak ve snu spočíná
a cokoli se říci zdráhá,
vždyť nechápe, co řekly jí,
a srdce svého tajemství,
posvátný poklad slz a blaha,
co živa bude, nezradí
v svém mlčenlivém úkradí.

XLVIII

I přesto touží Táňa zase
brát účast v čilé besedě.
Však po salonu rozbíhá se
jen tlach jak balet po ledě.
Vše běží s lhostejností chladnou;
i v klevetách svých v nudu vpadnou
a v poušti řečí neplodných,
výzvěďů, klepů, intrik zlých,
stín myšlenky se nezakmitne,
byť bezděky, byť nazdařbůh;
zde smíchem netryskne mdlý duch

a v srdci sotva žertem svitne.
Ba také hloupost od dávna
tu pramálo je zábavná.

XLIX

Společně k Táně zrakem bloudí
škrobená mládež z archivu.
A nelítostně o ní soudí
zmrzelci, prostí obdivu.
Jen jeden, bláznem zvaný sborem,
se odvážil ji nazvat vzorem,
a nakloniv se opodál,
jí v duchu elegii psal.
Těž V(jazemskij) k ní jednou sedl,
s Taťánou do řeči se dal
a duši její zaujal.
Zeptal se na ni, když to zhlédl,
mladíka, jenž byl po ruce,
jakýsi stařík v paruce.

L

Leč tam, kde divě rozlehne se
křik Melpomeny k prázdným zdem,
když zlatou mantilou svou třese
před chladným, temným hledištěm,
tam, Thalia kde tiše dřímá,
snad aniž potlesk přátel vnímá,
kde pouze Terpsichoré snad
dovede mládež rozehřát
(což zažili jsme také sami
za mých a vašich mladých let),
na Táňu ani neohléd
se lorňon nepřejícné dámy

a muži, jež ctí módní svět,
v lóžích a křeslech, jak by smet.

LI

Pak ovšem na plesy ji vlekou.
Tam nával, dusno je a šum.
Tam hudba hřmí a světla tekou
a valčíkem se chvěje dům.
Tam krásek lehké toalety,
tam zástup pánů kopuleť
a nedočkavých nevěst kruh
udiví zrak a budí vzruch.
Zde osvědčení elegáni
svou drzost nosí v žiletech,
na přezíravých lornětech.
Sbor husarů tu úspěch shání,
oslní, zvíří dívčí sen
a s břinkotem zas letí ven.

LII

Tak mnoho hvězd plá nocí sinou,
tak mnoho krásek v Moskvě je.
Však jasněj všech, jež nebem plynou,
se luna v modru zaskvěje.
Ta, kterou nesmím, když v snu dýchá,
svou lyrou vyrušovat z ticha,
však sama mezi ženami
se skví jak luna nad námi.
Hle, jdouc s hrdostí nebešťanky,
sotva se země dotýká!
Hle, něha hrud' jí proniká!
A její oči jak dva vánky...!
Než dost, už dost; a srdce chraň:
vždyť vášním platil jsi již daň.

LIII

Smích, šum a poplach v zmatku hloupém,
mazurka, kvapík s valčíkem.
S tetami pod mohutným sloupem,
kde stojí, lhostejna snad všem,
nevidí Táňa, ač se dívá,
hněv k víru světa se v ní skrývá,
je dusno jí tu... Duchem svým
zas prochá k střechám doškovým,
k chudině vsí, již smějí se tu,
v svá osamělá zátiší,
kde zurčet potok uslyší,
k svým románům a k vůni květů
a k lipovým těm alejím,
tam, tam, kde setkala se s *ním*.

LIV

Kdo ví, co vše si v dáli vysní:
svět zmizel jí i hlučný bál.
A zatím očí nespouští z ní
jakýsi vážný generál.
Hned obě tety zamrkaly,
znamení loktem Táně daly,
a z obou stran jí šeptají:
„Tam vlevo, hled', tam na kraji...“
— Na kraji? Ale z které strany? —
„Jen se tam dívej. Vlevo spíš,
v tom houfu. Cožpak nevidíš
tam v uniformě ty dva pány?
Teď stojí bokem. Teď jde dál...“
— Kdo? Tenhle tlustý generál...? —

LV

Ponechme Táně úspěch její
a sny, jež teskně oželí.
A nazpět k tomu, o němž pěji,
bychom naň nezapomněli.
To několika slov si žádá:
*„Mladého zpívám kamaráda
rozmary, jež mu duší jdou.
Požehnej dlouhou práci mou,
ó, ty epická Múzo moje!
Na cestu dlouhou hůl mi dej,
oklikou bloudit nenechej!“*
A dost! Shazuji břímě svoje!
Já klasicismu čest jsem vzdal:
byť pozdě, vstup jsem udělal.

HLAVA OSMÁ

*Fare thee well, and if for ever,
Still for ever, fare thee well.*

— BYRON

*Bud' zdráv! A jestliže se loučíme
navždy, bud' navždy zdráv!*

— BYRON

I

V těch dnech, kdy v sadech u lycea
jsem bezstarostně rozkvítal,
ochotně čítal Apuleia
a Cicerona odmítal,
v těch jarních dnech, tak plných krásy,
kdy labutin křik z vod se hlásí
a nad jezery měsíc snil,
já s Múzou jsem se seznámil.
Tu rázem studentská má cela
se rozsvítla. Múza tam
k mým vroucím sedla hostinám,
mým mládím, jaseť dětství zněla,
zpívala slávu starých dob
a srdce tluk, snů květ a hrob.

II

Svět s veselou nás vítal tváří.
První úspěch nám křídla dal.
Sám Děržavin si všim nás k stáří
a před smrtí nám požehnal.

...

III

A já, zákonem míti chtěje
jen vášní zvůli překotnou,
o cit se s davem podíleje,
jsem vodil bujnou Múzu svou
na divá sezení a pitky,
jež proklínaly noční hlídky.
I tam, v ty hody bláznivé,
rozhazovala dary své,
a bakchantky smích majíc v hlasu,

při číši hostům zpívala,
co kolkolem se míhala
bujará mládež oněch časů —
a já se chlubil nad stolem,
že druhem divošky té jsem.

IV

Hlas osudu však padl na mě,
v dál běžel jsem... Šla, kam jsem šel.
Jak často vděčil jsem své dámě,
když zpěvem jejím zlaskavěl
mi tajemně spěch v tichu, mrazu.
Jak často v sedle po Kavkazu
mě provázela po skalách
jak Lenora v měsíčních tmách!
Jak často po tauridském břehu
mě vedla za ruku, když v mhách
se šepot Nereidy táh,
sbor mocných vln ve stálém běhu,
jenž z hloubky věčným hymnem pěl:
Bud' chválen světů stvořitel.

V

Zapomenuvši metropole,
kde hostin lesk a hudby van,
v chudobě Moldávie holé
tak často vešla v klidný stan
toulavých cikánů a zcela
tam mezi nimi zdivočela;
řeč bohů zapomněla tam
pro divnou řeč, jíž mluví chám,
pro zpěv, jímž divočina zalká.
Pak změnilo se vše, i zem.
A ejhle, ona v sadu mém

si usedla jak upejpalka,
zírajíc teskně, nevinně,
s francouzskou knížkou na klíně.

VI

Po prvé nyní zavedu ji
však na raut, mezi elitu;
s žárlivou bázni pozoruji
teď její stepní krásy tu.
Šlechtickým klubkem propletla se;
tu diplomat, tam voják zase
se vypíná, shluk pyšných žen.
I sedla si a hledí jen
zvědavě na tu pastvu očí,
baví ji řeč, kmit toalet,
ten zvolna vcházející svět,
jenž se kol hostitelky točí,
i zástup mužů kolem dam
jak kolem malby temný rám.

VII

I řád i soulad se jí líbí,
jenž v oligarchii té zkvet,
chlad, jenž se nedopouští chyby,
i pestrost hodností a let.
Kdo však ten chmurný nemluva je
tam ve vznešeném hloučku zkraje?
Kdekdo cizince vidí v něm.
Jak průvod mátoch v zraku mdlém
mu sem tam běží obličej.
Kdo je to? Trápí ho zde splín?
Či spíš zraněné pýchy stín?
Co? Znudělec ten Evžen že je?

Nu ovšem. Což ho neznáte?
— Už dávno ho zde vídáte? —

VIII

„Je stále týž? Či došel míru?
Či podivína dělá dál?
Na jakou mysle avantýru,
pro jakou masku nyní vzplál?
Zač převléká se? Za Melmotha?
Kosmopolitu, patriota?
Za svatouška, jenž obol dá?
Za kvakera? Či Harolda?
Či bodrý hoch se z něho stane
nakonec jako já neb vy?
Slyšte můj náhled poctivý:
Čas nechat módy ohmatané!
Už dost se světa naklamal...“
— Znal jste ho? — „Věru: Neznal, znal.“

IX

— Leč proč jenom tak bez lítosti
vidíte všecko černé v něm?
Snad proto, že v své posedlosti
si rádi na vše stěžujem,
že neopatrný žár duší
klid samolibých nicek ruší
a uráží, je k smíchu jim,
že rozum tísní vzmachem svým,
že považujem hojnou měrou
už pouhá slova za činy,
že hlouposti tlach zločinný
i vážní lidé vážně berou
a že jen sama prostřednost
nám zvyklostí svou hová dost?“

X

Je blažený, kdo mlád byl k mládu,
je šťasten, v pravý čas kdo zrál,
i ten, kdo rostoucího chladu
svých roků s pokorou vždy dbal,
kdo divným snům se neoddával,
kdekoho ze smetánky znával,
kdo ve dvaceti švihák byl,
pak výhodně se oženil
v své třicítce a k padesáti
kdo zbavil se všech dluhů svých;
v hodnostech, v slávě, v penězích
kdo moudře vpřed se uměl bráti,
ten, o němž opakuje sbor:
Pan N. N., dokonalý tvor.

XI

Však smutno myslit, že se v dále
nám marně mladost ztratila;
že sami jsme ji zrazovali,
že sama nás pak zradila,
že naše nejvřejší přání,
že naše nejčistší sny ranní
uvadly v rychlém mámení
jak listí v choré jeseni.
Odporno obraz zítřka chovat
jak samý oběd napořád,
zřít na život jak na obřad,
důstojnou luzu následovat,
však pranic nesdíleti s ní,
názory, vášně ani sny.

XII

Kdo stal se terčem hlučných soudů,
jak ubrání se, ze všech stran,
když ústy rozumářských bloudů
je hercem podivínství zván,
když bláznem ponurým ho zovou,
mrzáckou hříčkou satanovou
neb Démonem mým někdejším?
Oněgin (pojd' me zase s ním),
v souboji zabiv Vladimíra,
bez cíle, jenž chce k práci spět,
šestadvaceti dočkav se let,
Oněgin, jehož prázdno svírá,
když bez úřadu, ženy šel,
co počít by měl, nevěděl.

XIII

Štván neklidem, se toulal v dáli,
tu zde a zítra jinde již.
(Bolestný úděl těch, kdo vzali
na sebe dobrovolný kříž.)
Dal sbohem znepokojující
samotě, statku na vesnici,
kde denně z šera doubravy
mu vyrůstal stín krvavý,
a citem jediným se trdil
na bludných cestách nazdařbůh.
Leč brzo v něm i toulek vzruch,
jak všecko v světě, nudu vzbudil:
a přímo z lodi — pomalu
jak Čackij — zapad do bálu.

XIV

Po sále spěl šum jako v roji.
Šept od úst k ústům běžel dál.

Před paní domu dáma stojí
a za ní vážný generál.
Nebyla chladná, nespěchala
a slovy příliš neplýtvala,
šla bez nároků na úspěch,
míjejíc skromně tváře všech.
A tichá, prostá byla celá,
v své hrdé nenápadnosti
i v gest svých samozřejmosti.
Tak sálem jako příklad spěla
du comme il faut... [Šiškově], žel:
Já rusky říct to neuměl.

XV

I hrnuly se za ní dámy,
stařenky s úsměvem šly k ní.
Uctiví páni s poklonami
pohledy její lovili.
Tišeji dívky procházely
před ní. A výš než všichni celý
se rameny a nosem pjal
s ní v sál vstoupivší generál.
Zvlášť krásnou sotva kdo by zváti
ji mohl; hledej však, jak chceš,
nic z toho na ní nenajdeš,
co jemný Londýn nazývati
si zvykl slovem *vulgární*.
Můj bože, zas to cize zní...

XVI

Mám velmi rád to slovo, braši,
neumím je však přeložit;
je zatím nové v řeči naší,
a mám-li trochu práv mu být,

snad patřilo by k epigramu.
Nuž, hled'me zas na naši dámu...
Tak milá v půvabu tom svém,
seděla klidně za stolem
s tou naší Kleopatrou Něvy,
nádhernou Ninou Voronskou:
A naše oči sotva lžou,
když půvabnější se jim jeví
nad třpytnou krásu Nininu
sousedka, byť i ve stínu.

XVII

„Je možno to?“ si Evžen myslí:
„Že by to ona mohla být?...
Jakže? Z té stepní díry slyší...“
A neodbytně, ztrativ klid,
co chvíli zvedá lorňon na tu,
jež vnukla mu, byť v cizím šatu,
vzpomínku zapomenutou.
„Slyš, kníže, znáš se s dámou tou,
v baretu rudém, s níž se baví
španělský vyslanec?“ — Ach tak! —
A kníže upřel naň svůj zrak.
— Ovšem, vždyť cizinec jsi pravý. —
„Kdo je to? Víš?“ — Jistěže vím.
Má žena. Hned tě představím. —

XVIII

„Tys ženat?“ ptá se Evžen, bledý.
„Už dávno?“ — Nu, už třetí rok. —
„Kdo?“ — Lariných. — „Tat'ána tedy!“
— Ty znáš ji? — „Vždyť k nim máme krok.“
— Tím spíše. Pojd'. — Má novou vzpruhu
svou ženu představovat druhu,

s nímž příbuzenstvo víže ho.
A kněžna hledí na něho...
Ať srdce jakkoli jí bilo
a sebeprudší vzruch v ní byl
a úžas, jenž ji překvapil,
nic v tváři se jí nezměnilo:
týž tón uchoval její hlas,
týž klid a v očích tentýž jas.

XIX

Ne, nejenže se nezachvěla,
že nerděla se, nezbledla...
dál slova klidně z úst jí zněla,
tak prostě, jak jen dovedla.
Necht' jeho zrak se v jejím topí,
z Taťány dávné ani stopy
Oněgin nevyloví již.
Chtěl mluvit s ní, však všecko spíš
by svedl. Sama se ho ptala,
kdy vrátil se, kde všude byl,
zda jejich venkov navštívil?
Pak muži mdle svou ruku dala,
pár nožek na koberec stoup.
A Evžen zůstal sám jak sloup.

XX

Že vskutku tatáž Táňa je to,
jež vstříc mu šla tak nevinně
v románu našem ono léto
v té dálné, pusté krajině,
ta, které kdysi bez milosti
on dával lekce ze slušnosti,
ta, v jejímž listě k němu vzkřik
hlas srdce, zalkal vroucí vzlyk,

šept horoucího odevzdání?
Ta dívka — bylo, nebylo? —
k níž srdce jeho cítilo
jen shovívavé slitování,
že mohla před ním teď, sám chlad,
tak lhostejně, tak směle stát?

XXI

Hluk rautu když už sotva snesl,
zamyšlen domů pospíchal.
A spánek, do nějž pozdě klesl,
snem chvíli kouzelným ho jal,
i smutkem zas bolesti kleté.
Když procitl, měl od knížete
na večer dvorné pozvání.
„Ovšem, že přijdu!“ ... Bože, k ní...!
Své díky uctivé hned škrabe.
Co šeptal sen, jenž po něm sáh?
Co hnulo se to v hlubinách
té duše netečné a chabé?
Zlost? Marnivost? Či poznovu
zas láska přišla ke slovu?

XXII

Čas loudavý zas čekat nechá
ho na večer, jak v dávných dnech.
Konečně deset! Vyjel, spěchá,
už dojel, běží po schodech.
Pln tísně, ke kněžně zrak zdvihl;
Taťánu o samotě stihl
a několik pak minut stál
s ní sám. Však slova nedostal
z úst neposlušných. Zaražený,
v rozpacích sotva odpoví

jí tu a tam. Sen hladový
v něm hlodá. Evžen rozjitřený
zrak nespouští z ní. S poklidným
pohledem kněžna sedí s ním.

XXIII

Jak vítal Evžen generála,
jenž skončil trapné tête à tête?
Řeč obou nyní vzpomínala
na bujné kousky dávných let.
Smějí se. Hosté přicházejí.
Hovory stále živěj znějí,
sůl zloby chuti dává jim.
Před paní domu lehký šprým,
vtip bez předsudků tančí smělý,
ale i slovo vážných při
bez všedních témat zajiskří,
bez věčných pravd, jež zkostnatěly,
a jeho šerm a živý svit
nikoho nechce unudit.

XXIV

Byl výkvět Petrohradu tady,
bylo tu panstvo, módy vzor,
i lidé, jež lze vídat všady,
hlupáci, nezbytný ten mor.
Tak v čepcích dámy zralých roků,
s růžemi, se zlobou v zlém oku,
několik slečen upjatých,
jimž v tváři nezjevil se smích;
též vyslanec, jenž pěl tu ódy
na státní záležitosti;
a v šedinách, pln dvornosti,
stařeček s vtipem vyšlým z módy,

jenž bavit mnohý dávný ples,
poněkud směšný byl však dnes.

XXV

Obcházel tu též ironický,
na vše se hněvající pán:
i na čaj, přeslazený vzdycky,
na všednost dam i na román,
jenž neměl hlavy ani paty,
na mužskou drzost, dívčí šaty,
na válku, noviny, jež lžou,
na sních i na manželku svou.

...

XXVI

Neopomněl se dostaviti
[Prolasov.] Podlostí byl znám.
Ten terčem karikatury ti,
St. P[riest,] byl v albech snad všech dam.
Ve dveřích jiný vůdce bálů
stál jako střížen ze žurnálu,
jak cherubín byl nachový
a mlčel jako dubový;
byl cestovatel stěhovavý
a hulvát, jenž spolkl lineál —
všem hostům na rtech úsměv hrál
nad důstojností této hlavy
a každý, ať to byl, kdo byl,
ho mlčky shodně odsoudil.

XXVII

Oněgin můj však večer celý
jen Tat'ánou byl zaujat;
ne dívkou, jíž se ruce chvěly,

když v bledou tvář se cit jí vkrad,
tou ne již, nýbrž kněžnou chladnou,
bohyní z těch, jež krutě vládnu
tam, královská kde Něva sní.
Ó lidé! Nejste podobní
pramatce Evě v jejím snění?
Co dáno vám, to nechcete;
leč neustále tíhnete
k zmiji a k tajemnému kmeni:
jíst z plodu zakázaného...
Ráj rájem není bez něho.

XXVIII

Tat'ána! Jak se proměnila!
Jak bezpečně hrát uměla!
A jak si hodnost osvojila
tak rychle a tak docela!
Kdo by byl hledal něžné dítě
v té vládkyni, jež v pevné síti
konvencí všecky zapředla!
Ta že kdys před ním pobledla?
Jak dávno to, co v noci tmoucí,
když spánek váhal přiletět,
jí v mysli dívčí zmatek kvet,
co zvedala své oči vroucí
kams k luně, sníc, že jednou s ním
přec půjde krokem společným.

XXIX

Vím, k lásce každý věk se sklání;
panenským, mladým srdcím, těm
však sílu dává milování
jak polím déšť v dni májovém.
Ve větru vášní mízou vlají

a obnovují se a zrají —
a mocný čas i prostřed slot
dá pyšný květ a sladký plod.
Však v pozdní věk s dny neplodnými
na obratníku našich let
je trapný vášní mrtvý sled:
tak jeseň s vichry prochládlými
v ponurý močál mění kraj
a krutě obnažuje háj.

XXX

Ne, není pochyb, žel! Jak dítě
se zamiloval Evžen zas;
milostných citů chvějné nitě
mu předou noc i denní čas.
Hlas rozumu mu marně radí,
k Táninu domu denně pádí
v své ekvipáži Oněgin
a běhá za ní jako stín,
je šťasten, když jí na ramena
smí kožešinu položit
a plukem livřejí s ní jít,
když ruka jeho neviděná
se její dotkne tajemně,
an šátek zved jí ze země.

XXXI

Než ona, jak když zřít ho nechce,
když utrápen se před ní mih,
v svém bytě vítá se s ním lehce,
pár slov mu řekne u cizích,
někdy mu kývne, jindy zase
nevšimne si ho, vyhýbá se:
bez kapky koketérie,

jak velí svět, jenž hostí je.
Oněgin bledne. Nevidí to,
či chladná je. Oněgin schne,
div nedostane souchotě,
a každému již je ho líto.
Soud všech, i lékařů, pak zní,
že měl by jeti do lázní.

XXXII

On nejede však; v lůno země
se raděj chystá k předkům svým.
Taťána nic, jen mlčí němě
(jak bývá s jejím pohlavím).
On doufá dále, tvrdohlavý,
dál vzdušné paláce si staví,
a osmělen svou chorobou,
sed, začal psáti rukou mdlou
vášnivé posláním své kněžně,
ač listům — kdo by mu to bral —
sotva kdy smysl příkládal.
Jeť láska pánem svého vězně
a neutají srdce žal.
Zde máte list, jejž Evžen psal:

ONĚGINŮV DOPIS TAŤÁNĚ

„Já tuším vše: vás urazí
mé tajemství, jež se vám vzdává.
A vaše hořkost pohrdavá
se v hrdém zraku odrazí.
Co chci? Proč spěchám odhaliti
vám duši svou tím dopisem?
A jaký podnět, může býti,

pro zlobný posměch dávám v něm!
Když tenkrát maně jsme se střetli,
já, zahlédnuv váš úsměv světlý,
té něze bál se věřiti,
a známé city popíraje,
i když má volnost ponurá je,
přec nechtěl jsem ji ztratiti.
A co nás rozloučilo dále...
Nebohý Lenskij v oběť pad...
Všeho, co miloval jsem stále,
já musel jsem se tehdá vzdát;
všem odcizen a cizí všemu,
já viděl v klidu, volnosti
náhražku štěstí, radosti!
Jak zmýlil jsem se ke zlu svému!

Ne, každou chvíli vidět vás,
být vaším stínem, který vnímá
rty v úsměvu, váš něžný hlas
očima zamilovanýma,
jen vnímati, jen duší pít
váš zjev, v němž božstvo tuším kvésti,
vám před očima v mukách mřít
a mizet, zhasínat... toť štěstí!

Jen přelud je to; nazdařbůh
se vleku pro vás, nevím kudy.
Mně drahý den, i chvíle tuch.
Ale jen v marném běhu nudy
uniká čas mně souzený.
I tak je těžký, zkalený.
Já vím: mé dni jsou vyměřeny;
abych jim dodal trochu ceny,
už ráno chci být ujištěn,
že jistě uzřím vás ten den...

Jak nemít strach, v mé prosbě tiché
že vaše přísnost uvidí
jen rozmar zchytralosti liché —
a s odporem ji odklidí.
Kdybyste znala, jaká trýzeň
je v krutém ohni lásky mé,
i v rozumu, jímž horkou žízeň
své krve věčně krotíme;
chtít kolena vám objímati
a v prachu, zalit slzami,
svou zpověď, lítost svou vám lkáti,
vše, vše, co klidu nedá mi.
A při tom všem se chladným zdáti,
nezradit okem, slovem cit;
předstírat v rozhovoru klid
a s úsměvem vám naslouchati...!

Jsem u konce však: nebudu
se sobě vzpírat v marném zdání;
vím, nemohu již: jste má paní.
Vzdávám se svému osudu.“ —

XXXIII

A čeká marně. Druhý, třetí
list napsal, žádná odpověď.
Až jednou... Div jí do objetí
nepadl u známých. Co teď?
Nevidí zraku Evženova.
Je cizí, přísná. Nemá slova.
A zima, zima vane z ní
jak o Kristovo zrození!
Oněgin zrakem přibíl by ji.
Můj Bože! Tvrdě sevřené
rty jak by byly z kamene!

Kde soucit, rozpaky se kryjí?
Kde stopa slz? Ne, není tu!
Svit hněvu spíš než soucitu...

XXXIV

Ba, možná také tajné bázně,
by neuhodl muž či sál
nejmenších známek její strážně...
Vše, co tak dobře Evžen znal.
Je po naději! Odjel v spěchu,
sám sobě klna pro útěchu
a cele zabrán ve svůj žel,
poznova na svět zanevřel.
A v mlčenlivém kabinetu
si na svou chandru vzpomenul,
jež honila ho, kam se hnul
před lety po veselém světě,
až za límec ho popadla
a v temný kout s ním zapadla.

XXXV

Pak zabořil se do knih znovu.
Čte Rousseaua, madame de Staël,
leckterou knihu Herderovu,
s Manzoniem Chamforta si vzal,
i Gibbona i Fontenella,
i slovník skeptického Bayla,
dokonce Rusy řadou bral
a sotva koho vynechal:
i almanachy se žurnály,
které nás vychovávají
a v nichž mi nyní spílají,
ač dříve jsem v nich madrigaly

na sebe často čítával —
E sempre bene, jen tak dál.

XXXVI

Co z toho však? Jen oči četly,
však myšlenky se toulaly.
Sny, touhy, trýzně se v nich pletly,
do hloubi duše padaly.
A mezi tiskařskými řádky
očima ducha jiný, sladký
text pročítá. Jak do moře
se pohroužil v něj v pokoře.
Byly to legendární zkazky
z tmy dávných let se nořící,
sny nespoutaně bloudící,
předtuchy, věštby, temné masky,
pohádky duše zakleté
či prosté listy děvčete.

XXXVII

Tak propadal se do dřímoty
a s ním snů, myšlenek těch sněm.
Jak pestře rozsypané noty
kolotá fantazie v něm.
Tu vidí: na tající pláni
jak na posteli jinoch sklání
svou hlavu, krví zalitý,
a slyší: Kdo to? Ubitý!
Tu vidí nepřátele dávné,
klepaře nízké, zbabělé,
roj žen se zradou na čele
a přítelíčky praohavné:
pak selský dům — a za oknem
tam *ona*, stále ona v něm...

XXXVIII

A trýzeň snů je tak s ním spjatá,
že málem zhasl rozum v něm,
či — do louže by padl z bláta —
tak tak se nestal básníkem.

A vskutku: silou magnetismu
se ruských veršů mechanismu
v ten čas můj pomatený hoch
dojista přiučiti moh.

Moh tehdá platit za poetu,
když v samotářském žalu svém,
sedaje v teple před krbem,
si pobroukával *Benedettu*
či *Idol*, přičemž málem byl
by trepky sobě připálil.

XXXIX

Už táhlo teplé jaro; osud
dní zimních zpečetila zem;
neumřel Evžen, není dosud
básníkem ani šilencem.
Vesna ho křísí. Zrána jednou
v den, kdy se stóry v bytě zvednou,
kde jako sysel zimoval,
měl dvojí okna, krb ho hřál,
Oněgin schází na ulici,
kol Něvy pádí na saních.
Na volných krách už taje sních
a hraje slunce; pod sanicí
sních s blátem mokvá, špinavý.
Kam míří svůj let střemhlavý

XL

dnes Evžen? Vždyť už uhodli jste,
kam jinam táh by se jak stín?
K své Tat'áně přec dozajisté
se ubírá můj podivín.
Je bledý, vskutku na umření.
V předsíni živé duše není.
Jde do sálu, dál, zas je sám.
Zas do dveří. A tam, ó tam
vzkypěla prudce jeho touha.
Kněžna tu sedí před ním v snách,
pobledlá, sama, v nedbalkách,
v jakémisi dopisu čte zdlouha
a s tváří, jež se sklánějí,
déšť' tichých slzí kane jí.

XLI

Ó, kdo by její trýzně na ní
hned nepostřeh, když před ní stál?
Kdo dávné Táni, bědné Táni
by v kněžně nyní nepoznal?
V šíleném smutku, jenž ho zvládl,
Oněgin k jejím nohám padl.
Zůstala němá v úžase
a na Evžena dívá se;
hněv nezbarvuje její rysy.
Nemocný, popelavý vzhled,
pokorný zrak, vše chápe hned.
Děvčátko prosté jako kdysi
se srdcem, se sny dávných dní
se opět probudilo v ní.

XLII

Nespouští tklivých očí z něho,
nevstává, by ho zvednula,
nebere od žhavých úst jeho
svou ruku, která usnula.
Co její duší letí nyní?
Mlčení kráčí zvolna síní,
až zašeptá mu nakonec:
„Už dosti, dosti; vstaňte přec.
Vše upřímně vám musím říci.
Pamatujete na ten čas,
kdy v sadu, na aleji nás
sved osud, a vy s chladnou lící
jste rozmetal mé naděje?
A dnes, dnes řada na mně je.

XLIII

Byla jsem mladší, Oněgine,
tenkrát — a lepší snad než teď.
Měla vás ráda. Jak vše plyne...
A jakou dalo odpověď
mi vaše srdce? Příkrá slova.
Bylo to tak? Vám nijak nová
nebyla dívčí láska přec?
A teď — můj Bože — hrozná věc,
vzpomenout vaší upjatosti
a vašich slov... Já vůbec vás
neviním: v onen strašný čas
jste ke mně byl pln šlechetnosti
a vůči mně měl pravdu sám.
Jsem z celé duše vděčna vám...

XLIV

Nu vid'te! Tehdá v samotě té
já pouhým nic vám byla jsem.
Proč tedy pronásledujete
mě nyní, proč jste přišel sem?
Proč nyní máte zájmu dosti?
Proto, že s lepší společností
se musím stýkat v kruhu svém?
Že bohatá jsem, známá všem?
Že muže v boji zmrzačili?
Že dvoru v mnohém vděčíme?
A proto, že by hanby mé
teď všichni kolem svědky byli?
A pýchou Dona Juana
by byla vám má pohana?

XLV

Já pláču... Jestliže své Táni
si vzpomínáte dosavad,
pak vězte: vaše drsné lání,
řeč upjatou a kárný chlad
bych snesla, kdyby po mém bylo,
líp nežli urážlivé dílo
slz vášnivých a listů těch.
Tenkrát můj dívčí stesk a vzdech
vám vnukl aspoň slitování
a úctu k nezralosti mé...
Leč teď... proč u mých nohou jste?
Není v tom síly za mák ani,
takový rozum mít a cit
a rabem mělké vášně být!

XLVI

Vždyť všechna ceremonie ta,
ta prázdná cetka života,
můj úspěch v módním víru světa,
jímž dům náš denně kolotá —
co dala mi ta maškaráda,
co počít s ní? Vyměním ráda
ten všečen lesk a šum a dým
za skříňku knih, sad, o němž sním,
za domov divoký a nuzný,
za místa, drahá do krve,
kde zhlédla jsem vás poprvé,
i za tichý náš hřbitov luzný,
kde nyní kříž a větve pnou
se nad mou chůvou ubohou.

XLVII

A štěstí bylo přec tak snadné
a blízké tak...! Můj osud však
je rozhodnut. Když srdce vadne,
je lhostejno, zda tak či tak.
Mě se slzami zaklínala
má matka a já jsem se vdala;
nebylo žádné úlevy
pro smutné srdce. Ale vy
teď musíte mě zanechat.
Já vím: ve vašem srdci jest
vložená hrdost, přímá čest.
Já miluji vás (k čemu lhátí?),
však jiný je už mužem mým,
a já ho nikdy nezradím.“

XLVIII

Odešla. Evžen hledí za ní,
jakoby bleskem zasažen.
Do jaké bouře citů vhání
ho raněného srdce sten!
Najednou rozlétly se dveře
a s břinkotem se k němu béře
muž Tánin. My však, přátelé,
v té chvíli pro něho tak zlé
hrdínu mého opustíme
nadhle, navždy; nemalý
my čas jsme se s ním toulali.
Teď k břehu rádi zabočíme.
Tož sláva! Bylo na čase
už skončíte! Vám nezdá se?

XLIX

Sud' to či ono o knize mé,
můj čtenáři, buď kdokoli,
teď přátelsky se rozejdeme.
Buď zdrav. Ať chtěls už cokoli
v mé lehkovážné knize čísti:
van vzpomínek, v němž bouře svistí,
kus oddechu dnům trýznivým,
kus pravdy v kresbě, břitký rým,
či gramatické chyby také,
dej Bůh, bys klásek jediný
pro srdce, snivé vteřiny,
pro polemiky všelijaké
a pro zábavu našel tam.
A prozatím ti sbohem dám!

L

I tobě, věrný ideále,
i tobě, divný druhu z cest,
i práci živé, třeba malé.
Vše, čeho básník lačen jest,
v mou duši stále vámi slétá:
zapomenutí v bouři světa,
řeč přátel, jež tak sladce zní.
To tam je tolik, tolik dní
z těch dob, kdy neklidně a krásně
o mladé Tat'áně jsem snil
a Oněgina objevil —
a dálka svobodné mé básně
kdy kmitala se v magickém
krystalu ještě v srdci mém.

LI

Však ti, kteří mě milovali,
jimž první sloky četl jsem...
těch není již a druzí v dáli,
jak se Sa'dím dí perská zem;
bez nich jsem dopsal Oněgina.
A ta, kterou mi připomíná
Tat'ány drahé ideál...
Jak mnoho, mnoho osud vzal!
Blažen, kdo kvas života záhy
opustil, do dna nedopiv
svůj plný pohár vína dřív,
nedočet román jeho blahý
a rázem rozloučil se s ním
jak autor s Oněginem svým.

DODATKY

PUTOVÁNÍ ONĚGINOVO

Kdo ústy světa souzen bývá,
ten, pochopíte, nesnáší,
když fůma společnosti divá
ho jako blázna roznáší
a zednářem či kvakrem zve ho,
Byronem stříhu zdrobnělého
neb Démonem mým někdejším.
Oněgin — půjdem znovu s ním —
šestadvacetiletý náhle
v prázdnotě žití neobsáhlé,
v souboji druha zastřeliv,
bez cíle, v spárech nudy živ,
bez ženy, služby, v srdci chlad,
už dávno něčím se chtěl stát.

Nudil se, platě za Melmotha
či jinou masku koketní.
I našel v sobě patriota
za oněch mokrých, nudných dní.
A Rusko rázem utěšeně
u něho, páni, stouplo v ceně,
už zamilován v mžiku je,
už o Rusku jen horuje.
A Evropu už nenávidí,
tu politicky suchou zem,
s jejím shonem a rozvratem.
A chystá se a v duchu vidí
svatou Rus, její roviny
a města, moře, pustiny.

I sebral se — a s jarou silou,
bylo to v červnu, třetího,
v kolesce lehké cestou bílou
poštovní koně nesli ho.
Polodivoce cesta plyne.
Veliký Novgorod mu kyne.
Náměstí zkrotla — prostřed nich
odbojný zvon už dávno ztich,
leč bdí tu stíny velikánů:
tu dobyvatel Skandináv,
zákonodárce Jaroslav,
car Ivan Hrozný, vnuk Ivanův,
schýlené chrámy a kol nich
šum lidu časů minulých.

Ó tíseň, tíseň! Rychle dále
pospíchá Evžen. Z širých měř
kmitají jako stíny stále
před zrakem Valdaj, Toržok, Tver.
U neodbytných selek tady
kupuje preclíků tři řady,
onde zas bačkory — a dál
po hrdých volžských březích bral
se ospale. Tu podle řeky,
tu horem zas jde koní klus.
A versty letí; skřípe vůz
a vozků zpěv a křik a skřecky
se nesou prachem. Evžen spí,
až na Tverské se probudí.

A Moskva Evženovi kyne
divokým spěchem, shonem svým;
svod dívek svých kol něho vine
i rybích polévek svých dým.
V anglickém klubu, kde si hráli

pro pokus na parlament malý,
kde seděl zamyšlen a tich,
debaty slyšel o kaších.

Byl nápadný. A věru mnozí
se o něm pilně bavili.

Měl zájem Moskvy na chvíli.
Jednou jak zvěda se ho hrozí,
pak k jeho počtě skládá rým
a namlouvá ho pannám svým.

Ó tíseň, tíseň! — V Nižnij spěchá,
vlast Minina. Tu Makarjev
své bohatství mu vidět nechá,
tu kypí starosti a krev.

Sem svezl Ind své perly matné,
Evropan svoje víno špatné;
se stádem koní vybraných
ze stepí se tu nomád mih.

Hráč přivezl sem hry své dvoje,
v karty i kostky hotov hrát,
statkář zas dcery zralých vнад
a dcerky loňské módy svoje.

Vše lže tu, kypí zvesela,
vším obchod vládne docela,

Ó tíseň! — Čeká na pohodu.
Už Volha, *řek a jezer skvost*,
ho zve na mohutnou svou vodu,
kde vítr v bílých plachtách rost.

Lovec se lehce zvábit nechá,
Oněgin loď si najmout spěchá
a pouť svou dolů obrací.

Zbujněla Volha — burlaci,
napřeni v ocelová bidla,
unylým hlasem zpívají

o smělých jízdách po kraji,
o ruchu zbojnického sídla,
jež Stěnka Razin proslavil,
když volžské vlny krvavil.

Zní píseň o nezvaných hostech,
kteří kdys loupili a žhli.
A už tu z písku stepí roste
Astrachaň, trhem proslulý,
v své slané břehy zabořený.
Oněgin v dávných dní svých scény
se zatím hlouběj propadal
a nezvyklý jsa na úpal,
komárů mračna nestydatá,
jichž bzukot na něj útočil,
a věru k zlosti krev mu pil,
z kaspických písků prchnout chvátá,
bez prodlení, pln tísně zas...
A jede rovnou na Kavkaz.

I vidí tu, jak Těrek divý
rve dravě příkré břehy své,
jak vznáší se král orel sivý
a jelen parohy ho zve.
Spí velbloud v stínu za útesem,
kůň loukou běží pod Čerkesem
a kolem stanů, koníků
se pasou stáda Kalmyků.
A v dáli zří kavkazské štíty.
Pouť volná je. Třesk zbraní ztek
tu přirozenou hradbu řek
a hor se záludnými kryty;
na březích Kury, Aragvy
se ruské stany bělají.

Už věčný strážce širých pouští,
hrotivý Beštu, vroubí dál,
obklopen nižších chlumů houští;
už Mašuk v zeleni tu stál,
ten minerálních zřidel dárce,
jenž chorý zástup, mladé, starce,
k zázračným vodám shromáždil;
ten válečné cti oběť byl,
ten zlaté žíly, Venuše ten.
Churavec zde chce nastavit
v zázračných vodách žití nit,
koketa nazpět chce svůj květen,
starci by rádi dopili
se mládí zas — byť na chvíli.

Hle, všichni choří, všichni bledí...
Jen on, v snech hořkých ztracený,
Oněgin, se soucitem hledí
na kouřící se prameny.
A v hlavě šumí mu jak v úle:
„Proč mě jen neranila kule?
Proč nejsem sešlý na nohy
jak tento pachtýř ubohý?
Vedle tulského asesora
proč, raněn šlakem, neležím?
I o dně z cizích úst jen vím.
I já jak tato cháska chorá,
které to dopřál Stvořitel,
naději poznati bych chtěl.

Blažen, kdo stár! Blažen, kdo chorý!
Neb osud si ho v péči vzal.
Já jsem však zdrav, jsem mlád a volný;
co mohu čekat? Stesk a žal!...“
Nuž sbohem, sněžných štítů stráně!

I vy, Kubáně rovné pláně!
Teď jede k břehům vzdáleným,
a z Tamaně už přijel v Krym.
Ó, kraj, jenž fantazií zkrásnil!
S Pyladem Atrid střet se tam,
tam Mithridates skončil sám,
nadšený Mickiewicz tam básnil
a na pobřeží v stínu skal
na svoji Litvu vzpomínal.

Poprvé viděn, zrána, z lodi,
jak půvabný je krymský břeh,
k němuž mě vzpomínkami vodí
má krásná cesta v dávných dnech!
Taurida ve svatebním svitu!
Na jasném nebi z aksamitu
zářily hradby jejích skal;
a obraz lesů, vesnic stál
nám v zraku kruhem s údolími.
A onde u tatarských chat...
Jakým to ohněm byl jsem vzňat!
Vlnami stesku kouzelnými
jak plamen zaplavil mi hrud'
Ne, Múzo, ne! Už nemá bud'!

Těch citů, jež se ozývaly
v mém srdci! — Pohltil je svět.
Zašly, či změnily se v dále...
Mír s vámi, smutky dávných let!
V ten čas se nutnými mi zdály
pustiny, krajky vln, jež tály,
i mořský šum i hradby skal,
i hrdé dívky ideál
i utrpení nesmyslná...
Leč jiný den a jiný sen;

žár mého jara usmířen,
spí poezie vzletuplná.
V pohár, jenž jejím vínem hrál,
já mnoho vody přimíchal.

Teď potřebuji obraz jiný:
o písečnaté stráni sním,
před chatou chci dvě jeřabiny
a vrátka s plotem zlámaným,
mrak v šedi dobře udělá mi,
za humny vysoký stoh slámy...
I rybník v stínu hustých jív,
kachňata, jichž jsem nedbal dřív.
A balalajku rád mám nyní,
opilý dupot třasáku
na vetchých prknech kabaku.
Mám za ideál — hospodyně
a touhou mou je — pouze klid
a mísa šči a pánem být.

V čas deště zašel jsem si kdysi
za dobytčího dvora zed'...
Tfuj! Jaké prozaické rysy,
toť flámské školy pestrá změť!
Byl jsem takový, rozkvétaje?
Rci, fontáno Bachčisaraje,
zda mne tvůj nekonečný šum
naplnil sny podobných dum,
když před tebou mi němě skanul
na mysl obraz Zaremin...
V těch pyšných, prázdných sálů stín
i Evžen vešel. Tiše stanul
tři léta po mně tu. Jak stál,
na mne si tady vzpomínal.

Oděsa plna prachu byla,
žhlo slunce. Žil jsem tehdy tam.
Kupecká píle okřídčila
sta plachet k tučným výpravám.
Tam Evropou vše dýše, bije,
tam jazyk zlaté Itálie
ulicí zvučí zvesela.
Třpytná tvář jihu prostřela
tu na všechno své pestré svity
a hrdý Slovan spěchá tu
a Francouz, Turek v chalátu,
Řek, Španěl, Rumun rozložitý
i snědý Nilu syn tu dlí,
Morali, korzár bývalý.

Oděsu zvučně popisoval
náš druh Tumanskij. Škoda jen:
příliš se do ní zamiloval
a zrak měl trochu pozastřen.
Jak pravý básník na procházku
šel nad mořem a všechnu lásku
k tomu, co viděl lorňonem,
vyslovil v skvělém slohu svém,
jímž proslavil zde sady města.
Žel, zamlčel však v díle svém,
že holá step je kolkolem,
že teprv od nedávna cesta
tu a tam nucena je dát
za horka v stromcích stín a chlad.
Kudy náš příběh vlastně chvátá?
Oděsou v prachu, řekl jsem.
Těž dá se říci: Oděsou z bláta —
Kdo tvrdit mohl by, že lžem?
Tak pět šest neděl v roce asi,

když Zeus k bouřím vede časy,
do bahna spadlá Oděsa
na hustý močál poklesá.
Na domech loket bláta všady
a chodec jenom po chůdách
smí ulicí, jež budí strach,
v níž váznou lidí, vozů řady,
kde drožku vůl, když selže kůň,
jde tahat přes bezednou tůň.

Už zvoní však štěrk pod kladivy
a zachráněnou ulicí,
dlážděným městem jako divý
poletí povoz řinčící.
Oděse vlažné za dní deště
však bude scházet něco ještě.
Co myslíte? Nu, voda jen!
Daleko pro ni musí ven...
Nu, proto město neochoří!
Zvlášť ve výběru bohatém
když bez cla vozí víno sem.
A jižní slunce, blízko k moři...
Nač více si kdo vzpomene?
Vy kraje blahoslavené!

Když na korábu výstřel ranní
se z děla rozlehl, já hned
vždy rozběhl se příkrou strání
a dole u moře si sed.
Pak slanou vlnou občerstvený
a čibuk maje zapálený,
jak mohamedán v ráji svém
turecké kávy popil jsem.
Jdu na procházku. Ke Kasinu
jsem zamířil. Tam cinkaly

už sklenky. Markér ospalý
vychází na balkon, by špínu
vymetl dlouhým pometlem.
Dva kupci spěchají už sem.

Den čaroděj svou lehkou hůlkou
klid ulic v úprk obrací.

Jdou za prací i za potulkou,
však přece jen víc za prací.

Syn smělosti a kalkulací,
jde kupec po své ranní práci
se do přístavu podívat,
zda už mu Bůh loď vrátil snad.

Zda zboží, na něž denně čeká,
už karanténu minulo,
zda cizí víno připlulo?

Zda zpráva o moru ho zleká?
Kde požáry, kde válka, hlad,
a vše, o čem lze povídat?

My ale, mládež bez starosti,
ve směsi kupců kvapících
jsme na otázkách měli dosti
po cařihradských ústřících.

Už jsou tu? Přišly? Jak jsme rádi!

Pospíchá nenasytné mládí!

Už třese se jako rtuť
na živých, tučných věžňů chuť,
citrónem lehce nasycenou.

Šum, spor, volání po víně
a Oton nosí hostinně
ze sklepa láhev ojiněnou.

Čas letí, účet hrozivý
se přitom tajně přiživí.

Leč stíny šera pospíchají
a běda, kdo se nevzchopí!
V opeře Rossiniho hrají:
Orfeus — chlouba Evropy.
Aniž kdy přísným soudcům hová,
je věčně týž a věčně nový,
vylévá zvuk, jenž kvete jím,
v němž hoří melodie dým
v polibcích mládí, milování,
jen něha, plamen horoucí,
jak šampaňský proud, tekoucí
do sklenic v zlatém mihotání...
Lze víno však, jež kyne mi,
srovnávat, páni, s do-re-mi?

Těch kouzel, jež má paměť křísí!
Těch skel, upřených v tváře dam!
Těch letmých schůzek v zákulisí!
A primadona! Balet sám!
A lóže! Žena obchodníka,
nad její mladou krásou vzlyká
kruh otroků, jež uhostí
svou nyvou samolibostí!
Vnímavá napůl, napůl hluchá
k jich šepotu a k áriím
i k žertům vážně míněným...
A muž — spí v koutě na půl ucha,
zavolá *fuora*, zívne si,
a chrápaje, nás poděsí.

Hřmí finále; a sál se prázdní;
a davem zahemží se vjezd;
náměstí křikem davu zazní
při světle luceren a hvězd;
synové šťastné Ausonie

si pobrukuje melodie,
jež popletly se trochu všem;
my k tomu recitativ řvem.
Je pozdě však. Oděsa dřímá;
a teplá, nemá noc se chví.
Modravá záře měsíční
mlhavý obraz oblak snímá
nad průsvitavou tišinou.
Jen Černé moře hučí tmou...

Tak tady s novým kruhem přátel
já tehdy v Oděse jsem žil.
Kde byl můj chmurný cestovatel?
Já z hlavy jsem ho vypustil.
Není mým zvykem — jaké štěstí! —
korespondenci s druhý věsti
a Evžen též se nechlubil,
že by mě poštou zásobil.
A jaký tedy údiv ve mně,
posuďte, Evžen vyvolal,
když znenadání u mne stál
jak temný přelud jiné země;
jak uvítán byl od přátel
a jakou já jsem radost měl!

Přátelství, přírody daň vonná!!!
My na sebe jsme zírali,
jak auguři dva z Cicerona
pak tiše jsme se zasmáli...

...

Nu, dlouho jsme se nevodili
po bílých březích euxinských.
Osudy zas nás rozloučily,
a každý sám za nimi tih.

Oněgin, velmi odkouzlený
a tím, co viděl, přesycený,
se pustil k něvským břehům sám
a já od milých jižních dam,
od tučných ústřic Černomoří
a od opery, od lóží,
i — jej! — od styků s velmoži
jsem odjel k lesům na Tříhoří,
v severní, dalekou tu ves
a těžký žal tam na mne kles.

Ať kdekoli jen osud chystá
si pro mne bezejmenný kout,
ať kamkoli dlaň jeho jistá
můj tichý člunek nechá plout,
tam, pozdní mír kde souzen je mi,
i tam, kde spočinu kdy v zemi,
všude a všude, citem jat,
svým druhům budu děkovat.
Ne, ne! Jak moh bych zapuditi
srdečnost jejich milých slov!
Sám, v davu, i jda na hřbitov,
já věčně budu v lučním kvítí
vás vidět, stíny Tříhoří,
v němž klid váš, sen mi zahoří.

I mírné Soroti břeh táhlý,
i rozčeřená návrší,
i stuhly cest, jež k hájkům táhly,
dům, kde jsme hodovali my,
ten azyl náš, ježž Múzy kráslí,
ježž písňě Jazykova našly,
když přišel mladý z chrámu věd,
by v selský kruh náš poused
a nymfu Soroti mé zpíval

a kouzelným svým veršem dal
znít našim polím v šíř i v dál.
Mých písní též tam zůstal příval,
a větru v dar a v jedlí kvíl
zpěv lyry své jsem zavěsil...

ONĚGINOVO ALBUM

Má skvěle okované rohy,
zlacené stříbro z obou stran,
na každé stránce nákras mnohý
a každý list tu počmárán.
Tu čáry máry; mezi nimi
text s myšlenkami rozumnými,
portréty, jména, písmena
a tajné značky zejména,
jichž smysl k rozluštění svádí;
nu slovem — pohled na žurnál,
do něhož duši vyléval
Oněgin za dnů svého mládí,
zápisník, z něhož citovat
vám na ukázkou budu rád.

1

Pomlouvají mě, sotva snesou,
protivný v kruhu mužů jsem.
Dívky, ty přede mnou se třesou,
kruh dam zří na mě úkosem.
A proč? Že lidé pouhé plesky
za skutky považují už,
že hlupcům nesmysl zní hezky,
že hlouposti ctí mnohý muž,
že otevřenost vroucích duší
nicotnost samolibců ruší

či směšná je, a na obtíž
že volný rozum bývá spíš.

2

Hraběnky –ové bojíte se,
povídala nám Líza K.
Pochmurný N. v to hlas svůj nese:
Hraběnky –ové bojíme se
jako vy asi pavouka.

3

V koránu leccos zdravého je:
„Modli se před snem, dítě moje!
Cti Boha! Střež se křivých cest!
Svár s hlupci neplodný vždy jest!“

4

Lísteček doubrav, polní květy
v kavkazské řece zkamení.
A stejně v světském mámení
pohyne něžný cit náš lety.

5

Šestého. U V. tancovali.
Veliký sál, však nával malý.
R. C. jak anděl krásná je:
jak svobodně si vésti umí!
V úsměvu, v očích, plných dumy,
co něhy, snů jí zahraje!
Povídala mi (nota bene),
že zítra jede k Selimeně.

6

Večer mi říkala R. C.:

„Už dávno jsem vás chtěla vidět.“

— Proč? — „Říkali, že bés prý jste
a že vás budu nenávidět.“

— A zač? — „Za ostrý rozhovor
a za to, že vším pohrdáte,
že všechny za hlupáky máte.

Než tohle vše je mimo spor.

Smějte se mi, či buďte vděčný —
vždyť vůbec nejste nebezpečný!

A slyšel jste snad dříve už,
že... že jste velmi dobrý muž?“

7

My dary rodné mateřštiny

— varuje vážný mudrc lid —

jsme pro obratný jazyk jiný
nechali nesmyslně tlít.

Milujem hříčky cizích básní,
nad cizím slovem Rus se zasní
a nečtem vlastních, ruských knih. —

Kde jsou však? Jenom hodně jich!

Kam šli jsme nejdřív pro poznání,
kde poprvé nás vzrušilo?

Kde, odkud rost duch rodných plání?

Kde připravil se na dílo?

Ne v divočině překladové,
ne v plísni Spisů papírové,
kde ruský duch, to víte, že
jen veteš přemílá a lže.

8

Mráz se sluncem! Modř z nebe padá,
však našim dámám nenapadá

sejíti ven a nad Něvou
se blýsknout chladnou krásou svou.
Sedí, a nadarmo je volá
břeh vysypaný pískem zdola.
Východ byl moudrý v zvyku svém
a nezazlím to předkům ani:
narodily se pro harém,
pro stín nevolných stěn ty paní.

9

Byl u V. — R. C. odcházela,
jak zefír lehká bezmála.
A na prosby nic nedala.
Šla za ní hlučná tlupa celá,
i já jsem běžel jako pták
za odaliskou mladou tak.
Poslední zvuk, poslední větu
z těch úst já ještě slyšel jsem.
Oděl jsem černým sobolem
ramena bělostnější květů;
pak zavinout jí přes uši
jsem zelenavou šálu pádil.
Před petrohradskou Venuší
dav zamilovaných jsem řadil.

10

... já mám vás rád... etc.

11

Dnes tedy představili mi ji.
Pozoroval jsem manžela.
Barví si vlasy docela.
Z hodnosti rozumem se mívá.

VYNECHANÉ SLOKY

Z HLAVY PRVNÍ

IX

Žár srdce záhy tak nás mučí,
jak Chateaubriand kdesi řek.
Ne příroda nás lásce učí,
spíš první svůdný románěk.
Žít, poznat ji spěch lačný máme
a v románě ji poznáváme.
Sedají léta v naši líc,
nás nepotěšilo, žel, nic.
Zkušenost předstihnuvše krásnou,
své štěstí kalíme si, vím.
Hle, zmizí pojednou a s ním
i vroucí ohně mládí zhasnou.
I nad Evženem stál ten mrak.
Jak poznal zato ženy však!

Z HLAVY DRUHÉ

Konec sloky VIII

že věčný rod jich ustele
nám v slávě světél, jejichž chvění
nás jedenkrát ozáří
a lidstvo štěstím obdaří.

Z HLAVY TŘETÍ

Konec sloky III

Od dávna se tak bavívali.
Děvečky stojí u dveří,
jako když očím nevěří,
nového suseda si chválí,

a venku lidé z vesnice,
zas koně kritizujícíe.

Z HLAVY ČTVRTÉ

I

Na prahu života mnou vládlo
lstné, krásné slabé pohlaví.
Jak svrchované zaklínadlo
mi vnikly ženy do hlavy.
Jen jimi duše zahořela,
mým srdcem tehdá žena spěla
jak obraz božství nad světem.
A kralovala v nitru mém.
Jen v závratí jsem doved sněsti
dech její dokonalosti.
Stesk po ní plul mou bytostí
jak nedosažitelné štěstí.
U milých nohou žít i mřít —
o jiném neuměl jsem snít.

II

Pak zase jsem ji nenáviděl
a třásl se a slzy lil,
se steskem, s hrůzou jsem v ní viděl
jen výtvar zlobných, temných sil.
A její pohled pronikavý,
hlas, úsměv, řeč i pohyb hlavy,
vše bylo otráveno v ní,
ze všeho přízvuk zrady zní.
Já bránit mohl se jen stonem
čarodějce, jež lačnila,
by krve mé se napila.
Leč pak jak před Pygmalionem

tu mramorový kámen stál,
by za chvíli už žil a plál.

III

Prorockým slovem lyry dávné
necht' promluvit smím, příteli.
Lileta, Temira i Dafné
z mých snů už dávno zmizely,
jen jedna však v tom kruhu najád...
Tou jedinou jsem býval zajat.
Leč byl jsem milován a kým
a kde, jak dlouho...? Co však vím,
nač máte vědět vy? Nač věru?
Co bylo, zašlo marně v hrob.
Spíš poznejte, že od těch dob
mé srdce ochladlo už v šeru
a zatáhlo se před láskou
v svém prázdnu němotou a tmou.

IV

Už dávno vím, že dámy samy,
tajemství nemohouce skrýt,
nemají sympatií s námi,
jen vlastní hýčkajíce cit.
Nadšení naše paličaté
je velmi baví častokráte,
a chápu, že jsme pro smích jim
a zcela po zásluze, vím.
My, zvyklí v otroctví se zadat,
almužnou od nich lásku chcem,
jen lásku v bludu šíleném,
jako by bylo možno žádat
od motýlů či fialek
hlubokou vášeň, lidský vděk.

XXXVI

Jsou daleko už, v mhu se tratí...

A střelec, křižující pláň,
je hotov básně k čertu hnáti,
mrzutě odkládaje zbraň.
Neb každý svoji kořist loví,
každý své milé vášni hová:
kdo míří na zvěř ručnicí,
kdo hledá rým jak básníci,
kdo drzé mouchy na zdi bije,
kdo vládnouti chce potají,
kdo válkami se opájí,
kdo labužnický víno pije,
kdo miluje zármutku děs.
A všade zla a dobra směs.

Konec sloky XXXVII

... Jeho kroj
by budil snad váš nepokoj.

XXXVIII

Chodíval vždycky v ruské blůze,
hedvábný šál měl jako pás,
tatarský chalát, dlouhý tuze,
a čapku s bílým štítkem zas.
Sousedka jeho Potměšilá
už dávno uražena byla
i se sousedem Drobinkým
neslušným, divným šatem tím,
Své nevšímavosti snad díky,
či že té dámy málo dbal,
si ovšem po svém chodil dál
a neměl touhy měnit zvyky

jen sousedům svým po chuti.
Čímž se jim ihned znechutí.

Z HLAVY PÁTÉ

XXXVII

In puncto hostin, pěvče Troje,
i s Olympem se hodlám přít.
Však — vyznám čestně — báseň tvoje
vždy jindy musí zvítězit:
kdejaký hrdina tvůj divý,
kdejaký boj o trojské nivy,
tvůj Zeus, tvoje Kyprida
dějinám více slávy dá
než Evženova hlava chladná,
než nuda v naší vesnici,
než Istomina tančící,
než naše vzdělanost, tak snadná;
však Táňa víc mi znamená
než tvoje zhoubná Helena.

XXXVIII

Kdo chtěl by pochybovat dále,
byť pro Helenu po sto let
pustošil Menelaos stále
ubohých Frygů lán a květ,
byť na otázku Priamovu,
kdo pravdu má, sbor starců znovu
odvětil soudem žárlivým:
Paris — a Menelaos s ním.
Chce čtenář o zápasech písňě?
Však prosím, aby posečkal.
Jen shovívavě čtěte dál
a úvod nesud'te tak přísně.

Boj bude. Nejsem zvyklý lhát.
Ba mohu na něj přísahat.

XLIII

A dívky jako po manéži,
kde hrdé klisny vede bič,
se v rukou mužů chvějí, běží
v tanečních kruzích někam pryč.
Pětuškov v ostruhách tu září,
ač sloužíval jen v kanceláři,
a Bujanov svým podpatkem
zle zřídil naleštěnou zem;
dupali, hřměli, skotačili,
čím dál, tím silnější je kvas,
i došlo na junáctví zas,
tak tak že v dřepu nekřepčili.
Ó, trochu lehčej, říkám vám,
a pozor na střevíčky dam!

Z HLAVY ŠESTÉ

XV

Žárlivost, já vždy dobře chápal,
je stejná nemoc jako mor,
jak splín, jak mozkových blan zápal,
jak šílenství, jímž duch je chor.
A s horečkou, s tou zcela souzní;
má stejné teploty a blouzní
a stejné sny má. Bože můj,
jenom nás před ní ochraňuj!
Vždyť není strašnějšího trestu
nad osudné to trápení.
Kdo přežil je, ten bez chvění
by, věřte mi to, klidně snes tu

i žár hranice plamenné,
i srdce kata z kamene.

XVI

Z mých úst se hana nevydere,
neb nechci rušit hrobu klid;
tebe už není — tebe, které
v mladosti bouřné byl můj cit
zavázán za zkušenost hrůznou,
za chvíli ráje sladce luznou!
Jak v útlém dětství vedou nás,
tak duši něžnou trýznilas
a hloubce smutku učívala.
V mou krev jsi něhu dýchala,
lásku v ní podpalovala,
až krutou vášnivostí vzplála.
Ty tam jsou však ty těžké dni.
Mučivý stíne, klidně spi!

XXXVIII

Anebo, až by rezi žravou
mu zničil život hořký jed,
on mohl nesmrtelnou slávou
žurnálů čísla napájet.
Učitel lidí, mamič druhů,
v potlesku, kletbách maje vzpruhu,
moh dovršiti krutou pout',
by nakonec moh povzdechnout
jak Kutuzov náš, či jak Nelson,
na triumfy své pohleděv,
či v oprátce jak Rylejev,
či v exilu jak Napoleon.

— — —

— — —

XLVII

V hemžení lstivých, malodušných,
zhýčkaných, prázdných synáčků,
ničemů nudných, směšně slušných
a tupých soudců ve fráčku,
modlitby drmolících rtíků
a dobrovolných nevolníků,
v hemžení všedních, snobských scén,
uctivě zrádných mužů, žen,
v hemžení chladnokrevných soudů
leckteré prázdné nádoby
a tlachání, jež rádo by
vykříslo jiskru v shnilém troudu,
v té tůni, kde tak vesele
se s vámi koupám, přátelé!

Z HLAVY SEDMÉ

VIII

Však přece jednou za soumraku
z těch děvčat jedna přišla sem
a zdálo se, že v jejím zraku
se tajně chví žal se steskem.
Zalita mimovolným strachem,
stanula před drahým tím prachem
a jako třesoucí se stín
tu stála v slzách, ruce v klín.
Vtom zazněl krok a statný zmíry
ji hulán tady překvapil;
byl různolící, štíhlý byl
a pyšný na své černé kníry,
a hrdě, kloně šiji svou,
zazvonil před ní ostruhou.

IX

A dívka na vojína vzhledla:
tvář jeho zlostí hořela —
a dívka vzdechla, náhle zbledla
a jenom tklivě mlčela.
Hrob osiřel. A básníková
nevěsta zašla beze slova
s vojínem svým, a nikdy již
jí z hor sem přijít neuzříš.

XXXIX

Ó Moskvo! Moskvo!

Z HLAVY OSMÉ

Konec sloky II

I Dmitrev byl náš vlídný přítel;
tradice ruské věrný ctitel,
nám shovívavě naslouchal
a plaché Múze štěstí přál.
I ty, v němž hloubka nadšení je,
básníku všeho krásného,
idole srdce ženského,
i ty z horoucí sympatie,
i tys mi ruku podával
a k čisté slávě jsi mě zval!